VANDAAG

CHIN BEHILIA ...Third Wave...

109E JAARGANG — NO.: 21 ZATERDAG 25 JANUARI 1992

AMIGOE

Als het kalf verdronken is...

Moordenaars Jezuïeten vallen buiten regeling

Amnestiewet unaniem aanvaard door parlement El Salvador

SAN SALVADOR - Het parlement van El Salvador heeft ingestemd met een amnestieregeling waarbij leiders van het linkse verzet naar het land kunnen terugkeren om op 1 februari het begin van het formele staakt-het-vuren in de twaalf jaar oude burgeroorlog mee te maken. De amnestie heeft een brede basis maar betekent niet dat officieren van het Salvadoraanse leger die betrokken zijn geweest bij sommige van de ernstigste oorlogsmisdaden ervan kunnen profiteren, zoals door de regering in San Salvador werd nagestreefd. Toch werd de wet unaniem aangenomen door het parlement, dat wordt beheerst door de rechtse ARENA-partij van president Alfredo Cristiani. Deze beslissing viel nagenoeg samen met de veroordeling van Salvadoraanse militairen wegens de moord op acht mensen onder wie zes paters Jezuieten ruim drie jaar geleden.

Het Salvadoraanse parlement stemde er mee in dat een internationale, door de Verenigde Naties benoemde commissie gaat vaststellen welke misdrijven van de amnestieregeling worden uitgesloten. Tevens wordt vervroegde vrijlating uitgesloten van twee legerofficieren die gevangen zitten wegens de moord in november 1989 op de Jezuïten en hun huishoudster en haar dochter. De als executie gepleegde moord op de Jezuïten is een van de gruwelijkheden waar het leger verantwoordelijk voor wordt gesteld, zoals voorts voor verscheidene massamoorden onder de boerenbevolking, de verkrachting van en moord op Amerikaanse kloosterzusters in 1980, die het land schokten en felle internationale verontwaardiging uitlokten.

VERZOENING

Salvadoraanse partijen begroetten de amnestieregeling als stap naar nationale verzoening. Nu de regeling is goedgekeurd verwachtten bronnen bij de rebellen dat de leiders van de linkse verzetsbeweging FMLN naar het land zullen terugkeren bij het begin van het formele bestand in de twaalf jaar durende burgeroorlog, dat op 1 februari van kracht moet worden.

Een kolonel en een luitenant van het Salvadoraanse leger zijn vrijdag tot dertig jaar gevangenisstraf veroordeeld wegens de moord op zes Jezuïeten en twee van hun werknemers. Bronnen bij de rechtbank in de hoofdstad San Salvador hebben dat meegedeeld. De kolonel Guillermo Benavides moreno en de luitenant Yussihi Rene Mendoza zijn tot de maximale straf veroordeeld.

GERESPECTEERD

De veroordeling werd bekendgemaakt een paar uur nadat het Salvadoraanse congres de amnestie-wet had afgekondigd. Eerder had een jury in San Salvador de twee officieren al schuldig bevonden aan de moord op de Zes Jezuïeten, hun huishoudster en haar dochter. Deze moorden werden op 16 november 1989 gepleegd op het terrein van de door de Jezuïeten geleide universiteit. In El Salvador voerden op dat moment het linkse FMLN, het Bevrijdingsfront Farabundo Marti, een offensief tegen het Salvadoraanse bewind.

De moorden leidden tot heftige reacties in de wereld mede omdat een van de slachtoffers de rector Ignacio Ellacuria was. Hij was een gerespecteerd persoon in de internationale universitaire gemeenschap.

Kolonel Guillermo Benavides is de oud-directeur van de militaire academie van El Salvador. Hij is de hoogste legerofficier die in dit Middenamerikaanse land ooit is veroordeeld.

GERUCHTMAKEND

Een geruchtmakende moord in El Salvador welke nooit officieel werd opgelost was die op aartsbisschop mgr Romero. Deze werd tijdens een misviering in zijn kapel door een doodseskader vermoord, dat vermoedelijk in opdracht handelde van de bezittende klasse en het leger. De zondag voor zijn dood had de aartsbisschop de soldaten opgeroepen te deserteren omdat het leger van El Salvador bloed van onschuldigen aan zijn handen had. De aanvankelijk als conservatief bekend staande aartsbisschop "bekeerde" zich na de moord op een van zijn sociaal bewogen priesters. Hij werd daarna de verdediger van de onrechten en van de vrede. Deze vrede lijkt ruim een decennium later mogelijk te gaan worden nu een bestand van kracht wordt en de wapens moeten gaan zwijgen.

■ *WILLEMSTAD — Met een symbolische daad heeft de milieubeweging Amigu di Tera en haar gevolg gisteren aangetoond dat op Curaçao alles kan en mag zonder vergunning. Met een kleine graafmachine werd een smalle greppel gegraven, vlak naast het dempingsproject te Saliña, dat volgens Amigu di Tera geheel illegaal wordt uitgevoerd.*

President probeert angst blank Zuid-Afrika weg te nemen

Mandela optimistisch ondanks afwijzen van De Klerks plan

KAAPSTAD - President Frederik de Klerk heeft vrijdag het Zuidafrikaanse parlement geopend met een toespraak waarin hij vooral de angst van de blanke bevolking voor de hervormingen probeerde weg te nemen. Nelson Mandela, de leider van de anti-apartheidsbeweging ANC (Afrikaans Nationaal congres) wees de voorstellen die De Klerk deed van de hand, maar zei ook dat hij optimistisch is over de kansen op een compromis.

In tegenstelling tot 1990 en 1991, toen De Klerk respectievelijk de vrijlating van Mandela en de afschaffing van de apartheidswetten aankondigde, bevatte de rede van de president dit jaar weinig verrassends. Volgens minster Barend du Plessis van Financien is het dan ook "tijd om even adem te halen".

Ministers legden na afloop van de rede uit dat als de blanken het resultaat van de onderhandelingen verwerpen zij het proces tot stilstand kunnen brengen. "Als de blanken het niet goedkeuren en de anderen wel dan hebben wij eén probleem. Laten wij wel wezen, dan gaan wij terug naar de tekentafel", verklaarde minister Roelof Botha van Buitenlandse zaken.

Mandela, die de rede zelfgenoegzaam en ongevoelig noemde, zei op een persconferentie in de zwarte miljoenenstad Soweto dat hij liever gezien had dat De Klerk had aangekondigd dat er een wet komt waarin zwarten stemrecht krijgen. Het ANC liet in een verklaring weten dat "De Klerks toespraak het proces van vrede en democratie niet bevordert".

Rond twintigduizend aanhangers van het ANC organiseerden voor de parlementsgebouwen een "volksparlement", dat symbolisch een wet aannam waarin het huidige parlement werd afgeschaft waarna er na verkiezingen een nieuwe regering geïnstalleerd moet worden. Het ANC heeft een overgangsregering en een constituerende vergadering geeist, waarin alle bevolkingsgroepen vertegenwoordigd zijn, die een nieuwe grondwet moeten opstellen. De beweging van Mandela wil bovendien dat de nieuwe regering in juni wordt geïnstalleerd. De Klerk zei slechts dat over de details van het interim-regime zou moeten worden gesproken in het overleg met de betrokken partijen.

De president verwierp het idee van een overgangsregering die niet is samengesteld in overeenstemming met de huidige grondwet of regeert per decreet. Alleen een overgangsregering welke de gehele bevolking vertegenwoordigt is in staat een definitieve grondwet samen te stellen zonder dat een partij haar eigen belangen daarin kan doordrukken, aldus De Klerk. Als uitgangspunt geldt dat er geen sprake mag zijn van dominantie van een groepering. En ook het parlement moet een ware vertegenwoordiging van alle bevolkingsgroepen zijn, zei de president. Hij ging ook niet in op het door het ANC verlangde tijdpad voor het overgangsregime.

Mandela concludeerde dat De Klerk blijkbaar "nog steeds niet het idee heeft opgegeven van een overgangsregering die enkele jaren aanblijft. En wij zijn niet bereid dat te accepteren." hij voegde er echter aan toe: "Ik ben niet pessimistisch. Wij hebben de hoop dat de regering en het ANC het eens kunnen worden" (...) zoals dat ook aan het begin van de CODESA gelukt is.

De radicale zwarte organisatie AZAPO deed de rede van De Klerk af als "de ultieme lafheid en onvermogen om moedig de toekomst in te gaan".

De extreem-rechtse blanke Conservatieve partij riep haar volgelingen op te bidden voordat De Klerk zijn rede begon en God te vragen de klok terug te draaien en de apartheid te herstellen. "Wij kunnen niet werkeloos toezien hoe de blanken in de uitverkoop gegooid worden", zei partijleider Andries Treurnicht.

Belgrado meldt bestandsschendingen:

Servië alleen met Nieuw Joegoslavië

BELGRADO - Servie, de grootste Joegoslavische republiek is in zijn poging om een nieuw Joegoslavie op te richten vrijdag volledig geisoleerd geraakt. De oorlog laait weer op als Servie het bestandsvoorstel van de Verenigde Naties op belangrijke punten gaat wijzigen, zo werd van Kroatische zijde gewaarschuwd. Het bestand blijft nog stees onder druk staan van incidenten.

Nadat de republiek Bosnie-Hercegovina zich al tegen het plan had gekeerd heeft vrijdag ook Macedonie definitief afgehaakt. Ook de 2,5 miljoen Albanezen in het door Servie ingelijfde Kosovo weigeren zich bij de nieuwe staat aan te sluiten. Voordien had de trouwste vazal van Servie, Montenegro, al dermate veel voorwaarden gesteld dat een gemeenschappelijk staatsverband met Servie zo goed als uitgesloten lijkt.

OPGELAAID

Volgens Radio Belgrado is rondom Vinkovci, 190 kilometer ten noordwesten van Belgrado, vrijdag de burgeroorlog weer opgelaaid. De gevechten zouden de hele dag hebben geduurd en zijn begonnen door de Kroaten die met zware artillerie de stellingen van de Serviers bestookten. Ook zijn gevechten gemeld in Gospic (tweehonderd kilometer ten zuiden van Zagreb) en Sisak (60 kilometer ten zuidoosten van Zagreb). In de Kroatische hoofdstad en in Karlovac zijn aanslagen met bomauto's gepleegd, aldus de Kroatische radio.

Bij zijn terugkeer in Zagreb vanuit New York waar hij op het secretariaat van de VN besprekingen voerde zei de Kroatische premier Franjo Greguric dat de burgeroorlog opnieuw zal uitbreken als Servie het VN-vredesplan op wezenlijke onderdelen wijzigt. "In dat geval is het met de vrede afgelopen", zo verklaarde hij. Voor de Serviers in Kroatie is het VN-voorstel in zijn huidige vorm onaanvaardbaar. Zij willen niet dat het federale leger zich uit de door hen veroverde gebieden in Kroatie terugtrekt, weigeren zich te ontwapenen en zijn absoluut niet van plan het gezag van de Kroatische politie te accepteren.

Bij Algerijnse moskee schoten afgevuurd

Nieuwe FIS-leider ook meteen opgepakt

ALGIERS - De vrijdag nieuw-benoemde leider van het Algerijnse Islamitische reddingsfront (FIS) Othane Aissani is gearresteerd, zo heeft het Franse persbereau AFP vanmorgen (zaterdag) gemeld onder aanhaling van een functionaris van de El Sunna moskee in Algiers. Aissani werd vrijdag aangewezen als opvolger van de woensdag gearresteerde FIS-leider Abdelkader Hachani.

De El Sunna moskee staat in de wijk Bab El Oued, een deel van de Algerijnse hoofdstad dat bekend staat als bastion van het Fundamentalistische FIS. De nationale politie kon het bericht niet bevestigen. Feit is dat Aissani onbereikbaar was sinds de aankondiging van zijn benoeming tot tijdelijk leider van het FIS. Na de arrestatie van zijn (eveneens tijdelijke) leider Abdelkader Hachani wees het FIS namelijk Aissani tot tijdelijk leider aan. De nieuwe voorman is vice-voorzitter van het uitvoerend comite van het FIS, zo is in fundamentalistische kringen vernomen.

In Algiers hebben ordetroepen vrijdag waarschuwingsschoten afgevuurd op betogers die zich bij een moskee verzameld hadden. In een andere moskee riep een FIS-leider de soldaten op geen gehoor te geven aan de bevelen van hun meerderen en niet te schieten op de gelovigen. De vervanging van Hachani door Aissani is een automatische procedure, aldus het FIS. Aissani nam in oktober ook de functies van Hachani waar toen deze in de gevangenis zat. Hachani werd woensdag opgepakt omdat hij, volgens het ministerie van Defensie, militairen aanzette tot ongehoorzaamheid.

Over Aissani, een bescheiden man, is weinig bekend. Hij is rond de vijftig, verschijnt zelden in het openbaar en lijkt op de lijn te zitten van de nummer een en twee van de partij, Abassi Madani en Ali Belhadj, die momenteel ook al in de gevangenis zitten.

Amigu di Tera: actie tegen illegaal dempen

WILLEMSTAD — "Kita man fo'i nos tera", (blijf met je handen van onze aarde af). Met de tekst van dit populaire lied is gisteren heftig geprotesteerd tegen het dempen in Saliña. Een demonstratie, die daar werd gehouden op initiatief van Amigu di Tera, liep bijna uit de hand toen het kwam tot een botsing tussen de demonstranten en de gravers die daar aan het werk waren.

Met een symbolische daad wilde Amigu di Tera gistermiddag duidelijk maken dat op dit eiland alles gedaan kan worden zonder vergunning. Uitgerust met een kleine graafmachine werd door de actievoerders een smalle greppel gegraven, vlak naast het dempingsproject te Saliña, "daar is immers ook geen vergunning voor afgegeven?"

De toespraak die voorzitster Yvette Ravenaud aansluitend op deze actie hield, werd ruw verstoord door de gravers die de dempingsactiviteiten uitvoeren. Speciaal na werktijd teruggekomen, werd de grote loader beklommen en in werking gezet om de mensenmassa te verdrijven. Ook werden ter plekke Kentucky gerechten uitgedeeld als tegenactie van de 'dempers' die hun werkzaamheden verrichten ten behoeve van Kentucky Fried Chicken. De nieuwe vestiging van de keten zal op de plek van demping moeten verrijzen.

De politie moest er aan te pas komen om orde op zaken te stellen, toen de protesterenden woedend zingend en schreeuwend reageerden op de tegenactie. Yvette Ravenaud had het gevoel dat na deze interruptie vele van de demonstranten huiswaarts keerden omdat ze "de zaak te riskant vonden worden."

Onder de demonstranten bevonden zich ook enkele prominenten zoals de politicus Chin Behilia, CBV-voorzitter Daphne Kibbelaar en de leider van de SITEK, Errol Cova. Amigu di Tera eist niet alleen dat het dempen wordt stopgezet, maar ook dat de tot nu toe gestorte grond weer wordt verwijderd.

Deportatie omgezet in detentie

JERUZALEM - Een Palestijn, wiens uitwijzing door een militair hof van beroep was herroepen, blijft zonder vorm van proces in de gevangenis, zo meldde de Israelische radio vrijdag.

Iyad Joudeh was de enige van de twaalf Palestijnen die met succes in beroep was gegaan tegen uitwijzing. De andere elf hebben beroep aangetekend bij het Israelische hooggerechtshof. Het militaire beroepshof meende dat er andere manieren dan deportatie waren om te voorkomen dat Joudeh de veiligheid in gevaar zou brengen. Een van die manieren is administratieve detentie, het vasthouden van mensen zonder dat er een proces aan vooraf is gegaan. Doorgaans geldt die maatregeel voor zes maanden. Joudeh had al zes maanden vastgezeten toen de militaire autoriteiten zijn uitwijzing gelastten, aldus de radio.

Uit cockpit-gesprek blijkt:

Piloten ramp-Airbus bemerkten geen onraad

MARSEILLE - De piloten van de Airbus van Air Inter die afgelopen maandag in de Vogezen neerstortte, hebben tijdens de vlucht niets ongewoons gemerkt. Bij dit ongeluk verloren 87 van de 96 inzittenden het leven. Dit blijkt uit de banden waarop alle gesprekken en al het andere geluid in de cockpit staan geregistreerd, zo heeft Pierre-Henri Gourgeon, hoofd van de Franse dienst voor de burgerluchtvaart, vrijdag meegedeeld.

De piloten hebben niet gemerkt dat er een "verontrustende situatie" ontstond, aldus Gourgeon. Hij wilde niet verder ingaan op de mogelijke oorzaken van het ongeluk. De Franse regering ging er vrijdag mee akkoord een onafhankelijke piloot op te nemen in de commissie die een onderzoek instelt naar het ongeluk. De pilotenbond SNPL had hierom gevraagd omdat functionarissen er volgens haar vanuit gaan dat de deugdelijkheid van de Airbus, een belangrijk export-artikel, boven iedere verdenking verheven is.

Critici van de Airbus A-320 stellen dat teveel wordt vertrouwd op geavanceerde computers die, zo zeggen zij, ook tekortkomingen kunnen vertonen.

Behilia: Vragen over Third Wave

Nos Patria vraagt om visie minister op telecommunicatie

WILLEMSTAD — Chin Behilia (Nos Patria) wil van minister de Paula weten wat er precies gaande is op het gebied van de telecommunicatie. Met name vraagt hij zich af hoe ver het staat met de aanvraag van de oprichters van 'Third Wave' om de beschikking te krijgen over zogeheten Telecommunications Circuits.

Niet alleen de gemeenschap en het personeel van Landsradio in het bijzonder vragen zich af wat de minister van Financiën van plan is met de telecommunicatie op Curaçao. Ook binnen de regering wordt de roep om duidelijkheid hoorbaar in de persoon van Chin Behilia, fraktieleider van Nos Patria.

Initiators van het Third Wave projekt, die onder de naam Catapult Projects bekend staan, proberen al maandenlang een vergunning voor een aantal zogenaamde 'bearers circuits' te krijgen. Daarbij stuiten zij op problemen, die er volgens de projektleiders op neer komen dat Landsradio niet in staat is lijnen ter beschikking te stellen, daar men deze reeds contractueel heeft toegezegd aan Lipscomb.

In een vraaggesprek met de Amigoe maakte een van de projektleiders destijds de patstelling van Third Wave (en Landsradio) duidelijk. Vermoedelijk, zo werd gezegd, moet de contractherziening met Lipscomb worden afgewacht en dit kan pas gebeuren als het decentralisatieproces van Landsradio wettelijk doorgevoerd kan worden.

MEMORANDUM

In een concept Memorandum of Understanding staat verwoord dat 'het noodzakelijk is voor het welslagen van het proces van decentralisatie en participatie van PTT-Telecom in Curtel N.V. dat er duidelijke afspraken komen over de toegevoegde waarde-dienstverlening in het algemeen en het bestaande contract tussen Landsradio en Lipscomb in het bijzonder'. Naar aanleiding van de nieuw op te stellen uitgangspunten is een 'ingrijpende aanpassing van het contract tussen LRD en Lipscomb noodzakelijk', zo wordt in het Memorandum gesteld.

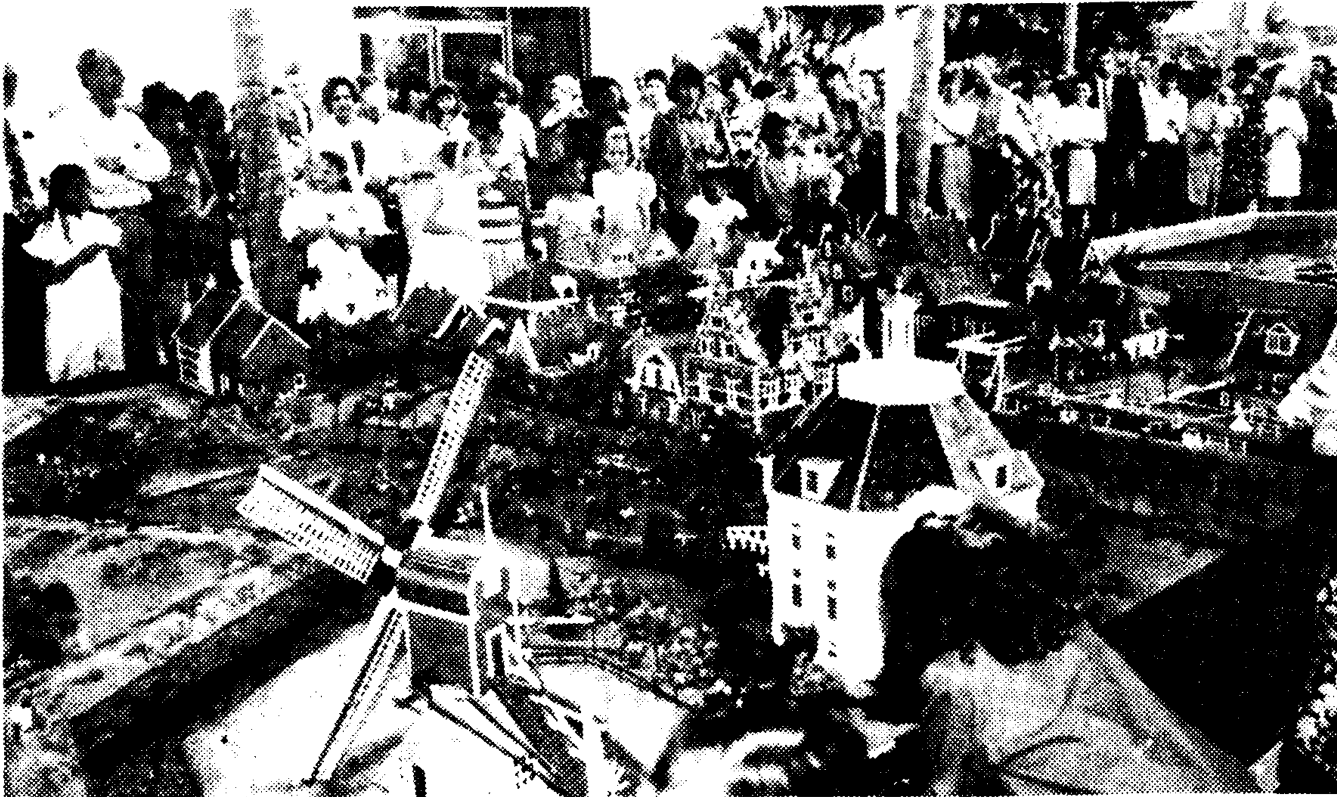
Als eenmaal dit contract is herzien kan het toekomstige Curtel N.V. 'in concurrentie met anderen diensten met toegevoegde waarde aanbieden' wat betekent dat Curtel N.V. (bestaande uit Landsradio (Intel N.V.), Setel en PTT-telecom) diensten en lijnen aan kan bieden aan bijvoorbeeld Third Wave, dat van plan is telefonische verkoopdiensten aan te bieden.

Chin Behilia stelt in zijn brief aan de minister van Telecommunicatie De Paula een vijftal vragen. Zo wil hij weten of er inderdaad vanaf december 1991 een verzoek ligt bij de premier en de minister voor een vergadering. Behilia wil weten wanneer deze vergadering gepland staat en wat de agendapunten zijn.

Tevens zou hij willen weten af of minister de Paula zijn belofte, gedaan in de Statenvergadering dd. 28 december 1991 is nagekomen om Third Wave schriftelijk te laten weten of zij wel of niet in aanmerking komt voor Telecommunications Circuits.

Beide ministers krijgen van de fraktieleider van Nos Patria vervolgens de rethorische vraag voorgeschoteld 'of zij ook niet de mening zijn toegedaan dat telecommunicatie in de naaste toekomst een van de belangrijkste werkgevende projekten zal worden'.

Zou een overeenkomst met Third Wave voordelen met zich meebrengen op het gebied van telecommunicatie? En, zo ja, kan de minister deze voordelen toelichten? Als laatste wil hij van de minister weten of hij de regering wil mededelen 'wat de zienswijze van de regering is op telecommunicatie en het projekt Third Wave in het bijzonder.

Donaties voor 14 jeugdinstellingen

'Bejaarde' Maduro & Sons viert verjaardag ter ere van jongeren

WILLEMSTAD — Met de viering van de respectabele leeftijd van 155jaar wil het bedrijf Maduro & Sons de aandacht richten op de volgende generatie: de jongeren van deze tijd. Daarom zijn er verschillende activiteiten gepland die speciaal voor hen bedoeld zijn. Gistermiddag is aan veertien donatie uitgereikt, terwijl op 'Plaza Maduro' een replica van een deel van het miniatuurstadje Madurodam is onthuld.

Dit bouwwerk zal twee weken te bezichtigen zijn voor het publiek tijdens de kantooruren. Maduro & Sons heeft ook een speeltuin beloofd die geplaatst wordt in de dierentuin. De naam daarvoor wordt - uiteraard - 'Maduro Plaza pa mucha'. Een andere verrassing is het goedkope 'package' dat Maduro Travel heeft samengesteld voor een achtdaagse trip naar Disneyworld. Volwassenen kunnen daar in de paasvakantie voor 1492 gulden naar toe, voor kinderen is de prijs gehalveerd tot 650 gulden.

"Eerlijk toegegeven, de jongeren zijn door ons altijd een beetje vergeten", zo werd gemeld tijdens een persconferentie. Maduro & Sons is van plan die schade nu dubbel en dwars in te halen.

Directeur mr. H.A. van der Kwast verwelkomde gisteren een groot gezelschap bij de onthulling van de Maduro-replica. Het jubilerende bedrijf heeft in 155 jaar tijd heel wat gedenkwaardige momenten te vieren gehad, maar de toekomst is belangrijker dan de geschiedenis, aldus de directeur. "De klant staat voorop" bij het bedrijf zo benadrukte hij en daarnaast is het bedrijf vermaard om zijn 'superb' produkten en heel wat unieke en efficiënte services die zijn uitgegroeid tot een stuk traditie. "U bent degene die ons gedragen heeft door al die jaren heen", zo complimenteerde Van der Kwast de geachte aanwezigen.

"Een andere belangrijke schakel in onze historische ketting is het team van partners, collega's en werknemers. Zij zijn de mensen die onze visie weerspiegelen, de belangrijke waarden en standdaarden van aandeelhouders en management."

HOEKSTENEN

Nogmaals benadrukte hij dat de jongeren een vergeten groep zijn geweest in de geschiedenis van Maduro & Sons. "Je wordt ouder, gaat om met ouderen en hebt de neiging te vergeten dat er een nieuwe generatie klaarstaat, een generatie die de nieuwe hoekstenen zal vormen voor de toekomst." De belofte werd gedaan om de jongeren voortaan een plaats te geven in de corporatieve toekomst van de Maduro Group.

Voorlichtingsavond cursussen SIFMA

Het SIFMA nodigt alle hoofden van speelscholen uit om op maandag 27 januari aanstaande vanaf half acht een informatieavond bij te wonen. Het programma voor 1992 zal dan nader toegelicht worden en tevens wordt men in de gelegenheid gesteld zich voor de cursussen in te schrijven, die volgende week beginnen.

Op dinsdag 28 januari start een basiscursus voor iedereen die met nul- tot vierjarigen werkt, maar nog geen opleiding in deze richting heeft gevolgd. Deze cursus vindt elke dinsdag van 19:00 - 21:00 uur in het gebouw van het SIFMA aan de Wecoewaweg 2 plaats.

Op elke woensdag in februari zal op dezelfde tijd en plaats een cursus gegeven worden over het maken en gebruiken van versjes.

Behalve bovengenoemde cursussen worden er nog een aantal andere cursussen gegeven die bestemd zijn voor hoofden en/of personeel van crèches en speelscholen.

Ook aan de ouders wordt gedacht. Voor hen worden er workshops georganiseerd over agressieve kinderen, angstige kinderen en seksualiteit.

Voor nadere inlichtingen over cursussen of workshops kan men het SIFMA op werkdagen tussen half acht en twaalf uur bellen. Telefoonnummer: 627232.

Speedy Transport aanwinst voor logistiek Curaçao

WILLEMSTAD — Curaçao is weer een stapje verder met haar ontwikkeling tot logistiek centrum. Gisteren overhandigde de directeur van de Curaçao Ports Authority (CPA), mr. ing. Jacky Voges, officieel de sleutels van een van de loodsen aan de Grote Werf aan de directeur van het Curaçaose bedrijf Speedy Transport & Services, Erich Monte.

Bij deze officiële sleuteloverhandiging waren tevens aanwezig de waarnemend directeur van de CPA mr. (Nic) Nicastia, Ramez Singer M.B.A. van Curaçao Inc., Cees Timmerman van de Datema-groep uit Nederland en drs. Doedo Veenhuizen van het economisch en managementsadviesbureau, Curconsult.

Speedy Transport & Services, dat gevestigd is op Parera en reeds jaren actief is op het gebied van vrachtconsolidatie en verhuizingen is van plan het bedrijf verder te ontwikkelingen tot een internationaal distributiebedrijf en op deze wijze in te spelen op de plannen van de Curaçaose overheid om het eiland te ontwikkelen tot een logistiek centrum.

Voor deze uitbreiding van de activiteiten was meer loodsruimte nodig bij voorkeur op het haventerrein. Een van de oude CTC-loodsen, die nu eigendom is van de CPA, bijgenaamd 'de bunker' werd door de CPA geheel gerenoveerd en door Speedy Transport & Services ingericht voor internationale distributieactiviteiten. De totale oppervlakte van de loods is ongeveer negenhonderd vierkante meter, waarvan driehonderd vierkante meter wordt ingericht voor de opslag van douanegoederen.

Door de gunstige ligging van de Grote Werf is deze loods met name geschikt voor de overslag van goederen uit kleine schepen in containers en andersom. Echter ook vanuit de nieuwe lokatie wordt hierbij gedacht aan de bevordering van de aan- en afvoer van goederen naar plaatsen met minder goede verbindingen met zeehavens, zoals Bogotá in Colombia en Manaus in Brazilië. Curaçao Inc. heeft Speedy Transport & Services de helpende hand geboden met haar Business Development Scheme. Deze organisatie subsidieert een deel van de kosten voor technische ondersteuning door Curconsult nv en voor marketing in het buitenland.

Bij de sleuteloverhandiging was ook aanwezig de directeur van de Datemagroep uit Nederland Cees Timmerman. Datema is een groot internationaal gericht expeditie-opslag en distributiebedrijf in Nederland op het gebied van zee- en luchtvracht. Van dit bedrijf is Speedy Transport & Services sinds kort agent. Via Datema wordt Speedy Transport & services tevens aangesloten op het wereldnet van de Hellmann-group een wereldwijde organisatie van expeditiebedrijven. Door deze samenwerking kan de ontwikkeling van Speedy Transport & services tot een internationaal distributiebedrijf in een snel tempo worden ontwikkeld.

De officiële ingebruikneming van de nieuwe loods in februari aanstaande.

WILLEMSTAD — Het R.K. schoolbestuur vergaderde onlangs met vertegenwoordigers van het Nederlandse ministerie van Onderwijs en kabinet van Antilliaanse Zaken (KabNA). De gesprekken vonden plaats op Scherpenheuvel. Er werden ideeën uitgewisseld en gesproken over de mogelijkheden van de toekomst. Het bestuur, onder meer in de personen van voorzitter Vigdis Jonckheer-Mensing en Jopi Hart kwalificeerden de gesprekken als 'uitermate vruchtbaar'. De delegatie uit Nederland zei de ontmoeting als 'open en oprecht' te hebben ervaren.

Duidelijk?

Geachte heer Sybrandy,

Misschien ben ik in mijn antwoord over de vraag welke nu uw nationaliteit is niet duidelijk genoeg geweest. Ik kan u echter geruststellen: voor het Centraal Bureau voor de Statistiek en voor mij bent en blijft u Nederlander. Niet alleen in de week van de census maar ná de census ook!

MARIJKE VAN DE HEL
Curaçao

***

De Amerikaanse MORGAN STANLEY (financiële dienstverlening) heeft vorig jaar zijn nettowinst zien oplopen van 270,4 miljoen tot 475,1 miljoen dollar. De netto-omzet (omzet minus rentekosten) ging van 2,16 miljard naar 2,86 miljard dollar.

***

De schadevergoeding die het Amerikaanse olieconcern AMOCO moet betalen voor de ramp met de olietanker Amoco Cadiz in 1978 voor de kust van Frankrijk is verhoogd tot 205 miljoen dollar. Een hof van beroep oordeelde dat de rechter die het bedrag in 1990 vaststelde op 126 miljoen dollar een foutieve berekening van de rente over het bedrag heeft gemaakt.

K.v.K.: Overheid èn privésector

'Cruisetoerisme aantrekkelijk maken in gezamenlijk overleg'

WILLEMSTAD — Als de overheid haar economisch beleid niet afstemt op dat van de privésektor dan werkt dat in het nadeel van de economie van Curaçao en zijn we uiteindelijk met z'n allen de dupe. De neuzen moeten in dezelfde richting wijzen. Dit zegt de Kamer van Koophandel naar aanleiding van het vertrek van het cruiseschip Carla Costa, dat onlangs de haven van Willemstad verruilde voor die van Oranjestad.

Costa Cruises besloot niet langer Curaçao aan te doen omdat de brandstofprijzen en de haventarieven van Aruba een stuk lager liggen. Door Curaçao links te laten liggen bespaart de cruiseorganisatie op jaarbasis 100.000 dollar op havengelden en 260.000 gulden op brandstof.

De Kamer betreurt het dat de overheid zich niet eerder heeft gerealiseerd wat de consequenties zijn van een laisser-faire beleid in deze. "De overheid moet er zorg voor dragen dat haar toerisme-beleid niet alleen samenwerking met het Bureau voor Toerisme betekent, maar ook met bedrijven als Curoil en Curaçao Ports Authority."

Naast de prijzen en tarieven zijn er nog meer factoren die een rol spelen in een doelbewust en stimulerend toerisme-beleid. De Kamer van Koophandel adviseert realistisch te werk te gaan en raadt af om Curaçao te willen meten aan een eiland als St. Thomas, dat in het cruisetoerisme een zeer voordelige positie inneemt en daardoor aantrekkelijk is voor cruisemaatschappijen.

Met het vertrek van de Carla Costa is naar de mening van de Kamer weer eens bewezen hoe belangrijk het cruisetoerisme voor het eiland is. Hoewel misschien niet direct zichtbaar is wat het bijdraagt aan de economie, kan ervan uitgegaan worden dat het zonder meer een positief effect heeft op de inkomsten.

Het zou jammer zijn Willemstad als cruisehaven onvoldoende te benutten vanwege de slechte concurrentiepositie. "We hebben een prima haven en een mooi uitgeruste cruisterminal. Door het beleid van de publieke en de privésektor beter te coördineren kunnen we optimaal van deze faciliteiten gebruik maken", luidt het advies van de Kamer.

Rond privatisering LRD

PNP beschuldigt MAN van leugenachtigheid

WILLEMSTAD — Voor de tweede achtereenvolgende week heeft de regeringspartij PNP in haar radiopraatje aandacht besteed aan privatisering in het algemeen en die van Landsradio in het bijzonder. Daarbij deed zij wederom een felle aanval op de oppositiepartij MAN, die van leugenachtigheid en opportunisme beticht wordt.

Zoals bekend is de PNP voorstander van privatisering van Landsradio, terwijl de MAN haar bedenkingen heeft. In het radioprogramma stelt de woordvoerder van de PNP, Hendriks Abraham, dat de MAN nu tegen privatisering van winstgevende bedrijven is, terwijl dezelfde partij, toen zij aan de macht was, een hotel heeft geprivatiseerd. Omdat de waarde van dit hotel gebaseerd werd op de winstverwachting, betrof het volgens de PNP een winstgevend bedrijf.

De PNP vindt het een regelrechte belediging voor de Curaçaose deskundigen dat de MAN beweert dat de overheid een deel van de winsten van Landsradio als het ware cadeau doet aan de PTT. "De PTT zal straks gewoon betalen voor de 49 procent van de aandelen die zij in Landsradio verkrijgt". Het bedrag dat de PTT moet gaan betalen zal door deze deskundigen nog vastgesteld moeten worden. Daarbij wordt aangetekend dat de MAN, toen zij nog in de regering zat, zélf de betreffende adviseurs heeft binnengehaald.

De bewering van de MAN, als zou de PTT de helft van de winst krijgen, wordt door de PNP als 'incorrecte informatie' afgedaan. Volgens laatstgenoemde partij 'vangt' de overheid drie keer en de PTT slechts één keer. In de eerste plaats krijgt de overheid betaald voor de rechten om op het eiland een telecommunicatiebedrijf uit te oefenen. Ten tweede int het eiland winstbelasting en op de derde plaats wordt het restant winst, onder aftrek van een bedrag voor investering in het bedrijf zelf, met de PTT gedeeld.

Nog geen directe vluchten

Nieuw kantoor Lufthansa

WILLEMSTAD — Hoewel de Duitse luchtvaartmaatschappij Lufthansa gisteren een nieuw kantoor op Curaçao (Saliña) opende, betekent dit nog niet dat er binnenkort vliegtuigen van deze maatschappij op Hato zullen landen. Minister Nisbeth van verkeer merkte in zijn openingstoespraak op dat Lufthansa zeker landingsrechten zal krijgen, indien een verzoek daartoe wordt ingediend.

Lufthansa vliegt inmiddels al twee jaar vanuit Frankfurt naar St. Maarten. De frekwentie is opgevoerd van één naar twee keer per week. Vanuit Curaçao kan alleen via Caracas, Miami, St. Maarten of Atlanta naar Frankfurt gevlogen worden.

Een rechtstreekse vlucht zit er volgens Lufthansa vertegenwoordiger in Caracas, Hans Liedtke, dit jaar niet in. "De ontwikkelingen in Oost-Europa hebben ons gedwongen om lijnen naar die landen te openen. Daardoor hebben we niet voldoende machines en personeel beschikbaar om nieuwe lijnen te openen. We wachten eigenlijk op de Airbus 340, die 250 passagiers kan vervoeren. Dat is een economische machine, die zeer geschikt zou zijn voor het transatlantische verkeer".

Minister Nisbeth meende echter uit de opening van het nieuwe kantoor te mogen afleiden dat er voldoende belangstelling van Lufthansa voor Curaçao en het toerisme bestaat. "De opening van dit kantoor is de eerste stap van de vele die nog door dit bedrijf gedaan zullen worden, en die zullen culmineren in de aankondiging dat Lufthansa definitief naar Curaçao komt".

Strikte voorwaarden verbonden aan demping

Bestuurscollege behoudt recht om dempen in Saliña te stoppen

WILLEMSTAD — Wanneer de voorwaarden en instructies voor het dempen te Saliña niet worden nageleefd en opgevolgd kan het Bestuurscollege de activiteiten stopzetten. Het BC meldt dit in een schrijven van 23 januari jongstleden aan de directeur H.A. De Rooy van Kentucky Fried Chicken en Omar van der Dijs, directeur van Odima Management Corporation n.v. In de brief worden bovendien nog eens de voorwaarden herhaald die er zijn gesteld aan de demping van het water.

Vorig jaar maart heeft het Bestuurscollege de twee directeurs al laten weten dat zij - na demping - een stuk grond van 6200 vierkante meter te Saliña in erfpacht kunnen krijgen. Aan de gronduitgifte werden toen al de nodige voorwaarden gesteld.

Onder meer wordt gesteld dat de heren De Rooy en Van der Dijs deels moeten bijdragen in de kosten voor de sanering van de waterhuishouding van het gehele gebied (inbegrepen het zogenaamde bovenstroomgebied).

In de brief van 23 januari dit jaar worden deze voorwaarden nog eens gedetailleerd herhaald. In verband met overstromingsgevaar moet worden bijgedragen aan het bekleden, verbreden en schoonmaken van de rooien, het plaatselijk reconstrueren, renoveren (en ook ontstoppen en schoonmaken) van de duikers, kolken en dergelijke, het uitdiepen van het Schottegat ter plekke van de uitstroomzijde van de duikers die het open water met het Schottegat verbindt.

"Pas nadat deze sanering heeft plaatsgevonden zal kunnen worden overgegaan tot het dempen van een gedeelte van het open water in kwestie", zo meldt het Bestuurscollege. "Terreinuitgifte zal uitsluitend plaats kunnen vinden nadat de sanering en demping van het binnenwater in genoegen van het Bestuurscollege heeft plaatsgevonden."

De kosten die daarmee gemoeid zijn, worden door het BC geraamd op 660.000 gulden. Deze worden voorgefinancierd, op voorwaarde dat Kentucky Fried Chicken en Odima Management Corporation elk de helft van het te verkrijgen terrein te zijner tijd in erfpacht zullen krijgen. "Uitdrukkelijk willen wij nogmaals onder uw aandacht brengen dat indien de hierboven genoemde noodzakelijke saneringen niet zijn uitgevoerd niet overgegaan mag worden tot enige demping van het binnenwater in kwestie.

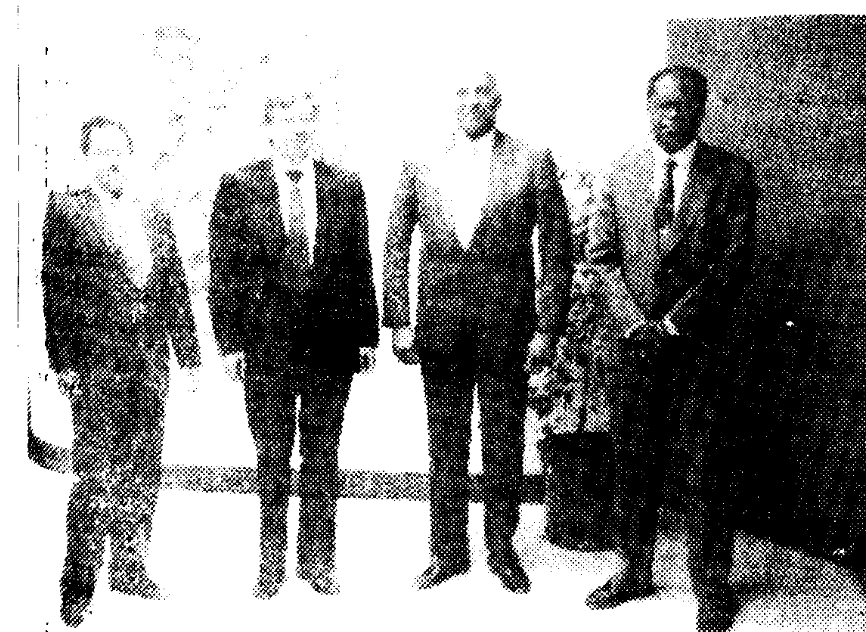
Binnen een week na de dagtekening van de brief (23 januari '92) moeten de vennootschappen bekend maken of zij akkoordgaan met de voorwaarden.

Gezien de recentelijk verstreken datum waarop de brief is verzonden, mag worden aangenomen dat nog niets is gedaan aan de sanering van de waterhuishouding. Zowel De Rooy als Van der Dijs waren vanmorgen niet bereikbaar voor een commentaar op het laatste schrijven van het BC.

Overigens is gisteren ook een brief verzonden aan de Dienst Openbare Werken met het verzoek om de werkzaamheden te begeleiden en toezicht uit te oefenen.

Opsteller PIP's

Ontwikkelingssamenwerking verliest adviseur Garcia

■*Op de foto staan van links naar rechts minister van ontwikkelingssamenwerking Rudi Ellis, dr. E. Garcia-Ayaviri, ir. R. James directeur van het departement van ontwikkelingssamenwerking en drs. ing. C. Rovelet, programming officer van het departement en counterpart van Garcia.*

WILLEMSTAD — Op 24 januari nam dr. Enrique Garcia-Ayaviri afscheid van het ministerie van ontwikkelingssamenwerking. Gedurende de laatste vier jaar is Garcia daar als senior economist werkzaam geweest in het kader van een technisch samenwerkingsprogramma met het United Nations Development Programm (UNDP). In deze periode heeft hij een belangrijke bijdrage geleverd aan het adviseren van zowel de centrale regering alsmede de eilandsbesturen bij financieel-economische aspecten van de ontwikkeling van de eilanden.

Meer in concreto heeft Garcia zich beziggehouden met het opstellen van de Publieke Investeringsprogramma's (PIP's) ten behoeve van de eilanden Saba, St. Eustatius en Bonaire. Minister Hirsch-Ballin heeft zich tijdens het onlangs gehouden beleidsoverleg positief uitgelaten over deze PIP's, die aangeven welke investeringen in de publieke sector gedaan moeten worden om de geformuleerde ontwikkelingsdoelstellingen op de eilanden te kunnen bewerkstelligen.

Daarnaast heeft Garcia diverse trainingsprogramma's afgewikkeld, waarbij zowel medewerkers van het departement voor ontwikkelingssamenwerking alsmede "planning officers" van bovengenoemde eilanden betrokken waren.

Ook na zijn vertrek is Garcia graag bereid om desgevraagd adviezen te geven met betrekking tot financiëel-economische vraagstukken, zo verzekerde hij de minister van ontwikkelingssamenwerking Ellis.

SEDA organiseert nieuwjaarsontbijt

WILLEMSTAD — De basis versterken. Met dit thema gaat het Centrum voor de ontwikkeling van de vrouw (SEDA) het nieuwe jaar in. Daar wordt morgen een begin mee gemaakt. Alle werknemers en vrijwilligers van SEDA zijn dan welkom voor een 'nieuwjaarsontbijt'.

Hierbij zullen twee vooraanstaande Curaçaose dames aanwezig zijn, namelijk Immaculata Curiel, assistent professor Wiskunde in de USA, en Beti Gilberto Doran, die de ochtend zal afsluiten met een lezing over 'het beeld van de vrouw in haar werken'.

Curiel is de eerste vrouwelijke doctor in de wiskunde op Curaçao. Deze titel behaalde zij aan de Universiteit van Nijmegen.

SEDA maakt verder bekend dat zij op maandag, 27 januari aanstaande, een lezing organiseert in opdracht van de Voogdijraad. Deze avond is georganiseerd door de werkgroep Alleenstaande moeders in samenwerking met SEDA.

■*WILLEMSTAD — De Pekinees uit Bonaire zoogt het berejong uit de dierentuin. Beide diertjes waren mooi met elkaar gered, de moederhond zonder kindertjes, en het berejong zonder moeder. Het zogen gebeurt onder strikt toezicht van dierenarts Olaf de Haseth en op de foto zijn dochters Stéphanie (links) en Kristin.*

Bonaireaanse moederhond redt berejong het leven

WILLEMSTAD — Een babybeertje uit de dierentuin is deze week gebaat geweest bij eerste hulp door een moederhond van Bonaire. De teef leende haar tepels uit om het berejong te voeden in de eerste dagen na de geboorte.

De moederbeer is zelf niet in staat om voor haar kleintjes te zorgen. Omdat ze in gevangenschap leeft, is ze erg zenuwachtig, waardoor ze met haar baby's begint te slepen. Daarbij worden de jongen verwond of soms zelfs doodgebeten.

Ook deze keer zijn twee van de drie jongen gesneuveld, maar de laatste kon nog worden gered dankzij de hulp van een moederhond van Bonaire. De Pekinees, die alle drie haar eigen puppies na de geboorte heeft verloren, stelde gewillig haar tepels beschikbaar om het beertje te laten drinken. "Dat ging prima", aldus dierenarts de Haseth. "In een dag tijd is het beertje gegroeid van 360 tot 380 gram."

Helaas had het hondje niet genoeg melk en heeft de dierenarts haar maar huiswaarts laten keren. Het berejong wordt nu met de fles gevoed. "We geven het speciale melk voor hondepups. Hopelijk lukt het om het beertje daarmee te laten opgroeien."

GROOT

De Haseth heeft eenmaal eerder de zorg voor een berejong op zich genomen, maar dat is helaas fout afgelopen. "Het diertje werd pas bij me gebracht toen het eigenlijk al mis ging. Nu zijn de kansen beter, mede doordat we speciale melk gebruiken."

En wat als het kleine beertje groot wordt? "Dat weet ik nog niet. Ik maak me voorlopig alleen maar kopzorgen om hem in leven te houden. Daarna zal het waarschijnlijk terugmoeten naar de dierentuin."

Er is ondertussen al een actie op touw gezet door Jaques Visser namens de 'Stichting vrienden van de dierentuin'. Met behulp van donaties is het de bedoeling een extra hok in de dierentuin te bouwen om de beer straks te huisvesten. Volgens de laatste berichten is de eerste honderd gulden al binnen.

ABU: 'Starre ontslagwetgeving'

Elco Karel: Koppelbazen terugdringen door invoering wet op uitzendkrachten

WILLEMSTAD — Eén wet voor de regulering van de uitzendbranche. Dat is wat het Departement van Arbeid en Sociale Zaken gerealiseerd wil zien om de koppelbazen ècht terug te dringen. "Daarvoor zijn duidelijke regels nodig. Bovendien zijn uitzendbureau's een belangrijk wapen in de strijd tegen werkloosheid", aldus directeur Elco Karel.

Onder de kop 'Uitzendarbeid maakt Antilliaanse arbeidsmarkt flexibel' wijdt het vakblad van de ABU, de Algemene Bond van Uitzendondernemingen, een artikel aan de uitzendmarkt op de Antillen. Verslaggever Ruggenberg verbleef enige maanden geleden op Curaçao en sprak onder meer met Elco Karel en Edward Roemer van Caris uitzendbureau over het uitzendwezen op de Antillen.

De 'Landsverordening houdende regelen met betrekking tot het ter beschikking stellen van arbeidskrachten', waarin regels voor uitzendbureau's en koppelbazen zijn vastgelegd ligt inmiddels al twee jaar klaar, maar is nog steeds niet ingevoerd op de diverse eilanden, constateert de ABU. Ook Alvin Nicatia, hoofd van de Dienst Arbeidszorg, is voor een snelle invoering van de landsverordening en heeft een stappenplan ontwikkeld dat medio 1992 moet leiden tot de inwerkingtreding, aldus het artikel.

Edward Roemer geeft aan dat het een wet is waar de uitzendbureau's op de Antillen zèlf om vragen. "Dat lijkt misschien vreemd, maar is het juist niet. Pas wanneer deze verordening is ingevoerd, kan sprake zijn van een gezonde uitzendbranche."

De Curaçaose arbeidsmarkt kenmerkt zich door een hoge werkloosheid van ongeveer twintig procent. Tegelijkertijd heeft het eiland een grote behoefte aan middelbaar en hoger geschoold personeel. Daarom wordt veel geworven in het buitenland, stelt de ABU vast. In combinatie met een starre ontslagwetgeving, zorgen deze knelpunten voor een geschikt klimaat voor koppelbazen. Flexibilisering van de arbeidsmarkt is volgens het Departement van Arbeid en Sociale Zaken een mogelijke oplossing voor deze problemen.

HORECA

Daar wordt op Curaçao aan gewerkt door een tiental uitzendbureau's. Op een enkele uitzondering na bestaan deze bureau's nog maar een paar jaar; in veel gevallen komen ze voort uit automatiseringsbedrijven. Tegenwoordig wordt vooral personeel in de horeca, de administratieve en de medische sektor uitgezonden. "Steeds meer bedrijven maken gebruik van de uitzendformule om pieken in de produktie op te vangen", aldus Roemer in het artikel. Ook de starre ontslagwetgeving lijkt volgens hem vaak een reden om uitzendbureau's in te schakelen.

Hoewel men allerwege enthousiast is over de vele uitzendmogelijkheden staan de vakbonden nog argwanend aan de zijlijn, vervolgt de ABU. "Vooral omdat de arbeidsvoorwaarden niet zijn vastgelegd."

Roemer zegt in dit verband dat de uitzendbureau's juist zijn opgericht om de koppelbazen de wind uit de zeilen te nemen, maar 'we zitten nog lang niet op één lijn'. Pas toen vertegenwoordigers van de ABU Curaçao bezochten kwamen voor het eerst de tien bureau's bij elkaar.

"We zien elkaar hier nog te veel als concurrenten, er heerst veel wantrouwen. Iedereen in de branche vindt dat de ander het niet goed doet en dat komt natuurlijk omdat er nog geen duidelijke regels zijn", aldus de Carisman.

Roemer heeft het initiatief genomen om een brancheverenging op te richten voor uitzendbureau's. "Zo'n vereniging heeft als groot voordeel dat er een aanspreekpunt ontstaat voor overheid en vakbeweging, wat ertoe moet leiden dat ongewenste vormen van uitzendarbeid worden tegengegaan."

WILLEMSTAD — DP en Nos Patria hadden al eerder een speciale Eilandsraadsvergadering aangevraagd voor maandag 3 februari met als onderwerp het teruglopende toerisme. Zij hebben daar aan toegevoegd het punt 'illegale demping te Saliña'. Het is namelijk niet gelukt dit onderwerp voor die datum besproken te krijgen in een vergadering van de Centrale comissie, aldus Raymond Bentoera, fraktieleider van de Democratische Partij.

Visser vermist

WILLEMSTAD — Gisteravond laat werden twee vrienden die op de rotsen van plantage Wakawa aan het vissen waren door een hoge golf de zee ingeslagen. Eén van de twee, de 25-jarige M.M., lukte het om zwemmend de kust te bereiken. Zijn vriend, de 28-jarige M.v.Th., was echter onvindbaar.

Daarop meldde hij zich bij de politiepost Barber, die samen met de havenpolitie een onderzoek instelde. Tot nog toe is nog geen spoor gevonden van het lichaam van V. Th..

Sociale uitkeringen aangepast aan hogere kosten levensonderhoud

WILLEMSTAD — De weduwen- en wezenuitkeringen en de ouderdomspensioenen gaan met ingang van 1 januari 1992 omhoog. Zij zullen worden aangepast aan de gestegen kosten van levensonderhoud. Dit heeft de raad van ministers op voordracht van minister van arbeid en sociale zaken Eithel Pieters onlangs besloten.

Het peil van de kosten van levensonderhoud op Curaçao is met 4,7 procent gestegen. Om die reden zullen, afhankelijk van de specifieke omstandigheden, de weduwen- en wezenuitkeringen met minimaal zes en maximaal zeventien gulden per maand omhoog gaan.

De ouderdomsuitkeringen voor gehuwden stijgen van f. 577,- naar f. 605,- per maand; voor ongehuwden van f. 341,- naar f. 358,- terwijl de maandbedragen voor duurzaam gescheiden levende gehuwden en duurzaam samenwonende ongehuwden van f. 288,50 naar f. 302,50 stijgen.

Tevens zijn door de minister drie beleidsmaatregelen getroffen teneinde de achterstanden in de vaststelling en uitkering van de ouderdomspensioenen weg te werken. Minister Pietersz hoopt dat door deze maatregelen de afdeling pensioenen van de SVB begin maart met een schone lei kan beginnen.

De eerste maatregel betreft het aantrekken van een ervaren persoon die op het Bureau Bevolking de nodige gegevens verzamelt en aan de SVB doorgeeft. Op de tweede plaats zal de afdeling pensioenen binnen de SVB met een aantal administratieve krachten worden uitgebreid, zodat aan de verwachte toevloed van gegevens op adekwate wijze het hoofd kan worden geboden. Ten derde zal, waar nodig, het huidige personeel van de afdeling pensioenen verzocht worden overwerk te verrichten.

Met behulp van deze maatregelen zou binnen twee maanden een bron van maatschappelijke ergernis de wereld uit kunnen zijn, zo meent minister Pietersz.

Valentijnsgala in Holiday Beach

WILLEMSTAD — Musitur, de Stichting Promotie Muziek en Toerisme, organiseert op 14 februari aanstaande een 'Valentine Gala Night' in de ballroom van het Holiday Beach Hotel.

Daar zal het puikje van regionale artiesten voor het voetlicht treden, aldus Musitur. Te beluisteren zijn onder meer Humberto Nivi, George Willems en Ced Ride.

Ook het Amerikaanse trio Los Corsarios zal optreden. De avond zal staan in het kader van het romantische lied.

Nieuw is de speciale 'Valentine Bachelor's Corner' waar alleenstaanden elkaar kunnen ontmoeten in een romantische sfeer, aldus de organisatoren.

De avond vangt aan om 21.00 uur. Toegangskaarten zijn verkrijgbaar bij de bekende boekhandels en eveneens bij Hotel Holiday Beach en kosten vijftig gulden.

WILLEMSTAD — Het Prinses Wilhelminafonds voor de kankerbestrijding geeft gelegenheid aan kankerpatiënten om in praatgroepen bijeen te komen. Onder leiding van een psycholoog en sociaal werkster kunnen de patiënten van gedachten wisselen over vragen die hen bezighouden. Samen wordt geprobeerd voor hun problemen een juiste oplossing te vinden. De reacties zijn zeer positief.

De bijeenkomsten worden gehouden in het voorlichtingscentrum aan de scharlooweg 52. Geïnteresseerden kunnen meer informatie krijgen door even te bellen op de telefoonnummers 611998/618983

MANAMAH - De Palestijnen zullen niet meer deelnemen aan de vredesbesprekingen over het Midden-Oosten als de Verenigde Staten Israel een kredietgarantie geven van tien miljard dollar. Dat zegt Nabil Shaath in een zaterdag gepubliceerd interview met de Bahraynse krant Al-Ayam. Volgens deze belangrijke vertegenwoordiger van de Palestijnse Bevrijdings-organisatie PLO zullen de Israeliers de kredietgarantie gebruiken om fondsen te verkrijgen waarmee nieuwe nederzettingen in de bezette gebieden kunnen worden gebouwd en om de kosten te dekken die het opvangen van joodse immigranten uit de voormalige Sovjetunie met zich mee brengen.

Het Amerikaanse congres zal in het eerste kwartaal van dit jaar het Israelische garantieverzoek behandelen. President George Bush schortte behandeling van het verzoek vorig jaar op om Israel te dwingen deel te nemen aan de vredesonderhandelingen. Het Witte Huis is gekant tegen de Israelische nederzettingenpolitiek.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/ 14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
zaterdag
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Kickboxer II** (action, 14 jr.).
PRINCIPAL: 20.30 uur **Dutch** (comedy, 14 jr.).
zondag
DRIVE-IN: 21.00 uur **Kickboxer II** (action, 14 jr.)
PRINCIPAL: 20.30 uur **Dutch** (comedy, 14 jr.).

* * * * * * * *

BOTICA (nachtdienst)
Pabao brug: Popular, Havenstraat 4 (Oranjestad), tel.: 32147.
Pariba di brug: San Lucas, B. v/d Veen Zeppenveldtstraat (San Nicolas), tel.: 45119.

* * * * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
zaterdag+zondag
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta. Cruz: dokter Yagua-Fingal via Dr. Horacio Oduber Hospitaal (tel.: 24300) of via Alarmcentrum (115).
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter D. Bislip via Centro Medico San Nicolas (tel.: 48833) of via Alarmcentrum (115).

* * * * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk, gelieve Alarmcentrale op te bellen, **tel.: 115.**

* * * * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wachtheeft dra L.G. Beke-Martinez, tel.: 24696.

* * * * * * * *

WIT GELE KRUIS ARUBA
ZUIGELINGENBUREAU (Koningstraat 22, tel.: 24444): dagelijks van 07.30-12.00/13.50-17.00 uur.
Maandag te Paradera (tel.: 25543) van 08.00-11.00 uur; dinsdag: San Nicolas (45906)/Noord (23425) van 08.00-11.00 uur; woensdag: Santa Cruz 28288) van 08.00-11.00 uur; donderdag: Dakota (29008). Oranjestad (23168), Savaneta (47020) en Brazil (48301) van 08.00-11.00 uur.

* * * * * * * *

INFORMATIECENTRUM KONINGIN WILHELMINA FONDS (voor de kankerbestrijding op Aruba): geopend van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur - J.E. Irausquinplein 3 (juist achter de pastorie van Oranjestad)

* * * * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * * * *

AIDS-HOTLINE: **Vragen? Bel dan 23040/27352 tussen 07.30-12.00/13.00-16.30 uur.**

* * * * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): geopend op dinsdag, woensdag en donderdag van 14.00-18.00 uur voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * * *

AMNESTY INTERNATIONAL ARUBA: P.O. Box 1029, tel.: 27808/48124.

* * * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Cartoons; 18.30 Rafting in Siberia; 19.15 Style with Elsa Klensch; 19.35 Big Story; 20.00 Nos cu Nos; 21.00 Prime News; 21.45 Movie: 'Carny'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

ZONDAG: 16.00 Studio Sport; 17.15 Mr Boogedy; 18.00 Movie: 'Promises to Keep'; 19.30 Showtime; 20.30 CNN News; 21.00 Week in Review; 21.30 Basketball: 'Detroit Pistons vs Chicago Bulls'; 23.30 Sports Tonight; 24.00 Sluiting.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
NATUURVERENIGING STIMARUBA: 16.30-18.20 uur vogelexcursie bij de Bubaliplas. Start is bij De Olde Molen.

Ñapa later

ORANJESTAD — Door omstandigheden vindt de bezorging van de weekeindbijlage Ñapa later plaats dan gewoonlijk.

Tweede dode in verkeer

SAVANETA — **Omstreeks half zes vond vanochtend op de hoofdverkeersweg van Oranjestad naar San Nicolas, ter hoogte van Radio Holland, een verkeersongeval plaats dat aan de 27-jarige Colombiaan Yesit Martínez Potashio het leven kostte.**

Een mede-inzittende werd met verwondingen in het hospitaal opgenomen. Vermoedelijk door te hoge snelheid verloor de bestuurder de macht over het stuur en reed twee tuinmuren omver. In zorgwekkende toestand werd hij naar het hospitaal gebracht waar dokter Alders kort na zes uur de dood constateerde.

Dit is de tweede verkeersdode van dit jaar.

Vijftien maanden voor oplichter

ORANJESTAD — Vijftien maanden gevangenisstraf met aftrek van voorarrest sedert 21 augustus 1991 luidde het vonnis tegen een Chileense adminstrateur, woonachtig in Venezuela, die ervan verdacht werd valse cheques te hebben uitgegeven en een lokale bank te hebben opgelicht.

De rechter verwierp het verweer van de advocaat van verdachte, dat de betrokken bank niet benadeeld werd. Hetzelfde gebeurde met het verweer dat een en ander niet met voorbedachte rade plaatsvond. De officier had tegen verdachte achttien maanden geëist.

Geen cursus reiki

ORANJESTAD — In de editie van dinsdag 21 januari werd abusievelijk gemeld dat Ernestine Knippschild op 31 januari een reikiworkshop zal geven.

Knippschild, een Amerikaanse para-psychologe, zal niet over reiki spreken, maar zal onderwerpen behandelen die te maken hebben met het lichaam, gezondheid en het dagelijks welzijn van de mens.

FILMLIGA ARUBA: 20.30 uur presentatie film 'Whatever Happened to Baby Jane?' (1962, thriller, z/w) - expositiezaal Cas di Cultura.

SPORT
ATLETIEK **(Olympia)**: 16.30-17.45 uur cross country-wedstrijden - veldloopparkoers te Grapefield.

* * * * * * * *

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30 en 18.00 uur.
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zon.: 09.00 uur.

* * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.

* * * * * * * *

Plantation Bay op goede weg

Premier verwacht nog dit jaar opening Ramada Renaissance

ORANJESTAD — **Streefdatum om door te gaan met de afbouw van het Ramada Renaissance Hotel is 1 maart aanstaande en verwacht wordt dat het hotel in oktober dit jaar officieel de deuren zal openen. Dit deelde premier Nelson Oduber op vrijdag mee.**

De regering vergaderde deze week met Ramada's vice-president voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied en met vertegenwoordigers van Eaglebeach Hotel nv. Het wachten is nu op een 'firm committment' van twee Venezolaanse banken voor de zeventien miljoen dollar die voor de afbouw nodig is. Zoals bekend, keurden de Staten in het verleden al een bedrag van twaalf miljoen dollar goed als extra garantie voor dit hotelproject.

De premier zei dat het nu zeker is, dat de afbouw een feit wordt. Gesproken zal worden met de Sache Export Bank over herstructurering van de betaling daar het voor Eaglebeach Hotel nv, die het hotel bouwt, heel moeilijk zal zijn om binnen vijftien jaar terug te betalen.

Ten aanzien van het Plantation Bay Hotel werd vergaderd met vertegenwoordigers van Sache, Dresden Bank, Nederlandse Investerings Bank, Italiapianti en Exim bank. Partijen zijn — met uitzondering van Sache — tot overeenstemming gekomen dat ook dit hotelproject afgebouwd moet worden. Van het hotelketen Marriott heeft de regering al 'firm committment' gekregen dat men het Plantation Bay Hotel zal gaan beheren. Voor de afbouw is een bedrag van tachtig miljoen dollar nodig. Voor de regering komt het erop neer dat een extra garantie van vier miljoen dollar zal moeten worden gegeven.

Voor het overnemen van het Golden Tulip Hotel bestaat volgens de premier veel belangstelling, onder andere van de bekende hotelketen Raddisson. Echter, om tot overeenstemming te kunnen komen met Raddisson moet de regering eerst overeenstemming bereiken met Golden Tulip.

Moeilijker is het geval met het Beta Hotel, waarin een extra financiële injectie door de eigenaren vereist is. Van de kant van een lokale groep bestaat belangstelling om het hotel af te bouwen, maar hierover werd geen enkele beslissing genomen. Premier Oduber zei, dat met deze Beta-zaak gewacht zal worden tot februari, in welke maand een beslissing zal worden genomen.

*****

ATLETIEK/HOOFDDORP - Elly van Hulst heeft vrijdag in Hoofddorp een sponsorcontract voor drie jaar getekend met het Japanse bedrijf van copieermachines Mita.

100 jaar posterijen

ORANJESTAD — Ter gelegenheid van honderd jaar Posterijen op Aruba op 31 januari aanstaande geven de posterijen op Aruba drie postzegels uit om deze eeuw te gedenken. De postzegels (foto) zijn ontworpen van Stan Kuiperi en bestaan uit: één van zestig cent met het officieel decreet van begin van de posterijen, één van 75 cent met het eerste postkantoor aan het Irausquinplein in Oranjestad.

De postzegels kunnen tot 30 januari 1994 verkocht worden. Zij werden gedrukt bij Johan Enschedé en Zonen in Haarlem. Ook wordt op de eerste dag een eerste-dag-enveloppe uitgegeven, eveneens een ontwerp van Stan Kuiperi.

Statenleden ontkennen betrokkenheid

Premier wenst opheldering over zwangere dienstbode

ORANJESTAD — **Premier Nelson Oduber wil duidelijkheid over de recente publicaties, waarin een lid van de Staten in diskrediet werd gebracht, zonder dat hierbij namen worden genoemd. De premier is van mening dat het hier een 'gemaakt' bericht betreft, dat alleen maar dient om de Statenleden aan de vooravond van de verkiezingen in diskrediet te brengen.**

In dit bericht — dat op Aruba het gesprek van de dag is — schreef het blad La Prensa, dat een Statenlid in problemen is vanwege het feit dat hij een Dominicaanse dienstbode zwanger zou hebben gemaakt. Betrokken dienstbode stelde haar werkgever op de hoogte van het gebeuren, die op zijn beurt het Statenlid ter verantwoording riep voor het betalen van de kosten. Volgens het blad ontkende het Statenlid in alle toonaarden en zou daarna zelfs betrokken dienstbode hebben gedreigd dat hij haar Aruba laat uitzetten.

"Ik vind het een erg gemaakt bericht", zo liet premier Oduber gisteren tijdens de wekelijkse persconferentie horen, "maar eenieder hierbij betrokken zal zijn verantwoordelijkheid moeten dragen. Hij is niet de eerste en ook niet de laatste", aldus de premier, die het betreurde dat La Prensa in dit geval geen namen heeft genoemd. "Met dit soort zaken wordt het gevaar gelopen, dat van meer mensen het privéleven wordt onderzocht. Eenieder weet de gevolgen daarvan". Zodra hij weet welk Statenlid hier bedoeld wordt en als deze van de MEP is, zal de premier met het Statenlid gaan praten en hem wijzen op de consequenties.

De premier wenste niet verder op deze kwestie in te gaan totdat er meer duidelijkheid is geschapen. Hij vindt het echter wel in de richting wijzen om de Statenleden in diskrediet te brengen. "Wij hebben tien leden in de Staten, waarvan een vrouwelijk lid die het niet kan zijn, de overige negen vragen zich wel af wie het kan zijn".

Waarnemend Statenvoorzitter Booshi Wever kwalificeerde het bericht, dat er duidelijk op wijst dat de verkiezingen beginnen, op een niveau zoals het publiek dit verwacht. Tot op heden weet niemand wie de 26-jarige Dominicaanse dienstbode zwanger maakte. Wanneer er in de richting van de coalitie wordt gewezen, dan is het erg duidelijk uit welke hoek dit nieuws komt. "Wat er moet gebeuren", aldus de waarnemend Statenvoorzitter, is dat de zakenman, die dit verhaal aan La Prensa vertelde, de naam van betrokken Statenlid bekend moet maken. De Staten zelf kunnen in deze geen onderzoek instellen. Alle Statenleden die gevraagd werden, ontkennen erbij betrokken te zijn, hetgeen duidelijk in de richting wijst van een vuile campagne".

Oduber niet naar overleg vrijhandel in Honduras

ORANJESTAD — **Minister-president Nelson Oduber ontving een uitnodiging om van 29 tot 31 januari aanstaande in Honduras een conferentie over vrije handelspolitiek bij te wonen. Hier worden de premiers en presidenten van landen uit de regio verwacht.**

Na de Miami-conferentie nam Honduras hiertoe het initiatief op basis van de plannen tussen de Verenigde Staten, Canada en Mexico; Chili met de VS en Europa in 1993. Getracht moet worden een dergelijk vrij handelssysteem ook voor het Caribisch gebied en Centraal-Amerika op te zetten.

De premier zal echter niet naar Honduras kunnen reizen, omdat onder meer de kwestie van Lago/Exxon alsmede de hotelgaranties op Aruba alle aandacht moeten hebben van de premier. Ook de moeilijke verbindingen met Honduras zijn mede oorzaak, dat de premier hier niet naar toegaat. Onder meer zou in Miami een dag verloren gaan met het wachten op verbinding met Honduras.

In de toekomst zal hij zeker deelnemen, omdat hij gaarne op de hoogte wil blijven van de tendenzen die op dit gebied bestaan. Er zal een basis voor gezamenlijke ontwikkeling moeten worden geschapen, waarmee Honduras nu begonnen is. Tijdens de conferentie zal onder meer gesproken worden door Michael Manley en George Price.

Aruba Carnaval 1992

VETERAAN BOYSIE Croes met zijn Conjunto Criollo zal bij de strijd om, de roadmarchtitel dit jaar niet ontbreken. Hij komt met 'Nos ta sigui cu carnaval'.

* * * * * * * * * * * * *

WAT ANDERE deelnemers betreft uit de lange lijst: met de groep Heath de zanger Golden Teeth met de roadmarch 'Voop Vap Jam'. Voorts Migthy Pop Off met de calypso 'Enjoy sweet carnival' en Kid Dynamite met een calypso. De muziekgroep Prestige begeleidt Might I and I (Ernesto Godett) die met de calypso 'Meat is meat' en de roadmarch 'Carnival Feaver' komt. Met Latin Four neemt deel Prince Freddy met de roadmarch 'Don't hold me' en de calypso 'Money'. New Dimension zorgt voor de begeleiding van Mighty Candy met roadmarch 'Carnival Fever' en Tico Donato met 'Jump it up'. Papito y su Doble Sabor is ook present om twee nog bekend te maken zangers te begeleiden.

* * * * * * * * * * * * *

DE GROEP Oreo komt met Mighty Talent, alsmede Longroy en calypsonian Lord Cachete. Ook wordt Mighty Ninja begeleidt, welke door Mighty Talent geïntroduceerd wordt als 'Singing I'. De groep Pride presenteert Sasha Figueroa met de roadmarch 'Non stop sin stop', terwijl Mighty Dancer (Giovanni Trimm) met de calypso 'Too much' en de roadmarch 'Whine back' komt. Ook Kelvin James met roadmarch 'Again atrobe' wordt door Pride begeleid.

* * * * * * * * * * * * *

LORD BOXOE, een bekende figuur op dit strijdveld, wordt begeleid door Grasshoppers, terwijl Lady K met Eclypse met de calypso 'Women' en de roadmarch 'Wreckless' komt. Overigens neemt Eclypse de begeleiding van een groot aantal deelnemers voor zijn rekening: Mighty Rusty met 'No Money' en 'Tighter', Mighty Killer met de calypso 'If everything goes the way it should be' en de roadmarch 'Bend down en walk'. Voorts Baba met de roadmarch 'Up the road' en de calypso 'All over Mele'. King George brengt de roadmarch 'Aruba Celebrate' en een calypso, terwijl Lord Sadam (Jeffrey Livingstone) met de roadmarch 'Leom Jam', eveneens begeleid wordt door Eclypse.

* * * * * * * * * * * * *

DOOR THE Aruban Band worden begeleid Galloway met zijn calypso 'Attacking for the defense' en de roadmarch 'Pegadito'. Van de zanger Challenger zijn nog geen titels bekend.

* * * * * * * * * * * * *

TIVOLI-VOORZITTER Bibi Arends liet via TeleAruba horen dat de Tivoli-lichtparade op zaterdag 22 ebruari iets bijzonders gaat worden. Vorig jaar was de deelname niet zo groot vanwege de Golfoorlog, daarom dit jaar meer verwachtingen. Er zullen vier groepen zijn, waarbij zelfs twee groepen niet minder dan ieder drie bands hebben. Er komen steeds meer deelnemers bij. Men begint de carnavalssmaak te pakken te krijgen.

* * * * * * * * * * * * *

TER GELEGENHEID van honderd jaar Posterijen Aruba wordt op vrijdag 31 januari een Bonbini Festival voor het postkantoor in Oranjestad gehouden. Het gebeurt wat muzikale omlijsting betreft geheel in carnavalsstijl onder meer met het optreden van Steel Orchestra The Real Stars onder leiding van Francis Jacobs. Tot slot van het geheel zal deze steelband ook de Dividivi Carnival Dancers begeleiden.

* * * * * * * * * * * * *

VANAVOND WORDT begonnen met het kiezen van de district- en jeugdcarnavalskoningin- verkiezingen en wel — telkens om negen uur — in Credit Union Santa Cruz, Buurtcentrum Brazil en Tanki Leendert Jeugdcentrum. In Buurtcentrum Savaneta en Jeugdcentrum Tanki Leendert vindt morgenmiddag om zes uur de verkiezing van de laatste kinderkoninginnen plaats.

* * * * * * * * * * * * *

UIT TIEN charmante kandiaten werd gisteravond in een overvol Buurtcentrum Brazil Sarine Faro tot Miss Coastal 1992 gekozen. Ruben 'Scorpio' Garcia trad als ceremoniemeester op en wist de spanning er tot het laatste ogenblik in te houden. Tot Miss Amistad werd gekozen Juliette van der Linden en Miss Photogenic — door de pers gekozen — Srine Faro. Runners-up waren: Juliette van der Linden, Mayra Arendsz, Jeanette Hoevertsz en Rona Lemminga. De Miss Coastal ontvangt vele geschenken, waaronder vierduizend dollar cash.

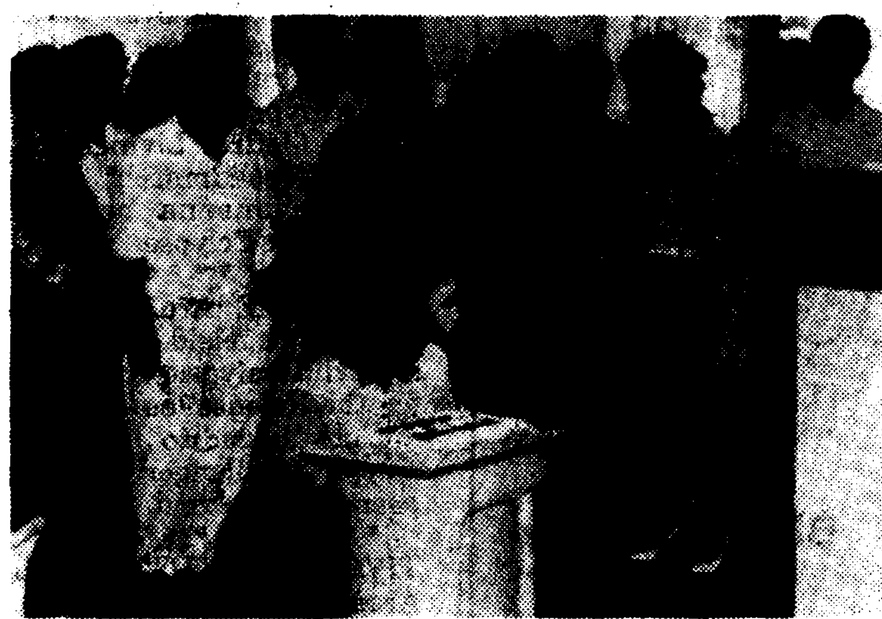
* * * * * * * * * * * * *

Eis zes jaar in moordzaak

ORANJESTAD — Zes jaar gevangenisstraf eiste de officier tegen een 34-jarige verdachte die in november vorig jaar, vanwege een liefdesaffaire, het slachtoffer Robert Lake zodanig verwondde dat hij aan de bekomen verwondingen bezweek. Hij bracht deze drie steekwonden in de hartstreek toe, die dodelijk waren.

In 1988 was de dader reeds tot vier jaar gevangenisstraf veroordeeld ter zake een ander misdrijf. De officier was bij het bepalen van de eis tot de conclusie gekomen dat tegen verdachte stevig moet worden opgetreden.

Lustrum bij Playa Linda

■ *ORANJESTAD — Bij Playa Linda Beach Resort werd met een grote taart het feit herdacht dat Ludwina Perez, manager human resource department, vijf jaar in dienst was.*
Mejuffrouw Perez was vóór indiensttreding bij Playa Linda redactielid van de Amigoe op Aruba.

Verjaardag Croes nationale feestdag

ORANJESTAD — De regering heeft besloten dat 25 januari — de geboortedag van wijlen MEP-leider Betico Croes — een nationale dag wordt.

In Latijnsamerikaanse landen is het de gewoonte om — zo verklaarde premier Nelson Oduber — helden en andere figuren die veel voor het land gedaan hebben, op deze wijze te eren.

Deze wet kan in dit verkiezingsjaar niet meer tot stand komen. "Er zijn aanwijzingen dat volgend jaar deze wet wel, die 25 januari als nationale dag regelt, in functie zal zijn", aldus premier Oduber.

TBILISI/ZOEGDIDI - De aanhangers van Georgie's verdreven president Zviad Gamsachoerdia zijn begonnen zich terug te trekken uit Poti na een akkoord met de regeringstroepen, aldus de Georgische premier Tengiz Sigua. De gevechten zullen volgens hem binnen twee tot drie dagen beëindigd worden.

De verdreven president bevindt zich volgens hem in de Georgische deelstaat Abchazie, hetzij in Soechoemi ofwel in het district Gali, aldus de premier, en zou het Georgische grondgebied vanmorgen (zaterdag) kunnen verlaten. Sigua is zelfs bereid hem daarbij te helpen als hij daartoe een schriftelijk verzoek van Gamsachoerdia ontvangt. De kans daarop lijkt niet groot want de verdreven president wil namelijk een "nationaal leger" gaan opzetten.

Ministerraad wijzigt standpunt:

Donaties aan politieke partijen wel aftrekbaar

ORANJESTAD — Naar aanleiding van recente publicaties door de Vereniging voor handel en industrie, ATIA, dat volgens de inspecteur der belastingen donaties aan politieke partijen niet aftrekbaar zijn, heeft de regering thans besloten, zo liet minister van financiën ing. Roland Laclé tijdens de persconferentie horen, dat donaties aan politieke partijen wel aftrekbaar zijn van inkomsten- en/ of winstbelasting.

De directeur der belastingen werd verzocht hiermee rekening te houden. In eerste instantie had de regering bij behandeling van de belastingwetten in de Staten gesteld dat de regering een politieke partij niet als algemeen belang zag, zodat donaties hieraan ook niet afgetrokken kunnen worden van de belastingen.

Besloten werd dat de minister van financiën gebruik kan maken van artikel 58 van de belastingwetten op de inkomsten en artikel 45 van de winstbelasting en de politieke partijen in het belang van Aruba kan verklaren. Dit houdt in dat de politieke partij een statuut moet hebben. De directeur van de belastingen werd van een en ander op de hoogte gesteld.

Vacation World groot succes

ORANJESTAD — De Arubaanse delegatie heeft veel succes geoogst op de onlangs in het Bayside Exposition Center in de Amerikaanse stad Boston gehouden 'Vacation World 1992'.

Deze show werd georganiseerd door Dawson & Associates en Trans National Travel en werd bezocht door tienduizend travel agents. Aruba was present met zeven 'booths' en de delegatie bestond uit: Ingrid Malmberg (Atlantis Submarine), Lisette Malmberg (De Palm Tours), Alfredo Pedroza (Sonesta Hotel), Betsy Braconi (Bucuti Beach Resort), Ruben Abath (Talk of the Town), Albert Laclé (Manchebo Beach Aruba), Kathy Bareds (Americana Aruba), duo Huasteca, dansgroep Mangusa, artieste Sonia Lemminga en Simon Oduber Jr. als coördinator van Aruba Tourism Authority.

Spantenbier Beatrixschool

■ ORANJESTAD — Bij de verbouwing van de Beatrixschool ging vrijdagmiddag de vlag de top in en werd dit met spantenbier gevierd.

Boutros Ghali over Somalia bezorgd

NEW YORK - De secretaris-generaal van de Verenigde Naties, Boutros Boutros Ghali, heeft de leden van de Veiligheidsraad dinsdag ingelicht over de rampzalige situatie in Somalia.

Hij heeft er op aangedrongen snel een strategie te ontwikkelen om een eind aan de vijandelijkheden te maken.

VS willen atoomdeskundigen SU baan aanbieden

WASHINGTON - De Amerikaanse regering werkt aan een banenplan voor de naar schatting twee duizend atoomdeskundigen in de vroegere Sovjetunie. Het programma moet deze experts ervan weerhouden voor landen te gaan werken die kernwapens willen maken, zo heeft de Amerikaanse krant Los Angeles Times vrijdag gemeld.

Bingo aan banden

ORANJESTAD — Tijdens de wekelijkse persconferentie reageerde minister van justitie mr. Hendrik Croes op een recente verklaring van het bestuur van de Kamer van Koophandel inzake casinobezoek door lokale bewoners van Aruba.

De Kamer uitte haar bezorgdheid onder meer over de vele activiteiten die georganiseerd worden om lokale mensen naar het casino te lokken. De bewindsman wees erop dat volgens de regels het aan de burgerij is toegestaan om vier maal per maand een casino te bezoeken. Hij nam aan dat de controle hierop voldoende is. Hij voegde eraan toe dat hij zich bezorgd maakt over bepaalde ontwikkelingen in de casino's zelf, waarbij spelen worden georganiseerd die niet onder de casinovergunning vallen.

Minister Croes wacht de adviezen af, die hij hierover gevraagd heeft om hiertegen te kunnen optreden. In dit verband wees hij erop, dat de bingo, dat in de casino's georganiseerd wordt, niet legaal is en ook niet onder de casinovergunning valt. "Wij maken een studie van de maatregelen die genomen moeten worden tegen deze onjuiste gang van zaken", aldus minister mr. Hendrik Croes.

Hij voegde eraan toe dat bingo gelimiteerd blijft voor instanties die voor sociaal-charitatieve doeleinden werkzaam zijn, waarbij rekening wordt gehouden dat deze zodanig gespeeld worden dat de deelnemers de garantie hebben dat de spelen op de juiste manier worden gespeeld.

Seminar over economie en ontwikkeling

ORANJESTAD — Directie Economische Zaken, Handel en Industrie organiseert in samenwerking met het UNDP en de UNDTCD een seminar over voorbereiding en evaluatie van projecten van economische ontwikkeling.

Het seminar is van 27 januari tot 28 januari en zal worden geopend door de minister van economische zaken ing. Eddy Briesen. Het doel van het seminar is om de kennis te vergroten van ambtenaren die belast zijn met voorbereiding en evaluatie van de projecten.

Als docenten zullen optreden Dieter Wunder, Daniel Martin en Carlos Castillo, experts van de UNCTCD.

Beker Open Australische voor Monica Seles

Seles slaat Fernandez' illusie weg

MELBOURNE - Mary-Joe Fernandez heeft zich vanmorgen, in de eindstrijd van de Open Australische kampioenschappen, weer moeten onderwerpen aan het ijzeren regime van Monica Seles.

De uitslag liet geen twijfel over de krachtsverhoudingen op de baan, 6-2 6-3. Twee dagen eerder had de Amerikaanse tegen Sabatini nog aanvallend tennis kunnen spelen, vandaag joeg Seles Fernandez van hot naar her, met striemende slagen.

Het compliment voor Seles dat Fernandez onmiddellijk na de wedstrijd uitsprak was terecht. De Joegoslavische werd in de eerste game even verrast door een paar aanvalspogingen van haar opponente. Dapper, maar onverstandig. Zeker in het begin van een wedstrijd kan de vijf-voudige Grand-Slamkampioene de ballen nog precies slaan waar zij wil.

AFGESTRAFT

Mary-Joe Fernandez, die ruim twee jaar geleden haar enige partij van Seles won en vorig jaar in de halve finale van Melbourne "slechts' met 7-9 in de derde verloor, werd hard gestraft voor haar overmoed. Pas twintig minuten na die eerste drieste pogingen succes aan het net te vinden, waagde Fernandez het weer.

Zij plukte een enkel puntje, veroverde zelfs twee opslagbeurten van Seles, maar won niet een van de vier eigen service-games. Seles bleef haar grotere macht ook in de tweede set gebruiken voor het opjagen van de tegenstander. De score liep opnieuw op tot 4-0 en pas toen stapte Fernandez over op gevarieërder spel. Op naar het net, een paar schitterende dropshotjes, maar Seles, die tijdens het toernooi tegen Anke Huber een keer in moeilijkheden is geweest, hield het racket dat zij als zweep gebruikte om Fernandez te slaan, vast in haar hand. Na vijf kwartier was haar elfde overwinning op Mary-Joe Fernandez, haar eerste Grand-Slamsucces in 1992.

UITSLAGEN

Melbourne. Open Australische kampioenschappen.

Mannen dubbelspel, finale: Woodbridge/Woodforde (Aus/4) - Jones/Leach (Vst/11) 6-4 6-3 6-4.

Gemengd dubbelspel, finale: Woodforde/Provis (Aus/3) - Woodbridge/Sanchez Vicario (Aus/Spa/1) 6-3 4-6 11-9.

■*MELBOURNE — Monica Seles heeft de beker van de Open Australische tenniskampioenschappen gewonnen bij het vrouwen enkelspel. De Joegoslavische bleek terecht de winnares uit de finale: zij versloeg tegenspeelster Mary Joe Fernandez uit de Verenigde Staten in slechts twee sets: 6-2 en 6-3.*

Hoogovens Schaaktoernooi:

Blunder Seirawan helpt Salov aan de leiding

WIJK AAN ZEE - Met een in de schoot geworpen punt is Valeri Salov de voornaamste gegadigde geworden voor de eindzege in het 54ste Hoogovenschaaktoernooi. Loek van Wely, enkele dagen geleden nog leider, viel door een derde achtereenvolgende nederlaag terug naar de elfde plaats en verspeelde door het verlies tegen Hubner zijn laatste kans op een grootmeesterresultaat.

Yasser Seirawan, Salovs tegenstander in de voorlaatste ronde, was zo vriendelijk zijn eigen partij tegen Kalifman van enkele maanden geleden in Reykjavik tot aan de 34ste zet te volgen. Toen had de Amerikaan de partij weggeblunderd. Hij had Tg4 moeten spelen, zo suggereerde hij in zijn eigen vaktijdschrift Inside Chess. Salov las dat natuurlijk ook en had er zijn schaakcomputer op los gelaten. Toen Seirawan inderdaad de bewuste zet uitvoerde, was het antwoord verpletterend. De Amerikaan bleek mat te gaan. "Hij had gewoon een slechte zet vervangen door een nog veel slechtere", grinnikte Salov met oogjes vol binnenpret.

Helemaal vast staat zijn eindoverwinning nog niet. De 27-jarige naar Spanje geëmigreerde Moskoviet heeft nog een hangpartij tegen Nikolic en in de laatste ronde moet hij nog met zwart tegen de onberekenbare Van Wely. Maar al te slecht kan het niet meer aflopen.

Er is in elk geval een stokje gestoken voor het streven van zijn Witrussische collega Boris Gelfand om met enkele rustige remises de hoofdprijs in te palmen. Vrijdag gunde deze Viktor Kortsjnoi het halve punt nog voordat de tijdnoodfase was aangebroken. Wil Gelfand nog wat, dan zal hij zondag met zwart tegen Sax meer moeten doen dan vrijdag tegen Kortsjnoi. Die had hij in een dame-indiër volkomen aan het lijntje met het openingsidee Da4+, geleend van Kalifman - Poloegajevski uit het pas geëindigde supertoernooi van Reggio Emilia.

Hetzelfde idee speelde ook bij Jeroen Piket - Sax. De Hongaarse reactie Ld6 verraste de jonge Nederlandse grootmeester nogal. In de voortzetting met Lg5 stak Piket ruim een uur bedenktijd. Het aanvankelijk enthousiaste commentaar van Jeroens broer Marcel in hotel Kennemerduin versomberde met de minuut. Piket gaf een pion, een tweede en later zelfs een derde. De stemming bij de demonstratie leefde op toen de zaal een paardoffer voorstelde, dat er goed uitzag.

TIJDNOOD

Achter het bord vond Jeroen het niet. Hij zat in grote tijdnood. Sax eveneens. Ineens zag men de Hongaar met grote stappen richting arbiter benen. Zijn vlag was gevallen, maar hij claimde alsnog remise wegens zetherhaling. Bij reconstructie bleek dat het geval te zijn geweest.

Nunn verliet de laatste plaats dankzij een zege op Nikolic. Zijn inspiratie bleek geput uit een bundeltje correspondentie-partijen van veertig jaar geleden, dat Nikolic niet kende. De Joegoslavische grootmeester vond achter het bord de weerlegging. Toen echter de oogst rijp was, kon hij die wegens tijdgebrek niet binnenhalen. Een pion ging verloren, nog een en ineens had Nunn de winst voor het grijpen.

Loek van Wely en John van der Wiel haalden in hun partijen beiden de tweede tijdcontrole. Maar daarmee was het wel gedaan. De witspelers Hubner (tegen Van Wely) en Brenninkmeijer (tegen Van der Wiel) stonden in hun afgebroken partij huizenhoog gewonnen. Van Wely besefte dat het eerst en gaf alsnog op. Een nogal trieste afloop, omdat de jonge Nederlander de moed had gehad tegen Hubner voluit op winst te spelen. In het middenspel leek het er zelfs naar, dat het hem zou lukken. In tijdnood echter veroverde de Duitser een pion en later nog een.

Brenninkmeijer was zo verstandig tegen het Milessysteem dat Van der Wiel hanteerde geen e4 te spelen. Zwarts beoogde tegenstoot f5 kwam daardoor een beetje in de lucht te hangen. Brenninkmeijer versterkte vervolgens zijn stelling en kan in de afgebroken stand de partij met een stukoffer beslissen.

ZETVERLOOP

Grootmeestergroep A, twaalfde ronde. Wit: Salov (Rus), zwart: Seirawan (Vst) 1. d2-d4, d7-d5, 2. Pg1-f3, c7-c5, 3. c2-c4, d5xc4, 4. d4-d5, e7-e6, 5. Pb1-c3, e6xd5, 6. Dd1xd5, Dd8xd5, 7. Pc3xd5, Lf8-d6, 8. Pf3-d2, Pg8-e7, 9. Pd2xc4, Pe7xd5, 10. Pc4xd6+, Ke8-e7, 11. Pd6xc8+, Th8xc8, 12. g2-g3, Pd5-b4, 13. Lf1-h3, Tc8-d8, 14. 0-0, Pb8-c6, 15. Lc1-g5+, f7-f6, 16. Lg5-e3, b7-b6, 17. Tf1-c1, Pc6-d4, 18. Le3xd4, Td8xd4, 19. a2-a3, Pb4-a6, 20. b2-b4, Td4-d6, 21. Lh3-f5, c5xb4, 22. a3xb4, Pa6xb4, 23. Tc1-c7+, Ke7-f8, 24. Lf5-e4, Ta8-e8, 25. Ta1xa7 Te8xe4, 26. Tc7-f7+, Kf8-g8, 27. Tf7xg7+, Kg8-h8, 28. Tg7xh7+, Kh8-g8, 29. Th7-g7+, Kg8-h8, 30. Tg7-h7+, Kh8-g8, 31. Ta7-g7+, Kg8-f8, 32. Tg7-b7, Kf8-g8, 33. Th7-g7+, Kg8-h8, 34. Tg7-c7, Te4-g4, 35. Tc7-c8+, Tg4-g8, 36. Tc8-c4, zwart geeft op.

UITSLAGEN

Grootmeestergroep A, twaalfde ronde: Hubner - Van Wely 1-0, Salov (Rus) - Seirawan (Vst) 1-0, Brenninkmeijer (Ned) - Van der Wiel (Ned) afg., Nunn (Gbr) - Nikolic (Joe) 1-0, Episjin (Rus) - Romero Holmes (Spa) 1-0, Piket (Ne) - Sax (Hon) 1/2-1/2, Gelfand (Wru) - Kortsjnoi (Zwi) 1/2-1/2.

Stand: 1. Salov 7 1/2 en 1 afg., 2. Gelfand 7 1/2, 3. Kortsjnoi en Hubner 7, 5. Seirawan 6 1/2, 6. Van der Wiel 6 en 1 afg., 7. Episjin, Piket en Sax 6, 10. Nikolic 5 1/2 en 1 afg., 11. Van Wely 5 1/2, 12. Nunn 4 1/2, 13. Brenninkmeijer 3 1/2 en 1 afg., 14. Romero Holmes 3 1/2.

Grootmeestergroep B, tiende ronde: Kuijf (Ned) - Van Mil (Ned) 0-1, Finegold (Vst) - Ermenkov (Bul) 1/2-1/2, Wolff (Vst) - Bronstein (Rus) 1-0, Nijboer (Ned) - Cifuentes (Chi) 1/2-1/2, De Boer (Ned) - Moskalenko (Oek) afg., Toekmakov (Oek) - Winants (Bel) 1/2-1/2.

Stand: 1. Toekmakov en Wolff 8 punten, 3. Winants 6 en 1 afg., 4. Moskalenko 5 1/2 en 1 afg., 5. Nijboer 5 1/2, 6. De Boer 4 en 2 afg., 7. Finegold 4 en 1 afg., 8. Cifuentes en Van Mil 4, 10. Bronstein 3 en 1 afg., 11. Ermenkov 3, 12. Kuijf 2.

AUCKLAND - Steve Backley heeft zaterdag het wereldrecord speerwerpen verbeterd. De Brit kwam bij internationale wedstrijden in Auckland tot 91.46 meter.

Bij de Robin Talt Memorial kwam hij tot deze afstand bij zijn vierde worp. Het oude wereldrecord was 89.58 en stond eveneens op naam van Backley.

Roemeen Sabau tot dit seizoen bij Feyenoord

ROTTERDAM - Ion Sabau zal in elk geval tot het einde van het seizoen bij Feyenoord blijven. Aanvankelijk had de Roemeense middenvelder de toezegging te mogen vertrekken, indien hij dat wilde. Dit als gevolg van het niet nakomen van een financiële afspraak, die hij met de voormalige hoofdsponsor van Feyenoord had.

Er was echter geen directe belangstelling voor de international. Penningmeester Van den Herik verklaart: "Mocht het zo zijn dat hij nu rond komt met bijvoorbeeld een Italiaanse club, dan kan hij wegens het verstrijken van de transfertermijn daar dit seizoen toch niet meer in actie komen. Daarom blijft hij voorlopig gewoon bij ons."

Alleen de transfermarkt naar Engeland is nog open. Van den Herik: "Vanuit die hoek heeft zich echter niemand gemeld."

Nieuw wereldrecord schaatsen 500 meter

DAVOS - De Amerikaan Dan Jansen heeft zaterdag tijdens internationale schaatswedstrijden in Davos het wereldrecord op de 500 meter met twee-honderdste seconden verbeterd. Jansen noteerde 36,41. De Amerikaan scherpte het zes dagen oude record aan dat de Duitser Uwe-Jens Mey in Davos had gevestigd.

Monica Seles: de Koningin van de Open Australische

MELBOURNE - De kampioene van Australië heeft zich als koningin laten bewonderen bij haar laatste optreden in Melbourne. Tijdens de persconferentie, na haar gewonnen finale tegen Mary-Joe Fernandez.

Beeldschone jurk, schitterende hoed, die zelfs op Ascot de blikken zou trekken, subtiel opgemaakt, vriendelijke glimlach, voorbeeldig woordgebruik. Monica Seles, sinds twee maanden achttien, die na haar heerschappij op alle soorten tennisbanen zich een plaatsje wil veroveren tussen de groten uit de show-business.

Boven de grootsten vermoedelijk, want de in Florida wonende en in Novi Sad geboren Joegloslavische is niet tevreden met een beetje. Op de banen van Flinders Park heeft zij, net als vorig jaar, alle concurrenten overtroffen, in haar presentatie buiten de baan is zij klaar voor de strijd met Gabriela Sabatini.

Nog geen drie jaar professional, officieel prijzengeld tot het begin van Melbourne 7,5 miljoen gulden, na de Open Australische 8 miljoen. Een fractie van haar werkelijke inkomsten, bij dergelijke sterren ligt de verhouding tussen prijzengeld en beloningen anderszins op ongeveer een tegen vijf. Waarschijnlijk is het tweede getal nog wat groter voor Seles en Sabatini.

PERSOONLIJKHEID

Moncia Seles, ernstig op de baan, graag lachend na de wedstrijden. "Ik kan niet anders. Op de baan ben je met je werk bezig. Dat vraagt concentratie. Wanneer ik op de baan plezier zou maken, verloor ik heel wat punten. Het enige dat telt zijn de bal, de lijnen, het net en de tegenstander. Als ik klaar ben, met spelen of met trainen, wil ik net als ieder ander zijn. Helaas ziet een groot aantal mensen die andere kant van mij niet. Omdat ik agressief ben als ik speel, denkt men dat ik een agressieve persoonlijkheid heb. Dat is niet waar."

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Barlo Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

****

GOS stuurt 141 atleten naar Spelen

MOSKOU - Het Gemenebest van Onafhankelijke Staten, dat een gezamenlijke ploeg naar de Olympische Winterspelen afvaardigt, heeft 141 atleten aangewezen voor Albertville. Ze zullen zich op alle Olympische onderdelen meten.

KARAKTERISTIEK EERSTE DIVISIE

FC Zwolle - Heerenveen 1-3 (0-1). 3. Andone 0-1, 55. Roelofsen 0-2, 76. Timmerman 1-2, 80. Roelofsen 1-3. Scheidsrechter: Van Haaften. Toeschouwers: 4500.

Karata-ka's drinken op 1992

■ *WILLEMSTAD — De Curaçaose Karatebond (CUKARBO) heeft de eerste activiteit van 1992 achter de rug: een gezellige borrel op het nieuwe jaar. Van de gelegenheid werd ook gebruik gemaakt om de deelnemers aan de Panamerikaanse kampioenschappen te eren. Vorig jaar in juni werden de wedstrijden gehouden op Curaçao. Op de foto staan secretaris Wilfrido Christina als vertegenwoordiger van gedeputeerde Jaime Francisco die niet aanwezig kon zijn. Junior Millerson overhandigde Christina namens de karatebond een aandenken voor de gedeputeerde.*

*****

HOCKEY/UTRECHT - Kampong neemt na dit seizoen afscheid van zijn trainers bij de mannen en de vrouwen.

Cuba doet niet mee aan voorrondes WK-voetbal

HAVANA - Cuba heeft zich teruggetrokken uit de kwalificatie voor het eindtoernooi om de wereldtitel voetbal van 1994, dat in de Verenigde Staten wordt gespeeld. Dat heeft de Cubaanse voetbalfederatie vrijdag in Havana bekendgemaakt.

Cuba was in de Caraibische zone Noord ingedeeld. De eerste voorwedstrijd zou gaan tegen de winnaar van het duel tussen St.Lucia en St.Vincent. Bij winst zouden er nog andere kwalificatiewedstrijden moeten volgen. De bond heeft laten weten de kosten niet op te kunnen brengen. Het budget voor 1992 is in het met grote economische problemen kampende Cuba gehalveerd ten opzichte van vorig jaar.

President Fidel Castro maakte eerder deze week bekend, dat er naar de Olympische Spelen van Barcelona slechts een zeer selectief groepje sporters zal worden afgevaardigd. Alleen degenen met goede kansen op een medaille mogen op afvaardiging hopen.

Voorbeschouwing eredivisie

PSV kan zich herstellen van matige vertoning tegen Ajax

DEN HAAG - PSV kan zich in eigen huis tegen het in degradatiezorgen verkerende FC den Haag herstellen van de matige vertoning tegen Ajax (1-0). De koploper in de eredivisie voelt de druk van Ajax en Feyenoord. Lachende derde bij de winst van Ajax op PSV werd Feyenoord. Het verschil met PSV is geslonken tot een punt, waarbij opgemerkt moet worden dat de Rotterdammers wel een wedstrijd meer hebben gespeeld. VVV is de tegenstander dit weekeinde in de Kuip. Ajax, inmiddels genaderd tot drie punten, zal de opgaande lijn in prestaties, die na de winterstop is ingezet, uit bij RKC graag willen voortzetten. Vitesse is een van de gegadigden voor Europees voetbal. Of dit een stimulans is voor de Arnhemmers moet in eigen huis blijken tegen middenmoter Willem II.

De in degradatienood verkerende ploegen krijgen een zwaar programma af te werken. Voor VVV, De Graafschap en Fortuna Sittard is de positie van FC Den Haag het doelwit. De op een tot nog toe veilige plaats verkerende Hagenaars mogen zich in Eindhoven stuk bijten op PSV. VVV moet een achterstand van zes punten op FC den Haag in de resterende wedstrijden goedmaken. Feyenoord is de tegenstander dit weekeinde die de dadendrang van VVV zal ondervinden. Fortuna Sittard, twee na laatste, heeft dit jaar, net als VVV, nog niet kunnen waarmaken waarop Limburg hoopt. Het wisselend draaiende FC Utrecht ontvangt de ploeg uit Sittard. Nieuwkomer in de competitie De Graafschap moet, na het verlies afgelopen week van Fortuna Sittard, in eigen huis tegen subtopper FC Twente minstens twee punten pakken om in de buurt van het beoogde doel te komen.

Partijen: van terughoudend tot teleurgesteld

Den Haag positief over toespraak van De Klerk

DEN HAAG - Premier Lubbers is in zijn oordeel "beslist positief" over de rede vrijdag van de Zuid-afrikaanse president De Klerk. Zijn minister van Buitenlandse zaken Hans van den Broek noemde het een "consoliderende" toespraak. In politiek Den Haag was men minder definitief in zijn oordeel. Bij de ANC-getrouwen had men weinig goede woorden over voor het werkstuk van De Klerk.

Premier Lubbers is echter wel van mening dat de rede weinig nieuwe en verrassende gezichtspunten bood. Daarom heeft de rede van De Klerk geen invloed op het afwegingsproces van de Nederlandse regering bij de vraag of en wanneer Lubbers en minister Van den Broek een bezoek aan Zuid-Afrika kunnen brengen. Lubbers over de Klerks rede: "Qua toonhoogte en benadering principieel de goede houding, maar in praktisch opzicht misschien nog wat bij te stellen". Lubbers zei vrijdagmiddag tijdens de wekelijkse persconferentie dat hij tegenover De Klerk inmiddels wel de mogelijkheid geopperd heeft van een andere datum voor het bezoek.

De Kamerleden Verspaget (PvdA) en Eisma (D66) hebben vrijdag met teleurstelling kennis genomen van de toespraak van De Klerk. CDA en VVD hadden geen doorbraak verwacht, omdat de Zuidafrikaanse president zich met het ANC in een onderhandelingsproces bevindt, hetgeen hem in het openbaar weinig manoeuvreerruimte geeft. Verspaget en het CDA-Kamerlid Aarts reageerden terughoudend op de vraag of de toespraak gevolgen heeft voor het al dan niet doorgaan van het bezoek van premier Lubbers en minister Van den Broek aan Zuid-Afrika.

Protest hoge prijzen

Mijnstaking in Kazachstan

MOSKOU - De helft van de kolenmijnen in Karaganda, in het noorden van de republiek Kazachstan, ligt stil als gevolg van proteststakingen tegen de prijsverhogingen.

Dit heeft het dagblad Komsomolskaja Pravda dinsdag bekendgemaakt. Kazachstan is de op twee na grootste producent van steenkool, na Rusland en de Oekraine. Volgens Radio Moskou eisen de mijnwerkers tevens dat vijftien procent van de gedolven steenkool ten goede komt aan de werknemers zelf. De stakers willen ook dat de aanvoer van levensmiddelen gegarandeerd wordt tegen redelijke prijzen.

Rood sein genegeerd

■ *HANNOVER - Bij een treinbotsing in Duitsland zijn vrijdag vier doden en 48 gewonden gevallen. Als gevolg van de mist merkte een der treinbestuurders een rood signaallicht niet zodat de beide treinen zich in elkaar boorden.*

(AFP-satellietfoto)

Scheepskluizen en portemonnee opvarenden doelwit

Piraterij loopt spuigaten uit in Singapore

SINGAPORE - De piraterij in de wateren rond Singapore dreigt de spuigaten uit te lopen. Maar vooralsnog kunnen de zeerovers vrijelijk hun gang gaan en een flinke boterham verdienen met het beroven van passerende koopvaardijschepen. Het ziet er niet naar uit dat er volgende week maatregelen genomen zullen worden tijdens de top van de Associatie van Zuidoostaziatische naties (ASEAN). Dat zeggen regerings-functionarissen die in Singapore voorbereidende besprekingen houden.

De piraten opereren meestal in kleine snelle bootjes, waarmee ze ongemerkt de koopvaardijschepen naderen. Ze enteren het schip en verrassen de bemanning. De rovers hebben het vooral gemunt op de scheepskluis en de portemonnees van de zeelui. Na de overval zijn ze in een oogwenk weer verdwenen tussen de kleine eilandjes en andere schepen in de vaarroutes rond Singapore, 's werelds drukste zeehaven. Er zijn echter ook zwaarbewapende bendes die het grootschaliger aanpakken. Die kapen een heel schip of nemen de scheepscontainers mee.

"De meeste incidenten gebeuren als de schepen net op het punt staan de haven van Singapore binnen te lopen of die weer verlaten", aldus Ong Kok Siew, secretaris van de federatie van reders FASA. "Het liefst werken ze op het grensgebied tussen de territoriale wateren van twee landen." Vooral de omgeving bij de Indonesische Riau-eilandjes nabij Singapore is onveilig, maar ook voor de kust van Thailand, Malaysia en Indonesie wordt de kaapvaart druk beoefend. Hier kunnen de piraten zich met de buit snel uit de voeten maken in de internationale wateren.

DRAMATISCH

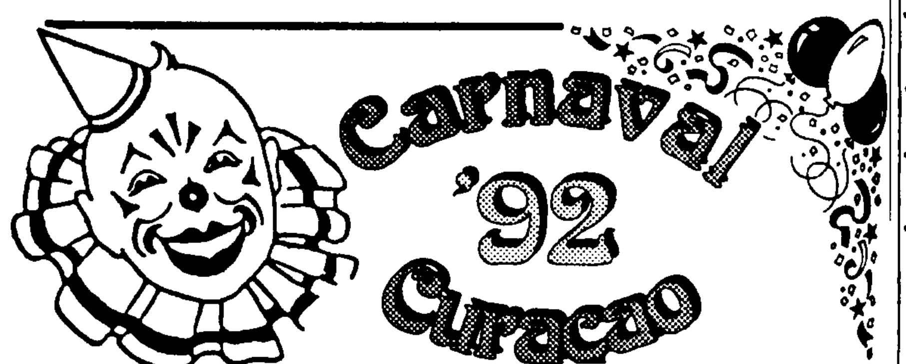
Het aantal gevallen van piraterij is vorig jaar dramatisch gestegen. In 1989 werden nog maar drie gevallen gemeld. In 1990 kwamen er 33 meldingen binnen en in 1991 maar lieft 61, aldus de Singaporese associatie van reders. "We zijn zeer verontrust over dit probleem", aldus Daniel Tan van de associatie. "We zullen de kwestie onder de aandacht brengen van de regeringen van de Asean-leden".

Al eerder gingen er stemmen op om in Aseanverband de kaapvaart aan banden te leggen, maar tot dusverre zonder succes. Een Asean-functionaris: "binnen de Asean is de piraterij al eerder aan de orde gekomen. Echter niet op top-niveau, maar alleen voor korte periodes en er kwam niets uit". Toch beginnen de zes Asean-leden Indonesie, Malaysia, Thailand, Singapore, de Filipijnen en Brunei langzaam maar zeker te beseffen dat er iets gedaan moet worden, zo menen reders. Dat kan dan volgende week tijdens de Asean-top blijken.

Werkloosheid in EG elf procent hoger

BRUSSEL - Eind november van het afgelopen jaar had 9,3 procent van de Europese beroepsbevolking geen werk. Het aantal werklozen is in een jaar tijd met bijna een vol procent gestegen.

Zo blijkt uit cijfers die de EG-commissie vrijdag in Brussel verstrekt heeft. Eind november 1990 lag het werkloosheidspercentage namelijk nog maar op 8,4 procent. De stijging van 8,4 naar 9,3 procent betekent dat het aantal Europeanen dat geen werk heeft in een jaar tijd met elf procent is toegenomen, het hoogste percentage sinds de EG in 1983 begon met een regelmatige publicatie van de werkloosheidscijfers. In Duitsland is het aantal werklozen in genoemde eperiode met ruim vier procent gedaald, elf procent. In het Verenigd Koninkrijk was er echter een stijging met niet minder dan veertig procent.

GISTERAVOND werden de acht kandidaten van de groep Discoviernes aan de pers voorgesteld. Na aankomst in twee limousines bij de Discotheek Escape werden zij door ceremoniemeesteres Charla Nieveld geïntroduceerd. Oorspronkelijk was het aantal elf, maar drie hebben zich op het laatste ogenblik teruggetrokken. Deze acht zijn: Mazarella Jansen, Charissa Barzey, Exin Isei, Viveka Gijsbertha, Diannitesa Genaro, Nocra Eranio, Antonietta Pietersz en Nigaima Asencion. Deze kandidaten deden ook aan de titel van Reina Brindo mee. Na de presentatie koos de jury mejuffrouw Mazarella Jansen tot winnares. Deze winnares was wel duidelijk te verstaan in vergelijking met de anderen, die misschien wat plankenkoorts hadden en hun toespraak te ver van de microfoon hielden.

* * * * * * * * * * * * *

CORINE GENARO, leidster van deze groep, verklaarde dat Discoviernes aan alle carnavalsevenementen zal deelnemen (behalve tumbafestival). Behalve aan de verkiezing van carnavalskoningin zal men ook meedoen aan de verkiezing van grote als de kinderprins en pancho en ook de kinder carnavalskoningin. Het duo voor de grote prins en pancho bestaat uit Melvin Jones en Fardy Lard, terwijl voor de kinder Elvis Bernadina en Fermin Albert worden afgevaardigd. Voor de kinder carnavalskoningin is de kandidate Germaine Illidge. Als Corine volgend jaar een zanger(es) aan het tumbafestival laat deelnemen, dan doen ze echt aan alles mee.

* * * * * * * * * * * * *

HET CAFEETJE organiseert dit jaar haar carnavalsactiviteiten in eigen huis op Salinja. Dit dient als voorbereiding op een betere deelname aan het carnavalsfeest van 1993. Op dinsdag 11 februari organiseert men het 'Gekken Festival', dat inmiddels een bekend evenement van deze groep is geworden. Op vrijdag 21 februari viert men het traditionele carnavalsfeest, warbij alle goede carnavalsvierders van harte welkom zijn bij het Cafeetje in het hart van Salinja.

* * * * * * * * * * * * *

ER WORDT hard aan het progamma van de verkiezing van prins en pancho gewerkt. Directrice Altagracia Bryson wilde nog niets verklappen en beloofde om begin volgende week meerdere informatie hieromtrent te verschaffen. Wel bekend is dat de zeven duo's, die aan deze verkiezing zullen deelnemen, o.a. door de heer Darcy Lopes worden getraind.

* * * * * * * * * * * * *

NA EEN rustige week wordt het dit weekeinde weer druk. Om te beginnen hebben wij vanavond de opening van het carnavalsseizoen van Banda Abou in Parke Himno i Bandera, terwijl Grupo Globo haar 'Parada Karo Pinta' zal hebben. Morgen zal het in het Curaçao Festival Center erg druk zijn met mensen die de inschrijving voor onze 22ste tumbafestival zullen bijwonen.

* * * * * * * * * * * * *

DELTA AIRLINES, de op twee na grootste luchtvaartmaatschappij van de VS, heeft in het tweede kwartaal van het lopende boekjaar een verlies geleden van 187,6 miljoen dollar tegen een verlies van 207,8 miljoen dollar in dezelfde periode van vorig boekjaar. De omzet nam toe van 2,1 tot 2,52 miljard dollar. In het resultaat is een afschrijving van 50 miljoen begrepen voor Delta's rol in de mislukte reorganisatie van Pan American Airways.

***

Triomf voor Bolivia en Peru

■ *LIMA - President Albero Fujimori van Peru (links) rijdt, triomfaal gezeten op het dak van zijn officiele auto, samen met zijn Boliviaanse ambtgenoot Jaime Paz door de straten van de Peruaanse havenstad Ilo. Dit wordt de vrijhaven van Bolivia zodat dit land voor het eerst sinds meer dan een eeuw weer over een directe verbinding met de zee beschikt. Ilo ligt twaalfhonderd kilometer ten zuiden van de Peruaanse hoofdstad Lima.*

(AFP-satellietfoto)

***

De Amerikaanse softwareleverancier COMPUTER ASSOCIATES heeft in het derde kwartaal van het boekjaar 1991/92 zijn omzet zien groeien met negentien procent tot 455 miljoen dollar. De winst voor belasting ging met twintig procent omhoog tot 124,87 miljoen dollar. Netto steeg de winst ook met twintig procent tot 76,17 miljoen dollar. Het concern heeft een vestiging in Nieuwegein, waar 130 mensen werken.

[E]legia Kortiko [p]a Papa Leito

Kristo santo sindikato,
a muri un gayo apto
ku lenga di labandero.
E tabata bora saka sumpiña,
hinka bala den kabesnan trosé
ku ni sikiera a sinti
su sabiduría sinsero.

Nasí den simplesa, forhá
ku noblesa kombatiente,
oh Kristo santo sindikto,
e tabata grandi, e tabata chiquito,
e tabata rondó, e tabata vierkant,
duro i moli.

A nombr'é sin dun'é nòmber,
a rekonos'é sin konos'é,
a kore bin ku chikana i chikoti,
machiká, doblá, wardá den sako,
dianan pasá, dianan perdí.

Oh laman, laba nos
a muri un gayo apto.

FEDERICO ODUBER
november 1991
Curaçao

Naschrift redactie:
Door falende techniek of door de techniek van het falen is bovenstaande elegie voor de vorig jaar overleden vakbondsleider Papa Leito verminkt verschenen in een lokale periodiek. Hierbij verschijnt het in ongeschonden staat.

EG-subsidie van zeventig mille per kop

[A]rgentinië wil Oost-[E]uropeanen als migrant

[D]EN HAAG - De Europese Commissie buigt zich [over] een voorstel van Argentinië om immigranten uit [Oost]-Europa op te nemen met financiële steun van de [EG].

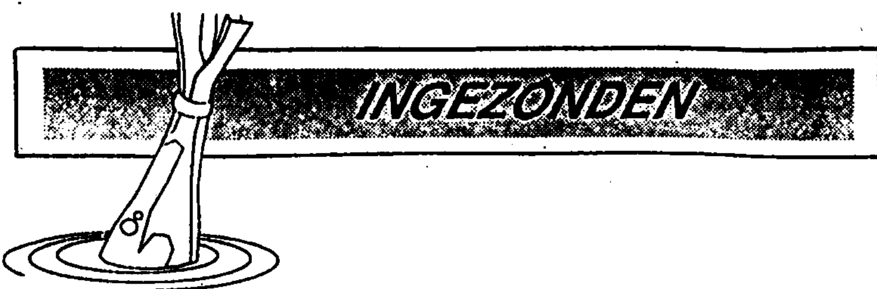
[Het] voorstel is nog niet goedgekeurd door de EC, maar zal [aa]n de orde komen tijdens het bezoek van de Argentijnse [presi]dent Carlos Menem aan Brussel op 14 februari. Dit [me]ldde EG-commissaris Abel Matutes, die belast is met de [betre]kkingen tussen de EG en Latijns Amerika, tegenover [het] Spaanse dagblad El Pais vrijdag. Ook Chili, Uruguay, [Para]guay en Venezuela hebben belangstelling voor het [proje]ct.

[Aa]n academici hebben Argentinie en andere Zuidameri[kaan]se landen geen gebrek, maar ze zijn vooral geinteres[seer]d in vaklieden uit Oost-Europa. De [illegible] [...] heeft al honderdduizend burgers van het Gemenebest [van O]nafhankelijke staten (GOS) uitgenodigd, terwijl Vene[zuela] bereid is vijftigduizend immigranten op te nemen. [Urug]uay heeft belangstelling voor Esten, Letten en Litou[wers] gezien de goede ervaring met de opname van Baltische [immi]granten voor de Tweede Wereldoorlog, maar ook Polen, [...]en en Hongaren zijn welkom. Zij zouden ook land [moet]en krijgen voor landbouwkolonies.

[De] Zuidamerikaanse landen willen hiervoor van de EG [een] bijdrage ontvangen van zeventig tot negentig mille per [immi]grant, evenveel als de Amerikaanse bijdrage aan de [opvan]g van joodse immigranten in Israel. Ook hopen ze op [voordel]en in de handel met de EG, zoals een betere toegang [voor] vlees en graan tot de Europese markt. Bij de EG wil men [[illegible]] de compensatie die ze van ons vragen een beetje [[illegible]]gen".

[Vol]gens de meest conservatieve schattingen staat de EG [een] immigratie van jaarlijks zevenhonderdduizend mensen [uit] Oost-Europa en de ex-Sovjetrepublieken te wachten. De [meer] alarmerende analyses waarschuwen ervoor dat een [oorlo]g tussen de republieken van het GOS verplaatsingen [van] twintig tot honderd miljoen mensen zou kunnen [teweeg]brengen.

WASHINGTON - De Verenigde Staten zijn van plan de productie van kernkoppen voor onbepaalde tijd op te schorten. Ook zal Washington de order schrappen voor een type kernkop, zo heeft de Amerikaanse krant de Washington Post zaterdag gemeld.
De Amerikaanse minister van Energie, James [illegible], wiens ministerie verantwoordelijk is de productie van kernwapens zal het besluit woensdag bekendmaken, zo meldde de krant onder aanhaling van anonieme hoge functionarissen. De maatregel [illegible] een besparing mogelijk maken van [illegible] miljard dollar. De zo vrijgekomen [illegible] zullen waarschijnlijk worden gebruikt [illegible] [illegible] milieuvervuiling rond sommige fabrieken voor kernwapens aan te pakken.
Het schrappen van de productie van de kernkop van het type W-88 volgt op andere stappen om de productie van kernwapens te verminderen. Regeringsfunctionarissen hebben al [illegible] [illegible] [illegible] dat Ge[illegible] in zijn t[illegible] beleid va[illegible] het kom[illegible] ibar grot[illegible] het aan[illegible] zal aank[illegible]

Overeenkomsten naleven

NAAR AANLEIDING van het artikel onder de kop 'Gauche' verschenen in dit blad van dinsdag 21 januari, ondertekend door Piet W. Sybrandy, waarin hij zeer onterecht de heer Fred Derby kwalificeert als bedelaar, zie ik mij verplicht slechts op dat deel van het geschrevene in te gaan.

Volledigheidsbehalve zal ik de schrijver zelf aan het woord laten: "Ik zal u enkele voorbeelden geven. Onlangs zagen wij op de beeldbuis een Surinaamse vakbonze (???) in actie, ik meen van de naam Derby die er op uit was financiële steun van Nederland los te krijgen. Vier of vijf maal had deze man het over 'gelijkwaardige partners' te weten Suriname en Nederland. Onze joodse vrienden hebben voor zo'n bedelaar met een hoge borst een aardige naam: schnorrer, maar waarschijnlijk is er geen equivalent in het taki-taki. Als je iemand geld wil afzingen, kun je hem beter niet irriteren met onzinnige kwalificaties". Tot zover het citaat, betrekking hebbend op de heer Derby.

Afgezien van het feit dat het geschrevene een aaneenschakeling is van minachting voor anderen en hatelijkheden, die geen enkele bijdrage leveren voor een gezonde discussie, zal ik trachten om aan de hand van het Traktaat gesloten op 25 november 1975 tussen Nederland en het pas onafhankelijk geworden Suriname aan te tonen dat kwade trouw de boventoon voert bij de ontboezeming van de schrijver.

Op 25 november 1975 verplichtte Nederland zich tot de volgende financiële bijdragen om de economie van het land op te krikken:
1. algehele kwijtschelding van de op de datum van de onafhankelijkheid bestaande Surinaamse schuld aan Nederland, welke inclusief het restant van de gelden in het kader van het Vijfjarenplan 1972/1976 ruim 500.000.000 Nederlandse gulden bedraagt;
2. 2.700.000.000 Nederlandse gulden voor mede-financiering van projecten en programma's, welke deel uitmaken van het Surinaamse ontwikkelingsprogramma;
3. eventueel maximaal 300.000.000 Nederlandse gulden ten behoeve van volledige realisering van het ontwikkelingsplan op basis van strikte pariteit met Surinaamse besparingen;
4. ten behoeve van het verstrekken van garanties voor ontwikkelingsleningen, gericht op onderdelen van het ontwikkelingsplan, maximaal 500.000.000 Nederlandse gulden, met dien verstande dat materialisering van de garanties ten laste zal komen van de door Nederland te verlenen ontwikkelingshulp.

Wanneer de heer Derby als vertegenwoordiger van de Surinaamse regering zijn betoog baseerde op het Traktaat van Nederland van 1975, zou ik graag willen weten op welke gronden die kwalificatie van 'bedelaar' gestoeld is.

Blijkbaar weten sommigen niet dat overeenkomsten nageleefd moeten worden; trouwens nimmer heeft Nederland de indruk gewekt dat de naleving van het door de internationale wereld algemeen erkend traktaat, een fooi is. Het ontgaat mij ook te enen male wat de ratio is van het gebruik van een joods woord om Derby het predikaat van 'bedelaar' op te plakken. Hiertegen protesteer ik.

E. WIJNTUIN
Curaçao

Volgens radio Israël: geen nieuwe nederzettingen

Compromis Israël en VS over bankgarantie

TEL AVIV - De Amerikaanse regering is bereid tot een compromis over de bouw van nederzettingen in de door Israel bezette gebieden. Dat heeft de Israelische radio zaterdag gemeld.

De Amerikaanse regering is bereid Israel de gevraagde kredietgaranties van tien miljard dollar te verstrekken op voorwaarde dat de bouw van nederzettingen in de bezette gebieden wordt gestaakt. Israel zou echter dertienduizend woningen die in aanbouw zijn, mogen afbouwen, zo meldt de zender onder aanhaling van een Amerikaanse regeringsfunctionaris. Israel heeft de VS de bankagaranties gevraagd om goedkoper leningen te kunnen afsluiten. Met het geld wil Jeruzalem de opvang van de hondderduizenden immigranten financieren.

De Israelische regering heeft nog niet op het bericht gereageerd. Premier Yitzhak Shamir heeft de afgelopen week gezegd dat Israel zich bij de bouw van nieuwe nederzettingen in de bezette Gazastrook en op westelijke Jordaanoever door niets en niemand zal laten tegenhouden. Ambassadeur Shoval zal volgende week opnieuw een ontmoeting hebben met Baker. De Amerikaanse minister keert donderdag terug in Washington na een bezoek aan Moskou. Dinsdag en woensdag vindt in Moskou de opening van de multilaterale vredesbesprekingen over het Midden-Oosten plaats.

Minister Baker zou Israel duidelijk hebben laten weten dat het opnemen van immigranten uit de voormalige Sovjetunie niet ten koste mag gaan van de Palestijnen of het vredesproces.

Steun voor Imelda Marcos

■*MANILA - President Corazon Aquino heeft de knoop doorgehakt en zich uitgesproken voor de presidentskandidatuur van haar vroegere minister van Defensie Fidel Ramos. Zij maakte haar beslissing bekend op de dag dat zij haar 59e verjaardag vierde. Een onderdeel van het programma was een misviering in het Malacanang paleis in Manila. Deze bekendmaking betekende ook dat mevrouw Aquino vasthoudt aan haar al eerder ingenomen standpunt dat zij geen ambities heeft voor het prolongeren van haar presidentschap. In de loop van de tijd is haar populariteit als president aanzienlijk verminderd.*

(AFP-satellietfoto)

Colombiaan kreeg hulp bij uitbraak Sittard

MAASTRICHT - Een van de drie mannen die begin vorige week bij de gevangenis in Sittard werden aangehouden en ervan worden verdacht de twee ontsnapte gevangenen te hebben geholpen, heeft verklaard daartoe gedwongen te zijn. Volgens hem is dit gebeurd door een Colombiaan.

Of dit waar is zal nog moeten worden onderzocht, zo deelde de Maastrichtse persofficier van justitie, mr. J. Kolkert, vrijdagmiddag mee. Hij ontkende nadrukkelijk gezegd te hebben dat het Colombiaanse drugskartel de hand heeft gehad in de ontsnapping van de 40-jarige Colombiaan R.L.. Deze was in hoger beroep veroordeeld tot zestien jaar gevangenisstraf voor een drugssmokkel naar Nederland. Hij wachtte in Sittard de behandeling van zijn cassatieverzoek af.

Volgens mr. Kolkert is er een videoband van de ontsnapping beschikbaar. Wat er op die band te zien is en door wie de opnamen zijn gemaakt, wil hij niet zeggen.

De ontsnapte Colombiaan is nog steeds voortvluchtig, evenals de in zijn kielzog verdwenen 28-jarige Ier B.Q., die verdacht werd van afpersing en geweldsdelicten.

MOSKOU - De kompels in Russische kolenmijnen hebben vrijdag met de regering overeenstemming bereikt over een verdrievoudiging van de minimumlonen die in mijnen gelden en wel met ingang van 1 januari.

Vakbondsleiders hadden eerder deze week gewaarschuwd voor stakingen. Hier en daar waren al wat wilde stakingen uitgebroken en gevreesd werd dat de mijnwerkers zich tegen de Russische president Boris Jeltsin zouden keren. In januari zijn de prijzen voor levensmiddelen enorm gestegen en verscheidene andere beroepsgroepen hebben bij wijze van compensatie grote loonsverhogingen ontvangen.

Vietnamezen kunnen terug naar Praag

PRAAG - De Vietnamese vluchtelingen die in Nederland verblijven en op last van de regering Nederland moeten verlaten en willen terugkeren naar Tsjechoslowakije, zullen door dat land worden toegelaten.

Dat heeft de Tsjechoslowaakse minister van Buitenlandse zaken tegen zijn Nederlandse collega Van den Broek gezegd. Volgens deze laatste gaat het om economische migranten van wie het asielverzoek door Nederland is afgewezen. Zij moeten in beginsel terug naar het land waar zij geruime tijd gewoond en gewerkt hebben.

***

De Duitse sportwagenfabrikant PORSCHE wil werktijdverkorting aanvragen voor vierduizend werknemers. Door de vertraging van de economische groei in diverse belangrijke afzetgebieden, zoals de Verenigde Staten, loopt de vraag naar Porsches terug. Daarnaast wil Porsche een "goedkoper" model introduceren om nieuwe kopers aan te trekken.

Peru-haven Ilo steunpunt La Paz

Bolivia verlost uit maritiem isolement

LIMA - Bolivia heeft na meer dan 120 jaar weer een directe verbinding met de zee. Ter ondertekening van het hiertoe af te sluiten verdrag kwamen vrijdag de presidenten van Bolivia en Peru, Jaime Paz Z mora en Alberto Fujimori, in de Zuidperuaanse havenstad Ilo bijeen.

Het verdrag garandeert voor Bolivia een vrije toegang naar deze 1150 kilometer ten zuiden van Lima gelegen zeehaven. In Ilo krijgt Bolivia het recht een vrijhaven te ontwikkelen waardoor het de overzeese handel kan afwikkelen. Het aan de Grote Oceaan grenzende grondgebied van Bolivia werd in 1874 door Chili geannexeerd in ~~de zoge~~heten Salpeteroorlog. Als tegenprestatie heeft Bolivia toegezegd de handelswegen met het oostelijke buurland Brazilie te verbeteren en Peru een vrije doorgang te verlenen.

De overeenkomst tussen Peru en Bolivia werd door beide staten als "sensationeel" en "historisch" beschouwd. Het isolement van het op grondstoffen aangewezen Andesland heeft de economische ontwikkeling van Bolivia sterk gehinderd. Tot nu toe vervoerde Bolivia zijn goederen vooral via havens in het noorden van Chili. Zelfs werd overwogen Curacao als uitvalshaven te gebruiken met zijn containerfaciliteiten.

Ulster in spanning:

Herdenking Bloody Sunday

LONDONDERRY - Op 30 januari is het precies twintig jaar geleden dat het Britse leger in het katholieke Noordierse Londonderry het vuur opende op betogers. Er vielen dertien doden op die (zon)dag die de geschiedenis is ingegaan als "Bloody Sunday'. Zondag wordt in Londonderry de voornaamste manifestatie ter herdenking hiervan gehouden.

Die herdenking speelt zich af in een gespannen sfeer. Het geweld in Noord-Ierland is de laatste tijd weer zo opgelaaid dat het doet denken aan de donkere tijden aan het begin van de jaren '70. "Bloody Sunday" sloeg de hoop op vrede in Ulster aan diggelen en dreef jonge nationalisten in de armen van het IRA dat een opleving doormaakte. Op politiek gebied leidden de gebeurtenissen tot een opschorting van de Stormont, het protestantse parlement, dat de provincie bestuurde, en tot plaatsing van Ulster onder direct bestuur van Londen.

De katholieke kerk en (Katholieke) nationalistische kringen gaan ervan uit dat de militairen in 1972 in koelen bloede het vuur openden op een onschuldige mensenmenigte. Volgens het officiele onderzoeksrapport, dat in april '72 het licht zag, schoten de para's pas nadat zij beschoten waren door terroristen. Maar er is nooit aangetoond dat een van de slachtoffers op het moment van de schietpartij gewapend was. Wel werden sommige slachtoffers in de rug geschoten.

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-20.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.30 uur; gewone stukken om 16.30 uur

SERVICE CLUBS
Lions: informatie H. van Bommel, tel.: 8896.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

GALERIA DI ARTE BONAIRE (Kaya Grandi 70): openingstijden: maandag t/m vrijdag van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
MARINESCHIP 'KORTENAER'
14.00-17.00 uur 'open house' - haven van Kralendijk.

* * * * * * * *

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan de heer E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9.

* * * * * * * *

Financiën gezondheidszorg onder druk

Bezetting ziekenhuis en bejaardenhuis slechts 30%

KRALENDIJK — Een van de voornaamste factoren van de financieel moeilijke toestand waarin de stichting Ziekenverpleging en Bejaardenzorg verkeert, is het geringe bezettingspercentage van de beschikbare bedden. Van de zeventig bedden in het ziekenhuis en de zestig bedden in het bejaardentehuis wordt gemiddeld slechts dertig procent gebruikt. De inkomsten zijn daarbij navenant.

Dit bezettingspercentage wordt nog eens negatief beïnvloed door de reële bezetting van de eerste en tweede klas en de kinder- en babyafdeling. Economisch gezien speelt het aantal bedden een grote rol in de inkomsten van het hospitaal. Zelfs al zou er een tariefsverhoging komen — en dat bepaalt de stichting Ziekenverpleging niet, want daarvoor moet de overheid toestemming verlenen — zelfs dan nog zullen de inkomsten afkomsig zijn van de relatief kleine groep SVB-patiënten en particuliere patiënten.

Het grootste probleem is het aantal PP-patiënten dat voor de volle honderd procent op kosten van de overheid in het hospitaal ligt. De PP-patiënt maakt zich daarover weinig zorgen en heeft in het algemeen ook geen haast om uit het hospitaal te vertrekken. Het is een bekend feit, dat de SVB- en de particuliere patiënt beduidend korter in het ziekenhuis liggen dan de PP-patiënt voor hetzelfde geval.

In de praktijk zou het dus zo zijn, dat tariefsverhoging onvermijdelijk is, maar dit zou anderzijds onmiddellijk repercussies kunnen hebben op de inkomsten. De patiënt die voor de inkomsten moet zorgen, blijft weg of zal aanzienlijk korter in het ziekenhuis blijven. De maximale bezetting van rond dertig procent, waarop het ziekenhuis al jaren draait, zal door de verhoging van de tarieven onmiddellijk teruglopen.

NAZORG

Een ander nadeel is dat de nazorg van patiënten die in andere ziekenhuizen buiten het eiland zijn opgenomen, niet plaats heeft in het Bonairese ziekenhuis. Dat zou de bezetting van het St. Franciscus Hospitaal positief kunnen beïnvloeden.

Ook de terugloop van de bejaardenzorg, veroorzaakt door het Open Bejaardenwerk dat op advies van Gijsberths in 1980 is begonnen, speelt een negatieve rol voor het stichtingsbestuur. Het alternatief om bejaarden thuis te verzorgen, houdt de bejaarde wat zelfstandiger. Maar daardoor is ook het bezettingspercentage van het bejaardentehuis aanzienlijk gedaald. In 1981 nog 98 procent, maar de laatste jaren nauwelijks boven de 55 procent.

Het ziekenhuis en de bejaardenzorg hebben al geruime tijd in de problemen. Nu gedeputeerde van gezondheidszorg Noris Gomes heeft opgemerkt dat de salarissen van het personeel onlosmakelijk zijn verbonden aan de inkomsten van het hospitaal en de tarieven die gevraagd worden, is het goed te weten dat door het UPB/POB-Bestuurscollege in april 1985 aan de Adviesraad van het Sehos opdracht is gegeven een begin te maken met een analyse van de organisatie en de financiële situatie van de instellingen van de stichting Ziekenverpleging en Bejaardenzorg op Bonaire.

In juni 1989 is van de Adviesraad een rapport verschenen onder de titel 'Analyse van de organisatie en financiële situatie van de stichting Ziekenverpleging en Bejaardenzorg Bonaire'. Dit rapport was een eerste tussentijds rapport, waarin 'sec' de feiten werden vermeld die de Adviesraad had aangetroffen. Behalve de structurele problemen werd er ook aandacht besteed aan de zorgensector. Dat zijn alle onderdelen van het hospitaal en de bejaardenzorg, waar gewerkt wordt met patiënten.

Ten slotte werd er aandacht besteed aan de hotelsector waar voedseldistributie, wasserij en huishouding onder vallen. Een belangrijk gedeelte was uiteraard de financiële analyse die door de Adviesraad gemaakt werd.

Sedert de openbaarmaking van het Sehos-rapport in juni 1989 is het echter stil geworden rond de stichting Ziekenverpleging en Bejaardenzorg. De vakbond AFBW wist via Sehos een kleine tariefsverhoging te bewerkstelligen bij de toenmalige minister, maar daarvoor moesten wel werkuren ingeleverd worden door het personeel dat daarop ook een geringe salarisverhoging kreeg. En daarmee was de koek op. De Adviesraad erkende een enorme discrepantie tussen de salarissen van de verpleegkundigen op Bonaire en op Curaçao, maar daaraan was niet veel te doen. Tariefsverhoging kon niet worden toegepast, omdat anders de kosten voor het St. Franciscus Hospitaal hoger zouden zijn dan die van het St. Elisabeth Hospitaal op Curacao.

Na het Sehos-rapport is niet geëvalueerd. Er zijn evenmin aanbevelingen gedaan op grond van de aangetroffen situatie. De toestand is nog precies gelijk aan 1989, toen het rapport verscheen. De vicieuze cirkel blijft bestaan: salarisverhoging betekent tariefsverhoging en dat betekent weer dat de tarieven hoger zullen liggen dan op Curacao. Gevolg daarvan is dat de patiënt bij voorkeur een ziekenhuis op Curaçao kiest. De bezettingsgraad zal nog sterker dalen in het St. Franciscus Hospitaal, dat uiteindelijk gesloten zou moeten worden.

■ *Het Coral Regency Resort staat momenteel in de volle belangstelling. Het nieuwe condominium/hotel is fraai gelegen aan de baai van Kralendijk.*

Op de foto: het uitzicht zoals dat vanuit alle kamers te zien is.

Inflatie in Nederland boven EG-gemiddelde

BRUSSEL - De inflatie op jaarbasis in de Europese Gemeenschap is eind vorig jaar op 4,8 procent terecht gekomen. Een jaar eerder lag de inflatie nog op 5,7 procent en in 1989 bedroeg ze 5,3 procent. In Nederland is volgens de cijfers van de EG-cijfers de inflatie vorig jaar opgelopen tot 4,9 procent. In 1990 bedroeg ze maar 2,7 procent.

Flexibele invulling

Coral Regency wijzigt opzet van time-sharing

KRALENDIJK — Het is bij velen nog niet bekend, dat het Coral Regency-project al verschillende maanden de deuren heeft geopend. Op 1 juli ontving het resort de eerste gasten. Het waren ook de eerste kopers van een 'timesharing'-appartement, Jac en Terry Vinson. Inmiddels heeft verkoopmanager Rossi Wauben zijn verkoopprogramma aanzienlijk uitgebreid. De 'timesharing' is nu nog maar een onderdeel van de gehele opzet.

Daarmee heeft algemeen directeur Michael Wilson de bakens verzet. Het aantrekken van Wauben als verkoopmanager en Thomas Avallone als resident-manager is het begin geworden van een bredere opzet. Afgelopen week kreeg de pers op uitnodiging van Paul Maduro de gelegenheid het nieuw geopende restaurant in te wijden, maar tevens werd de kans geboden een kijkje te nemen in de appartementen van het resort.

Ongetwijfeld kan Coral Regency tot een eerste klasse-resort gerekend worden. Elk appartement is smaakvol ingericht, maar ook luxueus afgewerkt. Rossi Wauben gaf enige uitleg aan de aanpak van het nieuwe verkoopsysteem, dat gebaseerd is op een clublidmaatschap van Coral Regency.

Het nieuwe idee van Wauben is nu, dat de 'timesharing'-koper veertig jaar lang één week per jaar in het resort mag verblijven, maar dat hij de vrijheid heeft om die veertig weken naar eigen keuze op te souperen. Wil de koper veertig weken achter elkaar blijven, dan mag dat. Wil hij zijn weken over twintig, tien of een aantal andere jaren verdelen, dan is hij daar ook vrij in.

Wauben: "Dat geeft de koper een grotere flexibiliteit en hij is dus niet meer gebonden aan veertig jaar één week. Om zijn clublidmaatschap echter nog aantrekkelijker te maken heeft Coral Regency zich aangesloten bij de Resort Condominium International zodat de 'timesharing'-kopers met 2100 andere resorts kunnen uitwisselen".

Wauben beaamde tegenover de Amigoe dat er vooral Nederlandse kopers zijn geïnteresseerd in de 'timesharing'-appartementen van Coral Regency.

In Amersfoort

Molotov cocktails bij moskee

AMERSFOORT-Onbekenden hebben in de nacht van vrijdag op zaterdag vijf Molotovcocktails gelegd bij een moskee in Amersfoort, Nederland. Drie daarvan kwamen tot ontbranding maar richtten slechts geringe schade aan.

Tevens werd er op de muren van het gebouw "Holland is voor handers" en de Zuidafrikaanse neo-Nazistische variant van het hakenkruis gespoten. Dat heeft een woordvoerder van de politie meegedeeld. Het plaatsen van de bommen is volgens hem nog niet opgeeist. Kort na middernacht kreeg de Amersfoortse politie de melding binnen. Toen de politie arriveerde waren de brandjes al bijna gedoofd. De tekst op de muur komt ook ons wat vreemd over. Blijkbaar heeft men "Holland voor Hollanders" willen spuiten maar is er iets fout gegaan, aldus de politie.

Artsen bijeen

■ *KRALENDIJK — Tijdens het bezoek van de Nederlandse delegatie van hoogleraren in het gezondheidsrecht, werd er ook van gedachten gewisseld met de op Bonaire werkende artsen. Minister Stanley Inderson gaf tijdens de bijeenkomst een uitleg over de invoering van de Algemene Ziektekosten Verzekering.*

Behalve met de artsen werd er ook vergaderd met enkele andere organisaties op Bonaire. Verschillende lieten verstek gaan, aangezien minister Inderson weer aan het oude euvel leed door uitnodigingen niet te verzenden of dat op zo'n laat tijdstip te doen dat men geen gehoor kon geven aan de uitnodiging.

Op de foto: het artsenbestand op Bonaire, onder wie Henk Welvaart, Dick van der Vaart en Dick van der Heide. Ook was aanwezig tandarts Frits Peereboom, die zoals bekend binnenkort van zijn pensioen zal gaan genieten.

Sealy herkozen als voorzitter K.v.K.

KRALENDIJK — In de bestuursvergadering van 9 januari is aftredend bestuurslid Aubrey Sealy herkozen als voorzitter van de Kamer van Koophandel (K.v.K.) Bonaire. Eerder was Sealy via een verkiezing in het bestuur gekomen. Tijdens bestuursvergadering werd hij bij acclamatie gekozen, aangezien er geen tegenkandidaat was.

Tijdens de vergadering heeft Sealy er onmiddellijk op geattendeerd dat de Vereniging van Bedrijfsleven Bonaire (VBB), gezien moet worden als pressiegroep. Naar zijn mening komt echter het karakter van de VBB niet naar voren door interne meningsverschillen. Hij vindt het dus noodzakelijk dat de K.v.K. in 1992 meer als pressiegroep zal gaan optreden.

Behalve een voorzitter moest er door het vertrek van drs. Theo Tijssen ook een vice-voorzitter gekozen worden. Ook dat gebeurde bij acclamatie en voor de komende periode zal E.M. de Jongh als vice-voorzitter optreden. Ook dit jaar zal weer een verkiezing plaatsvinden. Een lid van het grootbedrijf — in dit geval John Akkermans — en twee leden van het kleinbedrijf — R.A. Croes en Y. Faber — zijn dan aftredend.

De leden van het bestuur worden voor drie jaar benoemd en voor dit kalenderjaar zijn dat Aubrey Sealy, Y. Faber, R. Cores, J. Akkermans, E. de Jongh, P. Chirino en W. 'Papa' Lucia.

Voor de eerste maal in het bestaan van de K.v.K. is een adviseur aangetrokken. Dat is drs. Theo Tijssen, die sedert 1980 lid was van de Kamer, maar zich niet herkiesbaar heeft gesteld. Hij zal de K.v.K. in de SER-vergaderingen vertegenwoordigen en hij is ook belast met de afhandeling van de WEB-zaak.

Pogingen om dominoclub nieuw leven in te blazen

KRALENDIJK — Al geruime tijd worden pogingen ondernomen om de dominoclub weer te activeren. Een van de harde werkers daaraan is Serapio Pop, die opnieuw alle geïnteresseerde clubs uitnodigt om op 29 januari aan tafel te gaan zitten. Hij doet met name een oproep aan het 'oude' bestuur aanwezig te zijn bij deze belangrijke avond.

Bij zijn uitnodiging heeft Serapio Pop echter een restrictie gemaakt. Toegelaten worden slechts besturen van verenigingen die kunnen bewijzen, dat zij genoeg leden achter zich hebben om representatief te zijn. Tijdens de vergadering zal nagegaan worden wat in feite de problemen in en rond de dominobond zijn. Ten slotte zal er een bestuur gekozen worden.

Met nadruk zegt Pop, dat hij slechts een bemiddelende rol wil spelen. "Wat ik wil, is de samenstelling van een krachtig bestuur die de verantwoordelijkheid aan kan en ook inderdaad de problemen kan oplossen van een bond die geruime tijd op non-actief heeft gestaan".

Verder zegt Pop, dat hij geen enkele verantwoordelijkheid wil dragen voor de stappen die de commissie zal ondernemen. Hij heeft met hen gesproken en gezegd wat zijn doel was. Namelijk de vorming van een nieuw bestuur. Als dat bestuur er eenmaal is dan zal de gevormde commissie terugtreden, want dan is het doel bereikt. De commissie heeft het vertrouwen in de bond dan teruggebracht.

Pop zegt dat het geenszins in zijn bedoeling ligt iemand te bestrijden of te beschuldigen. "Mijn enige doel is oplossingen te vinden. De statuten van de bond spreken duidelijke taal. Het zijn de clubs die de huidige situatie zelf veroorzaakt hebben. Ik geloof wel dat dank uitgebracht moet worden aan degenen die het clubhuis hebben opengehouden".

Marineschip Kortenaar drie dagen op bezoek

KRALENDIJK — Het Nederlandse marineschip de 'Kortenaer' is vanmorgen aangekomen in Kralendijk voor een drie dagen durend havenbezoek.

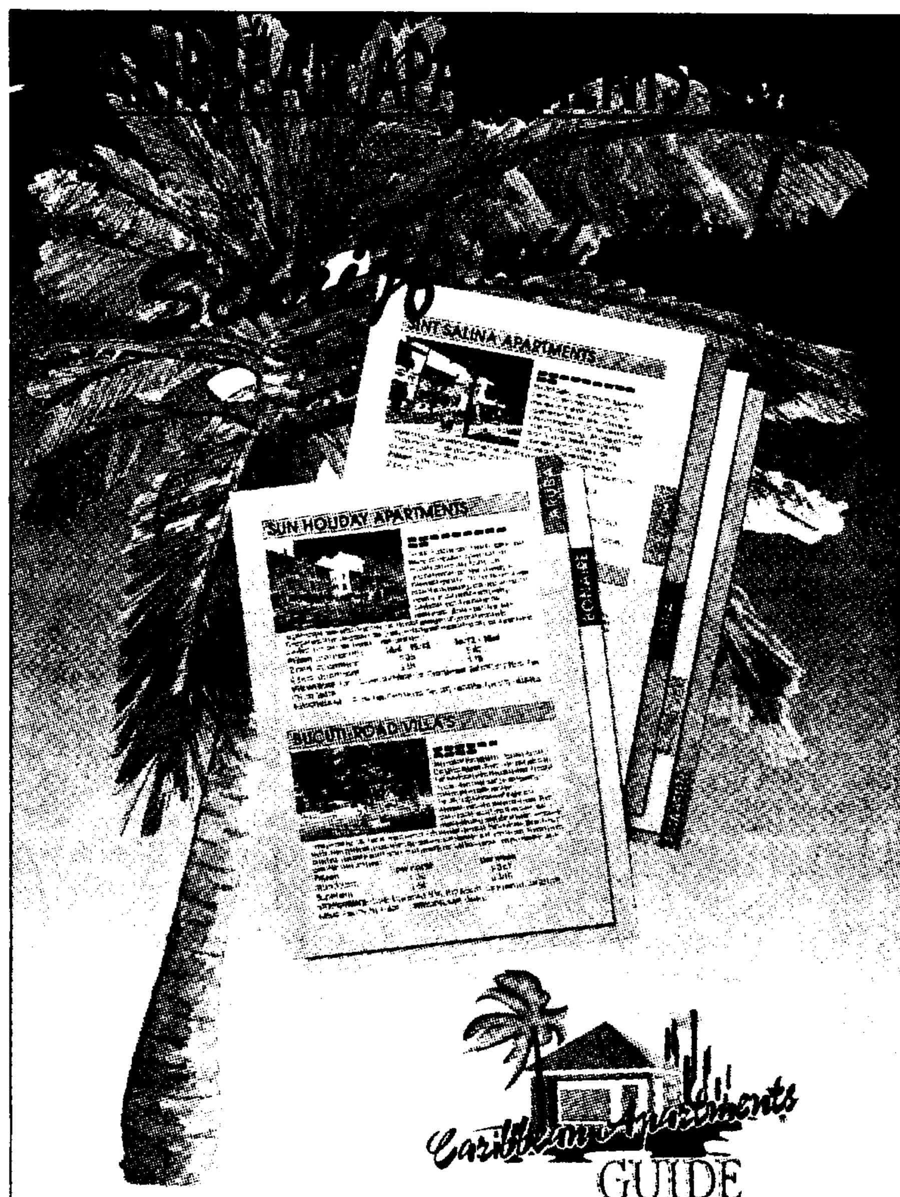
De 'Kortenaer' is het eerste van een serie moderne fregatten van de standaardklasse met een lengte van 130 meter en een waterverplaatsing van 3600 ton. Het schip is ontworpen om een maximum aan zeewaardigheid te combineren met operationele kwaliteiten. Het schip is in staat tot vroegtijdige opsporing en identificatie, snelle reactie- en gevechtsgereedheid in situaties met velerlei dreigingen.

Deze eigenschappen komen het duidelijkst naar voren in de commandocentrale die uitgerust is met het volledige automatische 'sensor weapon communication and command system' (SEWACO). De standaardfregatten, ook genoemd Kortenaer-klasse, zijn een Nederlands ontwerp en alle tien schepen van deze klasse zijn gebouwd op Nederlandse werven. Andere NAVO-landen hebben schepen van deze klasse of het ontwerp overgenomen.

Momenteel is het schip toegewezen als stationsschip aan de commandant der Zeemacht in het Caribisch gebied in Willemstad voor de duur van zes maanden. Gedurende deze periode in het Caribisch gebied zal het schip bezoeken brengen aan Puerto Rico, Aruba, de Nederlandse Antillen, Venezuela, Jamaica, Belize, de Verenigde Staten en de Virgin Islands. Varend zijn oefeningen gepland met buitenlandse marines.

Het schip is geopend voor bezoekers op zondag 29 januari van twee tot vijf uur 's middags.

PARIJS - Michel Debre, de oud-premier van Frankrijk die Charles de Gaulle hielp de Vijfde republiek te stichten, heeft zich vrijdag teruggetrokken uit de politiek. Een week na zijn tachtigste verjaardag legde Debre zijn laatste openbare functie, lid van de regionale raad van het departement Indre-et-Loire, neer.

MENSEN

■ *George Burns vierde onlangs zijn 96ste verjaardag en werd door vrienden en kennissen flink verwend. Op de verjaardagspartij die werd gehouden in het Riviera hotel in Las Vegas kreeg Burns een wel heel bijzonder cadeau. Een welp genaamd George.*

De potige George heeft zijn carrière nog lang niet afgesloten en is als acteur nog steeds actief.

Mohammed zeer populair

De meest gekozen voornaam in Israel was in 1991 **Mohammed**, bericht het Israelische dagblad Yediot Aharonot.

Vorig jaar werden in de joodse staat 101.000 kinderen geboren: 71.000 joodse en 30.000 Arabische Israeliers. De meeste gekozen voornaam was Mohammed (1535 keer), gevolgd door Daniël (963), Ahmed (976) en Tal (618).

Volgens het dagblad won Mohammed het ruim van Daniël, omdat de Arabieren in Israël gewoonlijk uit slechts vier of vijf voornamen kiezen. De joodse inwoners staat een uitgebreidere namenlijst ter beschikking.

De joden kiezen voor voornamen die zowel door jongens als meisjes kunnen worden gedragen. Behalve de 963 Daniëls en Daniëlles, kregen 618 jongetjes en meisjes de naam Tal (dauw) en 609 de naam Or (licht).

EG-staten moeten een lijn trekken

Een levensverzekering die voor een beperkte duur wordt gesloten kan in België vier maal zo duur uitvallen als in Nederland. In Portugal moet men er acht maal zoveel voor betalen dan in Groot-Brittannië. Het wordt dan ook hoog tijd dat de EG de reglementering inzake levensverzekeringen in de **EG-lidstaten op een lijn** brengt, zo vindt de Europese overkoepelende consumentenorganisatie, de Beuc.

Vertegenwoordigers van de Beuc zeiden donderdag in Brussel op een persconferentie dat de Europese verzekeringsmarkt nog veel te veel gefragmenteerd is. Omdat de maatschappijen daar vrij zijn in het vaststellen van hun prijzen zijn levensverzekeringen in Nederland, Groot-Brittanië en Ierland het goedkoopst.

De prijzen van die verzekeringen liggen in België, Denemarken en Italië op ongeveer hetzelfde niveau. In die landen schrijft de overheid een zeer hoge minimumpremie voor. In Griekenland en Portugal speelt de overheid zelfs een beslissende rol bij het bepalen van de premies en daar zijn levensverzekeringen dan ook het duurst.

Volgens de Beuc moet de EG snel een eind aan die situatie maken. Verzekeringsmaatschappijen moeten in alle EG-lidstaten onder dezelfde voorwaarden kunnen werken. Pas dan kan er een concurrentiepatroon ontstaan waarvan de consument de vruchten kan plukken, aldus de Beuc.

Joodse mannen mogen tweemaal trouwen

Joden in Israel mogen onder bepaalde voorwaarden **opnieuw trouwen,** hoewel hun eerste vrouw niet is overleden of haar overlijden niet vaststaat.

Een voorstel van de arbeiderspartij en de beweging voor de burgerrechten om zulke huwelijken te verbieden, is door een commissie van het Israelische parlement afgewezen. Minister Avner Shaki van godsdienstzaken had de commissie erop gewezen dat volgens de Israelische wet alleen religieuze rechtbanken zich mogen uitspreken over zaken als huwelijk en echtscheiding. Voor joden zijn dat de rabbinale rechtbanken. De afgelopen jaren hebben deze rechtbanken gemiddeld dertien joodse mannen toestemming gegeven een tweede huwelijk te sluiten.

De tegenstanders zien het toestaan van het tweede huwelijk als gelegaliseerde bigamie. Volgens het joodse recht kan een man meer dan een vrouw hebben. Vrouwen is het niet toegestaan een tweede huwelijk aan te gaan.

In de meeste landen overigens hebben de rabbijnen joden verboden met meer dan een vrouw getrouwd zijn. Er wordt alleen een uitzondering gemaakt als de vrouw krankzinnig is, wat volgens het joodse recht geen reden tot echtscheiding is, als de vrouw meer dan vijf jaar verdwenen is of als het huwelijk meer dan tien jaar kinderloos is gebleven. In zulke gevallen kan een man voor een rabbinale rechtbank een tweede vrouw huwen, als 100 rabbijnen daarmee instemmen. In het buitenland is zo'n groot aantal rabbijnen moeilijk bij elkaar te krijgen, maar in Israel, waar in elke stedelijke agglomeratie wel meer dan 100 rabbijnen te vinden zijn, niet.

Secundaire preventie

Sportgroepen voor hartpatiënten blijken positieve effecten voor de deelnemers te hebben. Ze zijn tevredener met hun bestaan dan niet-deelnemers. Ook passen zij hun leefgewoonten beter aan dan patiënten die niet meedoen. Bovendien zijn ze van mening dat hun risico op een nieuw infarct vermindert.

Dat blijkt uit het onderzoek **"secundaire preventie"**. Over de organisatie van sportgroepen voor (ex)hartpatiënten". Het onderzoek is uitgevoerd door de werkgroep bewegingswetenschappen van de rijksuniversiteit Groningen in samenwerking met het noordelijk centrum voor gezondheidsvraagstukken.

Volgens de onderzoekers worden jaarlijks 40.000 Nederlanders geconfronteerd met een hartinfarct of een andere hartaandoening. Van hen neemt 12 procent deel aan harttrimgroepen of sportgroepen voor (ex)hartpatiënten (SVH).

De onderzoekers hebben de Nederlandse sportgroepen voor hartpatiënten ook vergeleken met de Duitse "Herzgruppen". Bij deze Duitse sportgroepen is sprake van een meer medische aanpak. Uit het onderzoek blijkt echter dat de resultaten in beide gevallen ongeveer even positief zijn.

HBO

ZATERDAG

15.30 Movie: 'Superman' (1978, Christopher Reeve/Margot Kidder)
18.00 Movie: 'A Town's Revenge' (1991, Elizabeth Franz/Keith Coogan)
18.45 Movie: 'Mr. & Mrs. Bridge' (1990, Paul Newman/Joanne Woodward)
21.00 Movie: 'Sleeping with The Enemy' (1991, Julia Roberts/Patrick Bergin)
23.00 Rita Rudner: Born to Be Mild
24.00 Movie: 'Desperate Hours' (1990, Mickey Rourke/Anthony Hopkins)
01.50 Movie: 'Hardware' (1990, Dylan McDermott/Stacey Travis)
03.25 Movie: 'Carrie' (1976, Sissy Spacek/William Katt)
05.10 Movie: 'Another 48 Hours' (1990, Eddie Murphy/Nick Nolte)

ZONDAG

14.00 Movie: 'Annie Hall' (1977, Woody Allen/Diane Keaton)
15.30 In the Director's Chair
16.00 Movie: 'Racing With the Moon' (1984, Sean Penn/Elizabeth McGovern)
18.00 Movie: 'The Maid' (1990, Martin Sheen/Jacqueline Bisset)
19.30 Movie: 'Almost An Angel' (1990, Paul Hogan/Linda Kozlowski)
21.00 Movie: 'Heathers' (1989, Winona Ryder/Christian Slater)
23.00 Movie: 'Action Jackson' (1988, Carl Weathers/Craig T. Nelson)
24.40 Movie: 'Roger Corman's Frankenstein Unbound' (1990, John Hurt/Raul Julia)
02.10 Robert Wuhl's World Tour
03.10 Real Sex 2
04.00 Movie: 'Eddie Murphy Raw' (1987)
05.30 Movie: 'I Come in Peace' (1990, Dolph Lundgren/Brian Benben).

CBS

ZATERDAG

21.00 CBS Saturday Movie
23.30 P.S.I. LUV U.

ZONDAG

19.00 Super Bowl XXVI From Minneapolis (L)
23.00 To Be Announced
24.00 CBS News.

NBC

ZATERDAG

21.00 Golden Girls
21.30 Walter and Emily
22.00 Empty Nest
22.30 Nurses
23.00 Sisters.

ZONDAG

20.00 Eerie, Indiana
20.30 The Torkelsons
21.00 Movie: 'Danille Steel's Fine Things' (1990, Tracy Pollan/Cloris Leachman).

TBS

ZATERDAG

15.05 Movie: 'Surviving: A Family in Crisis' (1985, Ellen Burstyn)
18.05 Fishing With Roland Martin
18.35 Fishin' With Orlando Wilson
19.05 World Championship Wrestling
21.05 Movie: 'Skin Game' (1971, James Garner/Louis Goseett Jr.)
23.20 U.S. Olympic Gold
02.20 Movie: 'The Lords of Flatbush' (1974, Sylvester Stallone)
04.15 Night Tracks: Chartbusters.
05.15 Night Tracks.

ZONDAG

14.05 Andy Griffith
14.35 Andy Griffith
15.05 Andy Griffith
15.35 Andy Griffith
16.05 Andy Griffith
16.35 Andy Griffith
17.05 Andy Griffith
17.35 Andy Griffith
18.05 Andy Griffith
18.35 Andy Griffith
19.05 Andy Griffith
19.35 Andy Griffith
20.05 Andy Griffith
20.35 Andy Griffith
21.05 Andy Griffith
21.35 Andy Griffith
22.00 National Geographic
24.00 Network Earth
24.30 Paid Program
03.30 Paid Program
05.00 WCW Main Event
06.05 Hogan's Heroes
06.35 CNN Headline News.

TELECURAÇAO

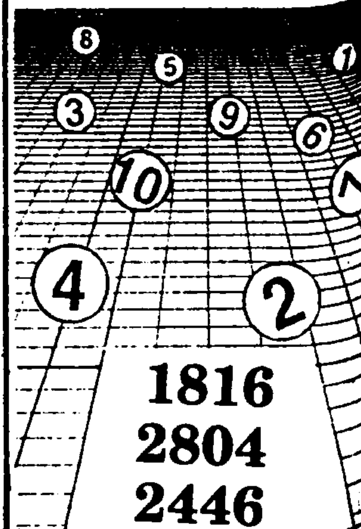
ZATERDAG

17.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 Studio Sport;
18.57 Tempu pa Dios;
19.00 Cocktail Turístiko met Captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.30 Special: '25 Jaar Margriet en Pieter';
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.07 Estreno;
23.30 Sluiting.

ZONDAG

16.00 Sena di Señor;
17.00 Sala di Konsierto;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
19.00 Special;
20.00 Telenotisia;
20.30 Shete Dia;
21.00 Sine di Gala:;
22.30 Planeta 3 Special: 'Saddam Husayn y El Peligro de otra Tormenta';
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
* * * * * *

Wega di Number Kòrsou

AMSTERDAM — Polygrams directeur zuidoost Azië, Norman Cheng, per 1 januari benoemd tot president van Polygram voor het Verre Oosten. Allen Davis zal binnenkort worden benoemd in de nieuwe functie van president voor continentaal Europa van Polygram.

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Peter Dicker (Hoofdredacteur)
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Debrot-Steegstra, Hennie Harinck, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie: Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Eef Hermers, Ramiro Tromp, Anna Tromp- Van der Schoot, Djisble Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 152 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

AMSTERDAM
correspondenten:
Mike Willemse
Telefoon & Fax: 020-6137251

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabant Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 206.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): E.A. van der Ree, Kaya Lisboa 9

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen Naf 16,=, op Aruba Naf 17,=.

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 81,15 per maand (luchtpost) of NAf. 25,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Tom Poes en de Kiekvogel door Marten Toonder

3516 — De middag liep reeds ten einde toen heer Bommel met een wazige glimlach naar buiten trad.

"Mijn gemoed is zeer bewogen", sprak hij. "Dit was.... eh... onvergetelijk, mevrouw. De zuurkool en uw gezelschap hebben een nieuwe heer van mij gemaakt, als u begrijpt wat ik bedoel".

"Ach, gekkie", zei de buurvrouw verlegen. "Ik ben geen mevrouw, hoor. Ik heet Annemarie, maar mijn vrienden noemen mij Dodo. En je mag gerust nog eens komen als je trek in zuurkool hebt. Dat Ollie".

Heer Ollie's gemoed schoot nu geheel vol. Hij stiet een schorre klank uit, maakte een verwarde buiging en plaatste een handkus in de lucht. Toen schreed hij heen met dansende tred.

"Dodo", prevelde hij. "Ach, het leven heeft voor een heer toch wel prachtige momenten. Wat heerlijk is het om met zo'n hoogstaande vrouw mooie gesprekken te hebben over het leven van een Bommel. Ach, wat zingen de vogels en wat geuren de bloemen......"

Helaas, de bewogen heer lette niet op waar hij liep. Zijn rozige blikken waren geheel naar binnen gericht, evenals zijn zwevende voetstappen. Zo kwam het dan ook, dat hij op een hark stapte, die daar tegen een schuurtje stond.

Het gereedschap schoot omhoog en de steel sloeg met een holle galm tegen zijn schedel. Het werd plotseling duister voor heer Bommels ogen en met een ijle kreet tuimelde hij over een hekje heen in een belendende mesthoop.........

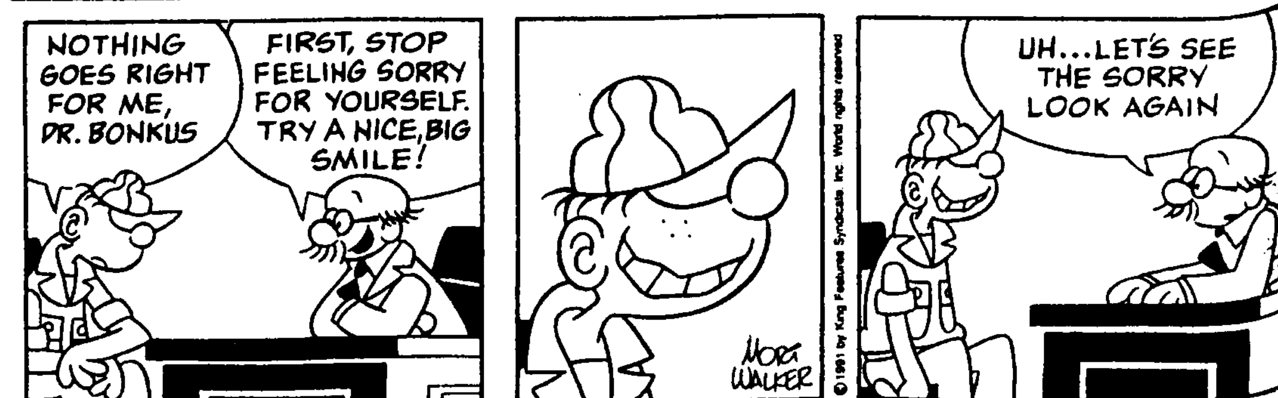
HENRY ® By Dick Hodgins

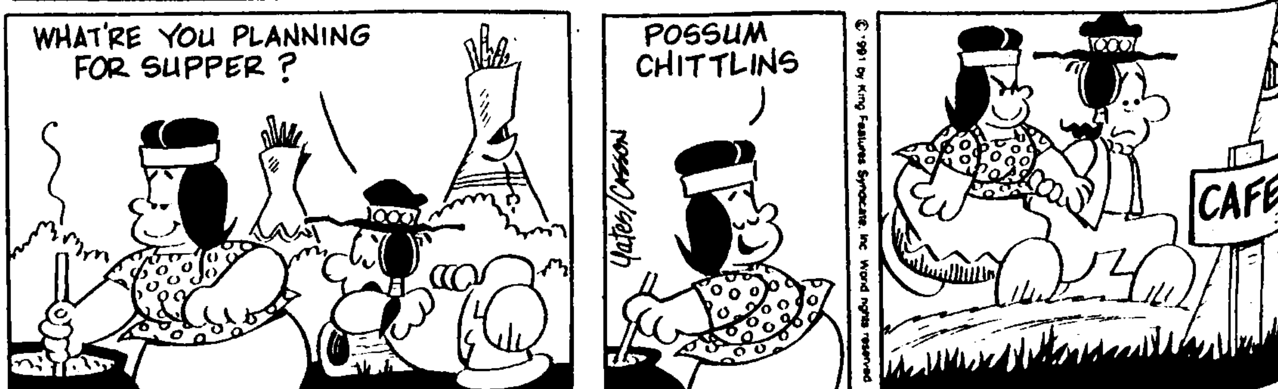
BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

Stockmarkets-NEWS

NEW YORK	PREV.	24-1	FRANKFURT	PREV.	24-1	AMSTERDAM	PREV	24-1
DOW JONES	3226.	3237.	DAX INDEX	1669.	1664.	CBS GEN.INDEX	120.90	120.70
AM.BRANDS			ASKO	656.00	640.50	ABN-AMRO	45.80	45.70
AM.EXP.	21.88	22.25	BASF	241.50	243.80	AEGON	126.70	126.20
ANHEUSER B	57.25	56.63	BMW	511.50	511.50	AHOLD	81.40	82.30
[illegible]	39.38	38.50	COMMERZBANK	257.80	257.70	AMEV	56.40	55.80
[illegible]	33.25	33.50	DAIMLER BENZ	744.50	739.50	AKZO	137.00	137.40
CAMPBELL S	41.00	40.25	DEUTSCHE BANK	701.00	698.50	BOLS	46.90	46.80
CHRYSLER	13.13	13.50	HOECHST	249.10	249.40	BUHR.TET.	44.60	43.70
CITICORP	14.63	14.88	KAUFHOF	467.00	466.00	DAF	23.60	24.00
COASTAL CO	25.13	25.00	MAN	340.50	336.00	DSM	103.70	103.70
COCA COLA	74.63	75.13	PREUSSAG	346.00	348.00	ELSEVIER	100.00	100.00
DIGITAL	53.13	52.38	SIEMENS	656.50	653.20	FOKKER	30.20	30.20
DUPONT	48.63	48.38	VW	323.30	322.50	GIST BROC.	34.90	34.80
EAST.KODAK	49.13	48.75				HAGEMEYER	138.30	137.90
EXXON	58.88	60.38				HEINEKEN	168.50	169.50
FORD	31.63	32.25	LONDON			HOOGOVENS	50.60	50.30
GEN.ELECT.	78.88	79.13				ING	49.00	48.80
GEN.MOTORS	32.50	32.88	FT-100 INDEX	2525	2510	KLM	40.70	40.70
[illegible]	40.88	41.25				KNP	47.20	46.80
HOMESTAKE	15.50	15.25	ARGYLL	2.96	2.97	NEDLLOYD	57.60	57.30
IBM	94.00	93.75	BARCLAYS BANK	3.80	3.78	PHILIPS	32.20	32.30
KELLOGG	59.63	59.75	BASS	10.85	10.80	ROBECO	99.20	99.40
MC DONALDS	42.63	43.00	BRITISH STEEL	0.74	0.76	ROLINCO	99.20	99.00
MERCK	155.00	154.88	BRITISH TEL	3.17	3.19	RORENTO	71.60	71.80
MINNES.MNG	93.50	93.75	BTR	4.26	4.19	RODAMCO	55.10	54.80
MOBIL CORP	67.00	67.38	CADBURY	4.43	4.37	ROYAL DUTCH	149.90	149.50
			[illegible]	8.97	8.82	UNILEVER	181.30	181.60
PFIZER	76.25	76.00	GRAND MET	9.47	9.48	VMF STORK	45.40	44.90
P.MORRIS	76.63	76.75	[illegible]	9.93	9.90	VOC	43.30	42.90
[illegible]	49.25	48.38	MIDLAND	4.66	4.66	VNU	81.10	81.10
[illegible]	40.75	40.88	TATE & LYLE	4.11	4.30	[illegible]	86.00	85.10
[illegible]	42.25	41.75						
WOOLWORTH	29.25	28.88						
GOLD			TOKYO					
	356.10	353.60				TORONTO		
SILVER			NIKKEI DOW IND.	21580	closed			
	4.05	4.05				TSE 300	3626.	3636.
			BRIDGESTONE	1080				
CRUDE OIL	18.80	18.87	CANON	1420		ALCAN	21.13	21.13
			DAI ICHI KANGYO	2020		BELL	49.25	49.75
US$/Yen	124.15	123.45	DAIWA SEC.	1110		BANK OF NS	22.25	22.00
			HITACHI	939		CAN.PAC.	18.88	18.88
US$/DMARK	1.61	1.59	HONDA MOT.	1500		IMASCO	36.88	36.88
			JAPAN AIRLINES	940		LAIDLAW	12.00	12.13
[illegible]/US$	179.55	180.45	NEC			MOORE	23.50	23.38
			NOMURA SEC.	1550		NORANDA	19.63	19.75
US$/NLG	1.80	1.79	NIPPON STEEL	352		PLACER DOME	11.88	11.88
[illegible]/US$	127.65	128.55	MAZDA	495		POWER CORP.	14.88	14.88
[illegible]/US$	86.51	85.73	SONY	4260		ROYAL BANK	27.25	27.00

Financieel Nieuws

Rustig einde week Damrak

AMSTERDAM - De Amsterdamse effectenbeurs heeft de week kalm afgesloten. De aandelenkoersen hadden de neiging licht terug te lopen. De stemming in Amsterdam was een weerspiegeling van de gang van zaken op andere effectenbeurzen en met de afwachtende houding die veel beleggers aannamen in verband met de zaterdag beginnende bijeenkomst van de G-7, de zeven grote industrielanden. De stemmingsindex leek in de ochtend even het peil van donderdag van 120,9 vast te kunnen houden, maar de index eindigde 0,2 punt lager op 120,7. De koersindex ging van 202,2 naar 202.

Ook de omzet was wat gematigder dan de afgelopen dagen met een totaal van bijna f 2,4 miljard. De aandelen namen hiervan slechts f 466 miljoen voor hun rekening. De obligaties waren weer goed voor f 1892 miljoen, maar opnieuw bij iets lagere koersen. Steeds minder hoog wordt de kans geschat op een renteverlaging in Duitsland, gezien de hoge looneisen die bij onze oosterburen op tafel zijn gekomen. De meest verhandelde lening in Amsterdam was de eerste staatslening van dit jaar met een rente van 8,25 procent.

Door de dunner geworden markt kwamen bij de actieve aandelen soms wat grotere schommelingen voor, maar aan het slot weken de meeste koersen vaak slechts enkele dubbeltjes af van het slot van donderdag. Maar Heineken sloot f 1 beter op f 169,50, terwijl Hunter Douglas f 1,60 omhoog ging naar f 73,30. Ahold was 90 cent in herstel op f 82,30. Van de internationals moest alleen Kon. Olie 40 cent terug naar f 149,50. Akzo, Philips en Unilever waren wat beter gestemd. Ook elders op de aandelenmarkt bleef het rustig. Hollandia-Kloos kon wel nog eens f 30 aantrekken naar f 450. Content Beheer, die een hogere winst bekendmaakte, ging een gulden omhoog naar f 24. De 22 procent hogere jaarwinst bij Gelderse Papier leverde niets op. Het fonds moest f 1,70 omlaag naar f 71,10.

Op de optiebeurs was de handel vrijdag ook kalm. Bij de aandelenopties werd Philips het meest verhandeld. De totale omzet op de EOE kwam op 24.000 opties.

DANKBETUIGING

Namens alle familieleden danken wij al degenen die ons op welke wijze dan ook gesteund en bijgestaan hebben bij de ziekte en het overlijden van onze geliefde man, vader, grootvader en broer

PIET BREUSERS

Op maandag 27, dinsdag 28 en woensdag 29 januari om 18.00 uur zal er te zijner nagedachtenis een Heilige Mis worden opgedragen in de Kapel van Klooster Alverna.

Namens de familie Ida Breusers-Broekman

Ted Turner overweegt bod op Orion film

LOS ANGELES - Naast New Line Cinema overweegt nu ook Turner Broadcasting Systems, eigenaar van onder andere CNN, een bod op de noodlijdende Amerikaanse filmstudio Orion Pictures, producent van onder meer "Rain Man" en "Silence of the Lamb". Dat hebben zegslieden rond Ted Turner, de grote man achter Turner Broadcasting, vrijdag bekendgemaakt. In december werd ook Polygram genoemd als gegadigde voor Orion.

"Ted heeft het in zijn hoofd een studio te kopen. Op dit moment speurt hij de markt af naar geschikte kandidaten", aldus een van zijn naaste medewerkers. Ook Caralco Pictures, dat eveneens in moeilijkheden verkeert, heeft volgens de medewerkers van het mediaconcern Turners aandacht.

Orion vroeg in december vorig jaar bescherming aan onder hoofdstuk elf van de Amerikaanse faillissementswet. Er ligt al een bod op tafel van New Line Cinema, die Orion in samenspraak met meerderheidsaandeelhouder Metromedia wil kopen voor 197 miljoen dollar. Metromedia heeft 70 procent van de aandelen in handen, maar zou dit willen verminderen tot 10 procent.

Volgens Wilbur Ross van de Amerikaanse zakenbank Rotschild, die de schuldeisers van de filmstudio vertegenwoordigt, zijn er meer gegadigden voor Orion. De maatschappij kampt met een schuldenlast van een kleine 600 miljoen dollar.

Jaarwinst Exxon record, Chevron valt ver terug

NEW YORK - Voor Exxon, de grootste oliemaatschappij van de Verenigde Staten, heeft het afgelopen jaar een recordwinst opgeleverd. Vrijdag maakte topman I.G. Rawl bekend dat de winst in 1991 is uitgekomen op 5,6 miljard dollar tegen een winst van 5,01 miljard dollar in 1990. De omzet verminderde iets, van 116,94 miljard tot 116,34 miljard dollar.

Driekwart van de winst maakte Exxon in het buitenland, dat ook verantwoordelijk was voor de gehele winstgroei. De stijging van de winst kwam vrijwel helemaal in het eerste kwartaal van vorig jaar tot stand, toen de Golfcrisis uitbrak. De belangrijkste bijdragen van de winst kwamen van een grotere verkoop van aardgas, een grotere verkoop van olieprodukten, meer olieproduktie in de Noordzee en "aanzienlijk lagere" financieringskosten.

Van negatieve invloed op de resultaten waren de lagere olieprijzen en de slepende verkoop van aardgas in de VS. Ook de aanhoudend zwakke marktomstandigheden voor chemicaliën, steenkool en koper deden de winstontwikkeling geen goed, aldus Rawl.

In het laatste kwartaal van het afgelopen jaar zag Exxon haar winst dalen van 1,55 miljard tot 1,12 miljard dollar. De kwartaalomzet nam af van 35,12 miljard dollar tot 30,78 miljard dollar. Volgens Rawl kon het winstniveau van de laatste drie maanden van 1990 niet worden gehaald omdat dat een uitzonderlijk goed kwartaal is geweest. De olieprijzen stegen toen al in de aanloop naar de Golfoorlog.

CHEVRON

Voor concurrent Chevron verliep 1991 minder voorspoedig. Deze oliemaatschappij meldde vrijdag dat de winst over het afgelopen jaar is gedaald van 2,2 miljard tot 1,3 miljard dollar. Ook de omzet verminderde en wel van 42,6 miljard tot 40,9 miljard dollar. De winst in het laatste kwartaal van vorig jaar zakte van 633 miljoen tot slechts 39 miljoen dollar bij een omzet die van 13,8 miljard dollar achteruit ging tot 10,4 miljard dollar. In deze resultaten is een voorziening van 244 miljoen dollar inbegrepen, waarvan 185 miljoen dollar is bestemd voor de afslanking van de raffinaderij in Port Arthur (Texas). De bijzondere post is tevens bedoeld voor de vermindering van de personeelssterkte met 2500 mensen, zoals al eerder is aangekondigd.

In het laatste kwartaal van 1990 was er een bijzondere bate van 123 miljoen dollar, maar ook zonder de eenmalige posten zou er sprake gewest zijn van een daling van de kwartaalwinst. Volgens bestuursvoorzitter Ken Derr is de winstdaling veroorzaakt door lage olie-en gasprijzen, kleine marges bij de raffinaderijen en door de recessie in de VS. De Amerikaanse activiteiten waren volgens derr "teleurstellend". Net als Exxon moest Chevron het hebben van het buitenland. Daar was sprake van een "excellent" jaar, zo verklaarde Derr.

SHV boekt recordwinst: mogelijk f 300 miljoen

UTRECHT - SHV Holdings, distributie van consumptiegoederen en handel in energie en grondstoffen, heeft in 1991 een recordwinst voor eigen aandeelhouders bereikt van wellicht f 300 miljoen. Dit voorlopige cijfer heeft SHV donderdag bekendgemaakt.

De winst voor eigen aandeelhouders van SHV in 1990 bedroeg f 232 miljoen. In september 1991 werd nog de verwachting uitgesproken dat de winst tenminste die van 1989 van f 245 miljoen zou evenaren. Volgens een woordvoerder van het concern hebben de bedrijven in de distributie- en energiesector goede resultaten behaald. Bovendien hebben vooral de makro-groothandels in het vierde kwartaal erg goed gedraaid.

SHV komt later in het jaar bij het uitkomen van het jaarverslag met meer gegevens over omzet en bedrijfsresultaat. SHV gebruikt de term winst voor eigen aandeelhouders omdat van de totale winst een groot deel wordt uitgekeerd aan partners waarmee SHV over de gehele wereld samenwerkt.

De eigen aandeelhouders zijn de nazaten van de acht oprichters en leden van de directie en de Raad van Commissarissen. In totaal zijn er ongeveer 700 aandeelhouders.

In CANADA staat de PRIME RATE, de rente die banken berekenen aan hun beste klanten, met 7,5 procent op het laagste peil in 19 jaar. De banken verlaagden het tarief met 0,5 procentpunt op aandringen van de Centrale Bank, die daarmee de sukkelende economie een zetje wil geven.

***

Het Amerikaanse SCHLUMBERGER (toeleveringen aan de olie-industrie) heeft in 1991 zijn nettowinst zien stijgen van 570 tot 816 miljoen dollar. De winst per aandeel nam toe van 2,40 dollar tot 3,42 dollar. Van dat bedrag kwam 0,74 dollar voort uit de verkoop van een aandelenpakket. De omzet van Schlumberger vermeerderde met 16 procent tot 6,15 miljard dollar.

***

VOLMAC Software Groep verkoopt haar helft in het programmatuurbureau voor de verzekeringswereld Insurance Systems Nederland (ISN) aan de andere aandeelhouder, de verzekeraar Aegon. Volmac trekt zich uit de markt voor systeemhuizen om zich geheel te concentreren op het leveren van maatwerkoplossingen voor automatiseringsproblemen. Bij ISN werken 45 mensen.

***

Dollar anderhalve cent hoger

AMSTERDAM - De Amerikaanse dollar is op de laatste handelsdag van de week op de Europese wisselmarkten met ruim anderhalve cent in koers omhoog gegaan. De slotkoers in Amsterdam bedroeg f 1,8075 na een slotkoers van f 1,7920 op donderdag.

Zoals al de hele week verliep de handel in dollars kalm. De handelaren wachten op de uitkomst van de vergadering van de zeven grootste industrielanden (G-7) dit weekeinde in New York. Speculaties over eventuele afspraken van de G-7 over wisselkoersverhoudingen bepaalden deze week het koersverloop van de dollar.

Vrijdag ging de dollarkoers omhoog doordat de Japanse vice-minister van financiën, Hiroshi Yasuda, had gezegd dat de G-7 wijzigingen zal aanbrengen in de afspraak van vorig jaar over de gewenste koersverhouding tussen de dollar en de yen.

De grote industrielanden zouden zich dit weekeinde ook kunnen uitspreken voor een wat hogere dollarkoers ten opzichte van de mark. Deze redenering gaf de dollar vrijdag een steuntje in de rug. Het vooruitzicht op stakingen in de Duitse metaalindustrie deed de mark in koers dalen, hetgeen voor de dollar een verdere koersstijging betekende. Kort na het sluiten van de wisselmarkt in Amsterdam zakte de koers van de dollar in New York met ongeveer twee cent ten opzichte van de Amsterdamse slotkoers. De centrale banken van de VS zouden aan het informeren zijn naar de jongste wisselkoersen, hetgeen in de valutahandel werd beschouwd als een voorteken van interventie, zeker nu er in New York op werd gespeculeerd dat de G-7 de koers van de yen tegenover de dollar wat hoger wil hebben.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

[illegible]DIENST ARTSEN
[illegible] van de artsen van Bandabao (3e [illegible]) kunnen in spoedgevallen telefoon [illegible] bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

[illegible]DERARTS
([illegible] particuliere patiënten)
Voor de dienstdoende arts belt U tel.: [illegible]4800/625100.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
Voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: [illegible]2222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
[illegible] Roseweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van [illegible]00-24.00 uur.

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
25 januari 1992 vanaf 08.00 uur tot 27 januari 1992 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Sentro Mediko Santa Rosa, tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371661 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Mercelina, Braakman, Doran, Guerrero-Bakmeyer en Ayubi)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
24 januari 1992 vanaf 17.00 uur tot 27 januari 1992 om 07.00 uur:
Dokter Heerenveen, Spreekkamer: Muizenberg, tel.: 692349; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 692349 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Gollo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, De Rouw-Picus, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
24 januari 1992 vanaf 17.00 uur tot 25 januari 1992 om 07.00 uur.
Dokter Schellens, Sentro Mediko Barber, tel.: 641688; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 641764 b.g.g. 689266/689337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucasius, Spong en Tweed).

■ Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!

WIJKVERPLEGING

[illegible] GELE KRUIS WIJKVERPLEGING
[illegible] Maria 17, tel.: 682344, 682947, [illegible]412 en 682574)
Geopend vanaf zeven uur 's morgens tot [illegible] uur 's middags); Spreekuur wijkgebouw [illegible]: iedere dinsdag van 09.00-11.00 uur, tel.: 371865; Suffisant: tel.: 687707; [illegible]ntagne Abao: tel.: 673711; Kaya Fenau: tel.: 618577; Mariahaweg: tel.: 657508; Voor informatie omtrent zuigelingen- en [illegible]uterbureaus kan men terecht op Sentro [illegible] Bario Brievengat, tel.: 373584.
[illegible]chtdienst t/m 28 januari: zuster De la [illegible], tel.: 680803.

STICHTING VAN HET WIT GELE KRUIS VOOR GEZINSVERZORGING 'KWIDO PA FAMIA'
[illegible] Maria 17, tel.: 680222; spreekuren [illegible]andag, woensdag en vrijdag van 08.00-[illegible].00 uur; dinsdag en donderdag van [illegible]00-16.00 uur.

CENTRALE WIJKVERPLEGING
Kantoor Gosieweg 15, tel.: 692231/[illegible]; geopend van 07.00-17.00 uur; de [illegible] heeft zuster Concencion, tel.: [illegible], pageboy 027-053 b.g.g. 691838. Kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Concencion, tel.: 688361.

[illegible]RAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, [illegible]1543, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere donderdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
[illegible]lain 35, tel.: 648077/646387; open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; [illegible] 17.00 uur bereikbaar: zuster Pisas, tel.: 642868 b.g.g. 601760.
Consultatiebureau: iedere dinsdag van [illegible]00-11.00/18.00-20.00 uur.

FUNDASHON LECHI DI MAMA [illegible]ORSOU
Voor informatie tel.: 672288, 648225 of [illegible]2888.

GENEESK. DIENST

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST ZATERDAG

Otrobanda
Muizenberg, Muizenberg z/n, tel.: 692390/692391.
Punda
del Pueblo, Sha Caprileskade 7-A, tel.: 612444/612555.

ZONDAG

Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 689676/689808.
Punda
Popular, hoek Maduro-/Columbusstraat, tel.: 611269/612376.

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS
(van 10.00-14.00 uur)
25 januari: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 25.
26 januari: A. Michel, Dr. Martin Luther King Boulevard 42.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.
De Verenigde Staten en Europa (op zaterdag): voor aangetekende en gewone poststukken om 14.45 en 15.45 uur.
Het zegelloket is op zaterdag van 07.00-15.00 uur open.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 685544) openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 685917.

POSTMUSEUM NEDERLANDSE ANTILLEN
(hoek Keukenstraat/Middenstraat, Punda) openingstijden van maandag t/m vrijdag van 09.00-18.00 uur; zaterdag van 09.00-17.00 uur. Op zon- en feestdagen gesloten tenzij in zeer bijzondere omstandigheden.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen: 614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.

ZONDAG

TOERISTENSCHEPEN
07.00-16.30 uur 'Golden Odyssey' (AUA).
06.00-22.00 uur 'Freewinds' (CUR).

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
08.00-15.30 uur 'Seawind Crown' (AUA).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur; zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes); zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
SERU FORTUNA: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 uur.
TERA CORA: zon.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
(Oranjestraat 111)
09.30 uur ds H.B. v/d Steen.
Fortkerk
(Fort Amsterdam)
09.30 uur ds R. Berggraaf.
Emmakerk
(Rio Canario)
09.30 uur ds H. v/d Steen.

****

HET WEER

WEERSVERWACHTING geldig tot morgenmiddag 12:00 uur:
Licht tot half bewolkt met voornamelijk in de ochtenduren kans op een plaatselijke bui.
Matige, overdag af en toe vrij krachtige tot krachtige, oostelijke wind (tussen tien en 26 knopen).

WEEROVERZICHT:
Vanuit het noordoostelijk deel van het Caribisch gebied wordt aanhoudend enigszins vochtige lucht over de Benedenwindse eilanden aangevoerd. Hierdoor kunnen in de komende 24 uur af en toe enkele plaatselijke buien tot ontwikkeling komen.

OVERZICHT WEERSGESTELDHEID

Vanmorgen 08.00 L.T.		Afgelopen 24 uur		
Station	Het weer	Max	Min	Neerslag mm
Aruba	licht bewolkt	30	25	0.0
Bonaire	licht bewolkt	--	--	0.3
Curaçao	licht bewolkt	30	24	0.0
St Eustatius	half bewolkt	28	23	1.6
St Maarten	licht bewolkt	30	23	5.8
Amsterdam	half bewolkt	-1	-8	0.0
Bogotá	mist	18	--	-.-
Caracas	half bewolkt	--	16	0.0
Kingston	licht bewolkt	31	24	-.-
Miami	zwaar bewolkt	22	10	0.0
New York	licht bewolkt	11	-6	0.0
Paramaribo	licht bewolkt	--	--	0.0
Port-of-Spain	nevel	31	20	0.5
San Juan	zwaar bewolkt	28	22	4.8

Van 27 januari tot en met 2 februari houdt het Centraal Bureau voor de Statistiek een Census op de Nederlandse Antillen. Enqueteurs van de Census bezoeken ieder huis met een vragenlijst. Zo worden alle aspekten van de samenleving in kaart gebracht en krijgt men een helder beeld van onze leefsituatie.

Aan de hand van de Census komt men bijvoorbeeld te weten:

- Hoeveel mensen op onze eilanden wonen en werken.
- In hoeveel huizen meer dan één gezin woont.
- Hoeveel huizen in slechte staat verkeren.
- Hoe het staat met de gezondheid van ons volk.
- Hoeveel oude mensen en gehandicapten speciale hulp nodig hebben.
- Hoe het opleidingsniveau van de bevolking is.
- Hoe de arbeidsmarkt in elkaar zit.
- In welke sectoren meer buitenlanders werkzaam zijn.
- In welke opzichten de bevolking vooruit of achteruit is gegaan sinds de laatste Census van 1981.

Deze gegevens zijn nodig om de koers te kunnen bepalen op verschillende gebieden. Alle personen en instanties kunnen van de gegevens gebruik maken.

De Census is anoniem.

Aan elk formulier van de Census is een strookje gehecht voor de namen en adressen van de ondervraagden. Maar zodra het Centraal Bureau voor de Statistiek constateert dat het formulier goed is ingevuld, wordt het strookje verwijderd. Niemand kan meer achterhalen bij wie de formulieren horen en alle gegevens worden anoniem verwerkt.
Juist daarom wordt iedereen verzocht de enqueteurs toestemming te geven om de Census-sticker op het huis te plakken. De sticker is namelijk het enige bewijs dat de Census al bij u langs is geweest.

Zo kunt u de Census helpen:

- Kontroleer of uw huisnummer buiten goed staat aangegeven.
- Noteer van tevoren de geboortedata en nationaliteit van uw huisgenoten zodat u die gegevens bij de hand heeft.
- Noteer ook het beroep van uw huisgenoten en omschrijf wat het werk inhoudt.
- Noteer de hoogst genoten opleidingen van uw huisgenoten.
- Wees zo vriendelijk om de hond(en) vast te houden.
- Laat uw huisgenoten weten wanneer u thuis zult zijn.
- Laat de enqueteur de Census-sticker op uw huis plakken.

De Census is het kompas van een verantwoordelijke samenleving. Werk daarom mee aan de Census. Het komt ook Uzelf ten goede.

ÑAPA
AMIGOE
ZATERDAG 25 JANUARI 1992
Weekend Bijlage

DE GANG VAN zaken in het toerisme beheerst de laatste dagen het nieuws in de lokale media. Tegenvallende cijfers bij het begin van het drukke seizoen, cruiseschepen die het laten afweten, klachten van buitenlanders over slechte service. Het is allemaal niet nieuw. Wel teleurstellend na de hoopvolle verwachtingen ontstaan door het vervangen van het Toeristenbureau door een professionelere Tourism Development Bureau, de renovatie van hotels, de opening van de Europese markt.
Frank Maynard (55) denkt er het zijne van. Al bijna 40 jaar bemoeit hij zich met toerisme. In de jaren vijftig bij Penha & Sons, u weet wel die winkel van dure parfums en luxe artikelen in Punda. Daarna als hotelmanager bij achtereenvolgens het Country Inn, hotel Arthur Frommer (nu Las Palmas) en het Princess Beach hotel en thans uiteindelijk als direkteur van de holding die eigenaar is van het Princess Beach hotel en casino.

"Wie komt er naar een eiland, waarvan de bewoners wegvluchten?"

FRANK MAYNARD:

"Wij hebben de Amerikaanse toerist zelf weggejaagd"

= door Norbert Hendrikse =

De spiegel aan de achterwand verdubbelt het interieur van zijn moderne werkkamer. Een compliment over de smaakvolle inrichting wuift hij nonchalant weg met 'we moeten de schijn ophouden'. In de 25 jaar dat wij elkaar kennen is hij nauwelijks veranderd. Joviaal, openhartig, kritisch t.o.v. anderen maar ook voor zichzelf. Na het afmaken van de Mulo (St.Thomascollege), trad hij als 15-jarige jongeman in dienst van Penha als administratieve kracht. Het was in de jaren dat de Grace-line schepen nog wekelijks honderden bemiddelde Amerikaanse toeristen op de Westwerf afzetten, die hun weg al kenden naar gerenommeerde zaken als Spritzer & Fuhrmann, El Louvre, Casa Amarilla en Jules Penha. De meeste van deze winkels in luxe artikelen zijn inmiddels met de betere cruisetoeristen verdwenen.

(Foto Ken Wong) FRANK MAYNARD ...werkeloosheid oplossen...

EIGEN SCHULD

Volgens Maynard 'eigen schuld dikke bult'. In die tijd functioneerde het Toeristenbureau nog zoals het behoort. Als een cruise-schip binnenkwam stonden gidsen als Evertsz en Leander samen met vertegenwoordigers van de scheepsagenten en winkels klaar aan de 'gangway' om de kooplustige toeristen te verwelkomen en hun de weg te wijzen. Kapitein en cruise-director werden met alle egards ontvangen en persoonlijk begeleid naar de belangrijke winkels, waar zij werden geïntroduceerd bij de eigenaren. Er werd met hun geluncht, ze kregen een rondleiding over het eiland, kortom een 'vip-treatment'. Later onderscheidde het Toeristenbureau zich niet meer van andere overheidskantoren. Een stelletje ingedutte ambtenaren bleven in het airco-kantoor aan de Plaza Piar zitten en deden geen enkele moeite meer om het de bezoekers naar de zin te maken. Bij Penha bereikte Maynard op 20-jarige leeftijd al een 'executive position' als procuratiehouder van de zaak, waar hij tot 1966 in dienst bleef. "In die jaren ontstond mijn eerste belangstelling voor het toerisme, want er kwamen toen 4 tot 5 cruiseschepen op een dag de haven binnen die 3 tot 4000 toeristen brachten".

Je hebt dus eigenlijk helemaal geen hotelopleiding genoten?
"Nee, ik heb meer een commerciële achtergrond. Een beetje kennis van het hotelvak helpt wel, maar als hotelmanager is de commerciële kant eigenlijk veel belangrijker. Een echte 'hotelbaas' vergeet soms dat het bedrijf er is om winst te maken".

Hoe heb je zelf de teruggang van het cruisetoerisme ervaren, wat waren daar de oorzaken van? "Er was sprake van een geleidelijke teruggang. In de beginjaren was er zoals ik al zei van onze kant een levendige p.r. De winkeliers beseften zelf hoe belangrijk het was de klanten als koning te ontvangen, zonder dat er daarvoor een DMO nodig was. Maar toen de klad kwam in het functioneren van het Toeristenbureau dat aanvankelijk als gangmaker optrad, haakten ook de winkeliers af. Ze namen dezelfde lethargische houding aan als de ambtenaren op Plaza Piar. Ze gingen zelf niet meer naar de schepen toe, maar stuurden een loopjongen om folders op de werf uit te delen.

GEEN CONCURRENTIE

Er kwam ook meer concurrentie in de regio?
"Je hoort vaak de klacht dat in de Verenigde Staten de naam Curaçao nauwelijks bekend is en dat je wel van andere bestemmingen hoort.

Dat komt omdat we vanaf het begin een slechte start hebben gemaakt. Als je op school je eerste wiskundeles al niet kan volgen, zal je voor de rest van je leven een zwakke broeder blijven in dit vak. Dat geldt ook voor het toerisme. Omdat onze promotie in de VS vanaf het begin verkeerd is geweest, is het ook nooit wat geworden.

Toen we begonnen hadden we eigenlijk geen concurrenten. Cuba, Puerto Rico en Curaçao met nog een aantal eilanden in ontwikkeling, waren de enige toeristische bestemmingen in het Caribisch gebied. Met een kleine 25 duizend dollar kon je toen nog heel wat aan promotie doen in de VS. Curaçao had bovendien het produkt al door de geweldige infrastructuur die de Nederlanders hier hadden opgebouwd. Veertig jaar geleden kon geen enkel ander eiland in de regio zich voor wat dat betreft aan ons meten. In feite hebben wij dus zelf de boot gemist en zijn wij inmiddels voorbijgestreefd door tal van andere eilanden die ver achter ons lagen".

Lag dat dan uitsluitend aan de lakse houding van het Toeristenbureau? "Het lag aan ons allemaal. We namen het toerisme niet serieus genoeg. Wij deden het er zo maar bij, trouwens dat is nog zo als ik in de krant lees dat de direkteur van de Curaçao Port Authority en voorzitter van de Curaçao Holding zegt dat hij niet in het toerisme gelooft. Jammer genoeg is hij niet de enige. Ook bij onze 'decision makers' in het BC zitten er mensen die niet in het toerisme geloven".

In de jaren zestig geloofden de bestuurders er kennelijk wel in. Misschien wel gedwongen door de massale ontslagen bij de Shell. Er werden in ieder geval de eerste hotels gebouwd om werkgelegenheid te scheppen. Maar ging er toen iets mis met de opleiding van het personeel dat er later zo veel klachten kwamen over gebrekkige service en winkels?
"Er zijn dingen die je niet kunt veranderen in het karakter van de Curaçaoënaar. Hij is geboren in een metropool. De geweldige infrastructuur die wij van Nederland cadeau hadden gekregen had behalve zijn voordelen echter ook nadelen. Wij voelden ons beter dan de rest. Wij waren superieur aan Aruba, Antigua, Barbados, St.Thomas enz. Dat waren vissersdorpen die pas door het toerisme tot ontwikkeling kwamen. Zij dankten hun ontwikkeling volledig aan het toerisme, begrepen dat en lieten dat ook merken aan buitenlandse bezoekers. Wij niet. Wij hadden de Shell en het overheidsapparaat die duizenden arbeidsplaatsen creëerden en ons een ingebouwde arrogantie gaven. En er bestaat geen enkele training die dit op korte termijn kan wegwerken. Degenen die denken dat ze door opleidingen het karakter van onze mensen kunnen ombuigen, vergissen zich. Verwenning en arrogantie laten zich niet veranderen in dienstwilligheid, niet alleen bij de 'kleine man', ook niet bij degene die een hogere positie bekleedt. Ik geloof dat hier pas in de toekomst verandering in kan komen als onze kinderen anders worden opgevoed en dat zal wel een generatie duren. Wat wij ons hotel- en winkelpersoneel kunnen leren, is hun werk beter doen. Maar hun aangeboren arrogantie zullen ze blijven behouden.

En dat geldt niet alleen voor de waiter en het dienstmeisje in het hotel, maar ook voor de manager, de bankdirecteur en eenieder die in deze gemeenschap is grootgebracht".

MENTALITEIT

Je was de eerste Curaçaose hotelmanager die met succes een groot hotel heeft weten te leiden. Er is vaak opgemerkt dat dit kwam omdat je beter met je mensen wist om te gaan dan je Amerikaanse of Engelse collega's.
"Dat is zo, maar het heeft niets te maken met Frank Maynard als persoon. Dat kwam omdat ik in de eerste plaats zelf Curaçaoënaar ben en uit de managersector van een bedrijf kwam. Een buitenlandse manager van Hilton of Holiday Inn heeft louter tot taak zijn maatschappij naar buiten toe te vertegenwoordigen. Het zijn de afdelingschefs die voor hem het bedrijf leiden. Als zo'n man hier aankomt wordt hij ineens geconfronteerd met dingen die hij niet gewend is. Hij loopt b.v. in de lobby en ziet daar een volle asbak, wat niet mag als je afdelingshoofd de zaak in de gaten houdt. Hij geeft zelf opdracht aan de bellboy om de asbak schoon te maken, maar hij moet even later zelf komen controleren of dat inderdaad is gebeurd. Je ziet dan een manager die met veel enthousiasme is begonnen, na zes maanden volkomen gedesillusioneerd raken en denken 'het zal mijn tijd wel duren, als de mensen zelf niet geïnteresseerd zijn om vooruit te gaan, waarom zou ik me dan druk maken?' Voor mij ligt de zaak anders. Ik kan nergens anders naar toe. Als ik niet zorg dat ik mijn mensen op het niveau breng dat de zaak goed draait, wordt ik daar zelf de dupe van. En ik weet hoe dat werkt. Ik moet hun wijzen op de asbak, een rondje maken en controleren of het inderdaad is gebeurd".

...we zijn achteruit gegaan...

Ik heb eens zelf gezien hoe je van een stoel op het terras opstond om demonstratief een papieren servetje op te rapen dat een waiter had laten vallen...
"Daar gaat het om. Op zo'n moment zien minstens vijf andere werknemers dat en die denken: hé als de baas zelf een papiertje opraapt moet ik dat ook maar gaan doen. Je moet een goed voorbeeld geven. In een winkel hoorde ik laatst de eigenaar in het bijzijn van een winkelmeisje een denigrerende opmerking maken over een klant die binnenkwam. Kan je dan verwachten dat zo'n meisje met een glimlach op haar klanten afgaat? Helaas zijn de meeste Antilliaanse managers zo. Ze geven niet het juiste voorbeeld. Er bestaan geen slechte werknemers op Curaçao, wel slechte supervisors".

Hebben wij in de toeristische sector behalve aan het toeval ook niet teveel overgelaten aan de overheid?
"Ik ben er voorstander van om de ontwikkeling van het toerisme geheel uit handen van de overheid te halen. De nieuwe structuur die we nu hebben functioneert uitsluitend op papier. In de praktijk is er niets veranderd. Het is dezelfde overheid die het geld fourneert en zegt: 'wie betaalt, bepaalt'. Het Toeristenbureau heeft een andere naam gekregen en inplaats van Rafaelito Hato zit nu Siegfried Loeper aan de top. Slechts de naam en de huidkleur van de man zijn anders, het blijft een overheidsaangelegenheid. Af en toe houdt een zakenman een persconferentie om tegen iedereens schenen aan te schoppen. Maar wat heeft de handel zelf in de afgelopen 30 jaar gedaan om het toerisme te bevorderen? Als je aanklopt voor een gezamenlijke promotiecampagne, geven ze niet thuis. 'Jullie moeten toch zorgen dat je de hotelkamers volkrijgt, dus betaal zelf maar', hoor je dan. Maar je kan niet aan de kant blijven kijken naar een wedstrijd waar je zelf aan moet meedoen om het team te laten winnen. Iedereen wil dat de 'gobiernu' het toerisme ontwikkelt. Dat is niet de taak van de 'gobiernu'. Hoogstens kan deze de helpende hand bieden door gunstige voorwaarden te scheppen. Als de overheid b.v. 10 miljoen besteedt aan het toerisme, moet de particuliere sector er ook hetzelfde bedrag in steken. Dan kan je medezeggenschap opeisen. Anders moet je maar blijven klagen in de media zonder dat er iets verandert".

WIJSHEID

Komen dit soort dingen niet aan de orde in de Kamer van Koophandel?
"Natuurlijk. Er wordt over gepraat, maar er komt niets uit. In deze gemeenschap heeft iedereen de wijsheid in pacht. Als Frank Maynard iets voorstelt is er altijd wel iemand die het beter weet. Een voorbeeld: op een gegeven moment kregen we zoveel Braziliaanse bezoekers bij Princess Beach dat wij gevaar liepen geen kamers over te hebben voor andere gegadigden en dat willen wij niet. Ik heb toen voorgesteld de Braziliaanse toeristen te verdelen over verschillende hotels en om als CHATA (hotelassociatie) een gezamenlijke wervingscampagne te beginnen met medewerking van de C.T.D.B. en de Kamer van Koophandel. Toen alles in kannen en kruiken leek, werd ik door een vertegenwoordiger van de Kamer gebeld met de mededeling dat men besloten had er toch maar van af te zien. Iemand van de Kamer had telefonisch in Brazilië geïnformeerd en er zou onvoldoende belangstelling voor Curaçao bestaan. Nu moet je weten dat mijn voorstel kwam op aandringen van een van de grootste touroperators van Brazilië, die zelf bereid was 25 procent van het budget te bekostigen. Dan vraag ik je, wie zou het beter weten, zo'n man die notabene zelf bereid is risico te lopen of een relatie van de K.v.K. die toevallig gebeld wordt? Met dat soort situaties hebben wij hier te maken".

En toch gebeuren er ook positieve dingen. Bijvoorbeeld de privatisering van de hotels en hun renovatie. De groei van het aantal restaurants en andere attracties voor toeristen. Van der Valk met zijn stroom van Hollandse vakantiegangers...
"Jawel, maar ook daarbij worden wij gehinderd door de overheid. Door de privatisering is de overheid verlost van een jaarlijks verlies van minstens zes miljoen die met de hotels werd geleden. Wat doet de overheid nu? Een kamerbelasting invoeren van 7 procent. Men vergeet dat het toerisme nog in een embryonaal stadium verkeert en tijd nodig heeft om zich te ontwikkelen. Omdat investeerders menen dat er over een jaar of tien met winst zou kunnen worden gewerkt, zijn zij bereid nu risico's te nemen. Met een onbeschrijfelijke arrogantie zeggen de bestuurders op Scharloo echter: 'het gaat goed in de hotelsector, laten we maar een graantje meepikken'. Het gaat hierbij niet zozeer om het percentage, maar meer om het psychologisch effect op de investeerder die er een dreun van krijgt".

Als we naar de toeristenmarkten kijken zien we een

Vervolg op pag. 8

IN DIT NUMMER van Ñapa :

Verder in deze editie van Ñapa de rubrieken Buitenland, Literatuur, Tuinieren in de tropen, Voeding, Onderwijs, Kerk en Wereld, Filatelie en Schaken.

ÑAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: **Norbert Hendrikse**
LAYOUT: **Solange Isselt**

Boutros Ghali (rechts) met zijn voorganger Javier Perez de Cuellar.

Boutros Ghali voor moeilijke taak

Rol van vredesstichter lijkt te zwaar voor VN

DEN HAAG - Het einde van de koude oorlog heeft de Verenigde Naties met meer dan 45 jaar vertraging alsnog de rol gegeven die de volkerenorganisatie oorspronkelijk was toebedacht: Die van internationaal vredestichter. De mogelijke komst van VN-vredestroepen naar Joegoslavië onderstreept het nieuwe elan van de Verenigde Naties. Binnen en buiten de VN bestaat echter gerede twijfel of de organisatie wel berekend is voor haar uitgebreide rol. Terwijl voorbereidingen worden getroffen om 10.000 'blauwe baretten' naar Joegoslavië te sturen, en nog eens een vergelijkbaar aantal naar Cambodja, kampt de organisatie met een even slepend als ernstig geldtekort. De achterstallige betalingen bedroegen begin januari maar liefst 800 miljoen dollar (circa 1,4 miljard gulden), bijna evenveel als het reguliere jaarlijkse budget van de Verenigde Naties. Van het tekort nemen de Verenigde Staten bijna de helft voor hun rekening, 370 miljoen dollar om precies te zijn.

Vlak voor zijn afscheid op Nieuwjaar hekelde secretaris-generaal Javier Perez de Cuellar Washington nog eens in diplomatieke termen: "Ik maak me ernstig zorgen dat dezelfde lidstaat die het wenselijk acht de Verenigde Naties nieuwe verantwoordelijkheden zonder precedent toe te vertrouwen, er tegelijkertijd geen zorg voor draagt dat de minimale fondsen voor het uitvoeren van deze taken ter beschikking worden gesteld."

Volgens Perez de Cuellar is niet alleen betaling van achterstallige contributie nodig, maar ook een budgetverhoging van 10,7 procent. Dat voorstel is in de huidige situatie echter volstrekt kansloos, zo bleek uit de Amerikaanse reactie. "In plaats van oproepen voor nieuw geld doet het secretariaat van de VN er beter aan de bestaande fondsen beter te benutten", aldus een verklaring van het Amerikaanse State Department. De Verenigde Staten eisen een interne reorganisatie die de efficiëntie van de volkerenorganisatie moet vergroten, evenals de politieke invloed van Washington. Het achterhouden van contributiebetalingen is daartoe een pressiemiddel. Voor de VN is het overigens een groot probleem dat deze Amerikaanse politiek, die onder president Ronald Reagan officieel beleden werd, een precedent heeft geschapen. Circa 100 van de 166 lidstaten hadden eind vorig jaar een betalingsachterstand.

MENSENRECHTEN

Het is de vraag of de nieuwe secretaris-generaal Boutros Ghali snel werk wil en kan maken van reorganisatie. Bij zijn aantreden kondigde Boutros Ghali aan dat hij voor de Verenigde Naties een rol ziet weggelegd in het stimuleren van politieke democratie en het beschermen van mensenrechten, terreinen waarop de Verenigde Naties zich altijd terughoudend opstelden uit vrees te worden beschuldigd van inmenging in interne aangelegenheden. Kennelijk is de nieuwe secretaris-generaal minder bevreesd voor dit verwijt.

Maar over de door Washington verlangde reorganisatie liet de 69-jarige Egyptenaar zich niet duidelijk uit. Volgens sommige berichten heeft Boutros Ghali zichzelf zestig dagen de tijd gegeven voor een revisie van zijn organisatie. Tegelijkertijd is duidelijk dat de pijn van een daadwerkelijke reorganisatie hem niet populair zal maken bij de arme landen. Bovendien lijkt de secretaris-generaal zijn handen vol te hebben aan lopende zaken.

De huidige verhoudingen in de Verenigde Naties ademen een sfeer van samenwerking en verzoening, die onlangs nog eens duidelijk tot uitdrukking kwam toen de Algemene Vergadering met een ruime meerderheid instemde met het intrekken van een resolutie uit 1975 die zionisme gelijkstelde aan racisme. Door die nieuwe sfeer is de volkerenorganisatie juist voor Washington het ideale middel geworden om president George Bush de legitimatie te verlenen waar zijn nieuwe wereldorde zo om verlegen zit.

De Verenigde Naties geven de nieuwe wereldorde momenteel gestalte, onder meer door de hulp aan Kurdische vluchtelingen in Irak en het toepassen van sancties tegen datzelfde land, voorbereiding voor strafmaatregelen tegen Libië, bemiddeling in Somalië, de vrijlating van westerse gijzelaars in Libanon en de benoeming van een supervisor voor noodhulp, die directe verantwoording verschuldigd zal zijn aan de secretaris-generaal. Eigenlijk is de Midden-Oostenconferentie een van de weinige vredesbesprekingen waarin de VN geen rol van belang spelen.

VREDESMISSIES

Opvallend is vooral de spectaculaire toename van het aantal vredesmissies. De eerste veertig jaar van haar bestaande stuurde de Verenigde Naties 13 vredesmissies op pad. De afgelopen drie jaar waren dat er al acht, onder meer: de Golanhoogte, Zuid-Libanon, Midden-Amerika, El Salvador, Angola, de westelijke Sahara en Cambodja. Joegoslavië wordt de negende bestemming sinds 1988.

Waarnemers vrezen dat deze verantwoordelijkheden de VN boven het hoofd zullen groeien. "De boog wordt wel erg strak gespannen", zegt Nico Schrijver, een docent van het Institute of Social Studies (ISS) in Den Haag die onlangs een jaar lang adviseur was bij de VN-veiligheidsraad. Als alle vredesinspanningen volgens plan verlopen zal het aantal VN-troepen enorm stijgen. Zo schat de Verenigde Naties dat in de westelijke Sahara 2.000 "blauwe baretten" nodig zijn om toe te zien op een eerlijk verloop van een referendum dat de toekomst moet bepalen van de voormalige Spaanse kolonie, die door Marokko wordt opgeeist. Er zijn nu nog maar 200 man VN-waarnemers in de westelijke Sahara.

In Cambodja staat de Verenigde Naties voor misschien wel de zwaarste taak uit haar geschiedenis. Volgens het vredesakkoord tussen de partijen die al twintig jaar in Cambodja een bloedige burgeroorlog voeren, houden de Verenigde Naties niet alleen supervisie over verkiezingen volgend jaar maar krijgen ze zoveel politieke macht dat ze het land vrijwel onder curatele stellen.

Vooralsnog is alleen een kleine voorhoede van de VN-vredesmacht aangekomen, die uiteindelijk moet uitgroeien tot circa 10.000 man (over het totale aantal bestaat nog grote onduidelijkheid). De kosten van deze uiterst ambitieuze operatie, die alleen een precedent kent in de VN-actie in Namibia ruim twee jaar geleden en die ook het opruimen van vier miljoen mijnen omvat, worden geschat op een miljard dollar.

Over de uitvoerbaarheid van de vredesoperatie in Cambodja bestaan grote twijfels, en niet alleen wegens de onduidelijkheid over de financiering ervan. Een heikel punt is bijvoorbeeld de vraag hoe de VN-troepen ooit kunnen toezien op de ontwapening waartoe de strijdende partijen, inclusief de beruchte Rode Khmer, zich hebben verplicht. De VN begeven zich in Cambodja letterlijk en figuurlijk in een mijnenveld, aldus schrijver van het ISS. "Ik hou mijn hart vast. Het is een ongelooflijk zware last." Boutros Ghali besloot onlangs tot het sturen van vijftig waarnemers naar Joegoslavië, die moeten bezien of stationering van een 10.000 man sterke VN-vredesmacht mogelijk is. Het is zowel in Cambodja als in Joegoslavië een open vraag wat de VN-troepen moeten doen indien het overeengekomen staakt-het-vuren na hun aankomst geen stand blijkt te houden. De 'blauwe baretten' zijn er alleen op ingesteld naleving van de bestanden te controleren, maar niet om die af te dwingen. Schrijver wijst erop dat VN-vredesmachten in het verleden een buffer vormden tussen staten, terwijl ze nu in Cambodja en ook in Joegoslavië in een intern gewapend conflict tussen beide komen. "Dat kan niet goed blijven gaan."

Conferentie over 'Kinderombudswerk'

Rechten van kind nog lang niet serieus genomen

= door ANP-verslaggeefster Robin Uitham =

AMSTERDAM - Zwerfkinderen in India die zelf een restaurant beheren in de hoofdstad Delhi. Plattelandskinderen in Sri Lanka die door een project speciaal op hen gericht onderwijs krijgen. En straatkinderen in Brazilië die zelf een vuist maken en demonstraties organiseren. Of dichter bij huis: de kindertelefoon. Wereldwijd zijn er projecten waardoor kinderen beter voor hun rechten kunnen opkomen. Al deze initiatieven tot 'Kinderombudswerk' komen aan bod op een internationaal congres over Kinderombudswerk in Amsterdam. Ongeveer driehonderd deskundigen uit ongeveer dertig landen, variërend van Uruguay tot Finland, buigen zich deze week over de rechtspositie van kinderen in het gezin, de gezondheidszorg, de arbeid en het onderwijs. Vooral de positie van jongeren in ontwikkelingslanden krijgt aandacht op de bijeenkomst.

Initiatiefnemer tot dit wereldcongres, dat voor de tweede keer plaatsvindt, is prof.mr. Miek de Langen, hoogleraar jeugdrecht aan de universiteit van Amsterdam. Ze is oprichtster en ex-voorzitter van de kinderrechtswinkel en zet zich al jaren in voor de rechten van kinderen. Samen met Maud Droogleever Fortuyn, medewerkster van de kinderrechtswinkel, geeft ze alvast een voorproefje van het congres.

ANDER BEGRIP

Kinderombudswerk is een ander begrip dan de bekende ombudsman, legt ze uit. Een ombudsman incasseert klachten en gaat voor mensen daarmee aan de slag. "Kinderombudswerk omvat meer. Het werk wordt niet alleen voor maar ook juist met degene die vragen stelt gedaan. Het gebeurt duidelijker vanuit een dialoog met de kinderen. Kinderen kunnen zelf een grote inbreng hebben bij de oplossing van hun problemen. "Kinderombudswerk betekent zodanige voorwaarden creëren dat kinderen voor zichzelf kunnen opkomen en hun rechten kunnen realiseren." Als voorbeeld haalt medewerkster Droogleever de straatkinderen in India aan. "Die werden eerst opgesloten in een tehuis. Als ze daar eenmaal uitkwamen, konden ze zich niet redden in de maatschappij. Nu is er zo'n project in Delhi waarbij kinderen zelf een restaurant runnen. Je haalt ze dus niet van de straat, maar leert ze overleven op straat, waar ze wonen."

De Langen: "Op deze manier help je vanuit juridisch opzicht kinderen bij het verwezenlijken van mensenrechten, en vanuit psychisch-sociaal opzicht help je kinderen zelfrespect te ontwikkelen." Ze vervolgt: "Het realiseren van mensenrechten betekent mensen in hun waarde laten." Dat klinkt heel eenvoudig. "Het is allemaal zo simpel, maar was het maar zo simpel", verzucht ze, "Het wekt zoveel weerstand op."

MACHTSMISBRUIK

Weerstanden zijn in wezen terug te voeren op machtsmisbruik, stelt De Langen. "En dat gebeurt op grote schaal, ook in Nederland." Ze verwijst naar recente voorbeelden. "Er zijn allerlei vormen van kindermishandeling, ook op mini-niveau zoals veelvuldig in gezinnen en in het onderwijs en de hulpverlening." Bovendien wordt de kraan voor subsidies aan de hulpverlening de laatste tijd dichtgedraaid. Zo is ook de toekomst van de kinderrechtswinkel wegens dreigende subsidiestop onzeker. "De situatie rond ombudswerk voor kinderen is buitengewoon slecht. In de jaren tachtig is er duidelijk een achteruitgang geweest. Dat is juist des te meer reden om ons sterk te maken."

"Vaak zeggen mensen 'er wordt al zoveel voor kinderen gedaan'. Forget it", zegt De Langen fel. Instanties als de kindertelefoon en -rechtswinkel zijn volgens haar juist nu des te meer nodig. De Langen weet niet of momenteel meer misstanden voorkomen of dat ze eerder in de openbaarheid komen. "Maar wel is het zo dat gezinsrelaties en de relaties van ouders in het maatschappelijk leven veel meer zijn verslechterd. Ouders raken gefrustreerd en uiten hun onmacht op de dichtstbijzijnden, hun kinderen. Die zijn makkelijke slachtoffers. Dat geldt ook in groter verband. Kinderen kunnen makkelijk worden genegeerd. Ze vormen geen sterke politieke macht."

Volwassenen staan vaak niet te trappelen als er iets wordt gedaan aan de positie van kinderen is haar ervaring. "Als je voor kinderen opkomt, merk je altijd dat volwassenen zich bedreigd voelen. Dat lijkt voort te komen uit een gevoel dat er inbreuk wordt gemaakt op hun macht. Ze hebben moeite om met kinderen als gelijkwaardige medemensen om te gaan. Dat ervaren ze zelf niet zo, want zelf zijn ze vroeger ook klein gehouden." Een andere reden kan zijn dat volwassenen bang zijn voor kinderen die de waarheid zeggen, denkt ze. "Ze zijn bang voor het kind in zichzelf. Ze zijn eigenlijk veel gewetensvoller dan ze in het dagelijks leven laten blijken. Volwassenen gaan zoveel compromissen aan dat ze het kind in zichzelf vergeten."

Marginaal zijn er wel veranderingen in de houding van volwassenen, zegt ze. Medewerkster Droogleever wijst er in dat verband op dat er tegenwoordig veel meer aandacht aan de kinderwereld wordt gegeven. De tv-kinderprogamma's zijn veranderd en er is bij voorbeeld een jongerenkrant.

Maar toch is er nog veel mis. "Als je alleen al ziet hoe kinderen als produkt worden gebruikt", zegt De Langen, "hoe mensen praten over kinderen. 'We nemen een kind', zeggen ze bij voorbeeld."

Deze kinderen zijn nog met hun moeder, maar in Zuid Korea is er een onheilspellende toename van het aantal vermiste kinderen. Ze lopen van huis weg of ze worden ontvoerd. Ook in Zuid-amerikaanse landen komt het nog veelvuldig voor dat kinderen worden ontvoerd, om tegen hongerlonen in huisfabriekjes aan het werk te worden gezet.

Partijen Chili krijgen bezit niet terug

SANTIAGO - Het Chileense parlement kwam één stem te kort voor de aanvaarding van de resolutie waarbij bepaald wordt dat de Chileense partijen hun eigendommen terugkrijgen welke door het militaire bewind in beslag waren genomen.

Voor het voorstel werden 65 stemmen uitgebracht van de regeringspartijen. Er waren 28 stemmen tegen van de oppositie. Voor dit soort kwestie is echter een meerderheid van 66 stemmen voorgeschreven.

Roland Dumas: "CVSE spil van continent"

Frankrijk voorstander 'paneuropese orde'

LISSABON - De conferentie over veiligheid en samenwerking in Europa (CVSE) moet het forum worden voor de vreedzame oplossing van de problemen met grenzen en etnische minderheden in nieuwe Oosteuropese staten. Dit heeft de Franse minister van Buitenlandse Zaken, Roland Dumas, bepleit tijdens een diner in Lissabon dat hem was aangeboden door zijn Portugese collega, Joao de Deus Pinheiro.

Dumas lanceerde een plan voor 'een paneuropese orde' die moet helpen bij het oplossen van conflicten tussen staten 'door verzoening of arbitrage'. De versterkte bestaande Europese instituten zoals de CVSE en de Raad van Europa en nieuwe regionale instellingen zouden gezamenlijk de basis kunnen vormen voor 'de architectuur van een nieuw Europa dat nu wordt geboren'. Een nieuw welvarend, democratisch en vreedzaam Europa moet worden gebouwd rond een serie regionale instituten en niet alleen rond de Europese gemeenschap, meent de Franse minister.

SPIL

In de ogen van Dumas blijft de gemeenschap wel 'de spil en het belangrijkste referentiepunt van het continent' en moet ze openstaan voor eventuele uitbreiding.

'De Europese unie zoals ontworpen in Maastricht is het model en de motor voor het nieuwe Europa". De republieken van de voormalige Sovjetunie en het ontbindende Joegoslavië zouden binnen hun eigen gelederen nieuwe wegen voor samenwerking moeten vinden en naar de EG moeten kijken voor steun en inspiratie. "niet alles hangt af van nauwere banden met het Europa van de twaalf. Ze moeten ook nader tot elkaar komen", zei Dumas

Alternatief in plaats van gevangenisstraf

Stichting Reclassering na 45 jaar op zoek naar nieuwe richting

WILLEMSTAD — Welke kant gaan we op? Dat is de belangrijkste vraag die de stichting Reclassering zichzelf stelt na de viering van zijn 45-jarig bestaan.

Immers, de tijden zijn veranderd en de mensen ook. In het jaar van oprichting bestond er nog geen eens handel in drugs, nu is een groot deel van de misdaden daaraan gerelateerd. Welke kant gaan we op, is de terechte vraag die de Reclassering opwerpt: de kant van hardere straffen, of kiezen we voor een alternatief? Het antwoord zal in de komende jaren door de stichting zelf moeten worden gegeven. Een gesprek met Irene Rojer, maatschappelijk werkster bij de organisatie.

= door Jacoline Debrot =

Zij gelooft niet in 'geboren criminelen'. Vanuit de praktijk weten de mensen bij de Reclassering dat voor de meeste delicten een aanleiding is. In principe kan iedereen afglijden naar het criminele circuit.

Sommige personen handelen uit de overweging dat 'ze toch niets te verliezen hebben'. Voor anderen heeft hun criminele gedrag te maken met opgroeien, socialisatie. Als jongeren proberen ze thuis hun grenzen te overschrijden; later in de maatschappij overtreden ze de wet.

Weer een andere categorie handelt naar de omstandigheden. Een persoon kan door iemand anders zo gesard of getergd worden dat zijn toleratiegrens wordt overschreden, "en dat kan iedereen gebeuren."

Rojer: "De realiteit wijst uit dat de sociaal-economische factoren van grote invloed zijn. Het hebben van minder mogelijkheden en kansen, leidt tot een bepaald soort gedrag dat je als 'niet getolereerd' of 'crimineel' kan bestempelen. Opvoeding is een andere factor, maar ook die is gekoppeld aan sociaal-economische omstandigheden. Ouders met minder mogelijkheden hebben veel meer kopzorgen bij het grootbrengen van hun kinderen."

Zelfs voor de zogenaamde 'big-fishes' geldt eenzelfde achtergrond volgens Rojer, omdat zij 'steeds meer willen hebben'. "De hele drugshandel komt in feite voort uit een economisch motief."

RESOCIALISATIE

In 1947 is de stichting Reclassering begonnen met zijn werkzaamheden. Het eerste kantoortje was gehuisvest in een van de bogen van het Riffort Otrobanda waar nu het luxueuze restaurant 'Le Clochard' gevestigd is. Slechts een gulden per jaar werd er aan huur betaald voor het kantoor, waarvan de muren door salpeter waren beslagen en waarin de eerste medewerkers het slechts met een shutterraampje moesten doen. Van drugshandel was in die tijd nog geen sprake. De meeste delicten betroffen diefstal, mishandeling en doodslag. De werkzaamheden van de stichting lagen vooral op het gebied van de resocialisatie van verdachten en veroordeelden, alsmede kinderbescherming; een taak die inmiddels is ondergebracht bij een andere instantie.

Inmiddels is het werkterrein letterlijk en figuurlijk verlegd. Vanuit een smal pand aan de Handelskade houden zes maatschappelijk werkers en twee administratieve krachten zich nu bezig met heel wat meer taken dan destijds. Toch klampen zij zich nog altijd vast aan de doelstellingen die in 1947 werden vastgelegd in de statuten: het behartigen van de zedelijke- en geestelijke belangen van veroordeelden of met straf bedreigden. En ten tweede, het nemen van maatregelen ten behoeve van minderjarigen boven de zestien jaar die met zedelijke en/of lichamelijke ondergang worden bedreigd.

In het dagelijks leven worden die doelstellingen omgezet in het helpen van veroordeelden om opnieuw hun weg te vinden in de maatschappij. Ook worden op verzoek van justitie rapporten opgemaakt over de verdachte in kwestie, het gezin waaruit hij komt en de omstandigheden die van belang zijn bij een beoordeling van het misdrijf.

Afhankelijk van de aard van het delict denkt Irene Rojer dat een rapport van de Reclassering wel invloed kan hebben op het vonnis van de rechter, "dat bewijst immers alleen de aanvraag al?"

Een voorbeeld: wanneer iemand een broek heeft gepikt in de winkel, volstaat Reclassering vaak met het advies om de persoon gewoon de schade te laten vergoeden, zodat hij of zij met zijn normale leven kan doorgaan.

VRAAG

De cijfers van 1991 zijn nog niet bekend, maar het jaar daarvoor in 1990, zijn in totaal 1363 personen in verzekerde bewaring gesteld. Een aantal van 501 personen is daadwerkelijk voorgekomen in een rechtszaak. De stichting Reclassering heeft de grootste moeite om het groeiend aantal delinquenten te helpen. Een groot deel van deze groep is bovendien verslaafd. Wat moet een stichting Reclassering daarmee?

Stilte... "Dat is de grote vraag. Hoe moet de maatschappij inspelen op dit soort zieke mensen. Je hebt bij voorbeeld wetsvoorzieningen voor iemand die gek is. De persoon in kwestie verklaar je krankzinnig, je pakt hem op en stopt hem in een inrichting. Verslaafden kun je niet dat stempel opdrukken - ze zij niet gek - , maar hun gedrag is zo onvoorspelbaar en onberekenbaar, dat ze te vergelijken zijn met een krankzinnige. Je hebt alleen geen voorzieningen voor hen."

VERRAST

De maatschappij is verrast door de 'chollers', zo wordt geconstateerd. In samenwerking tussen verschillende instanties moet er worden gezocht naar een manier van preventie alsweI naar een behandeling voor verslaafden. "Wat wij hier kunnen doen is slechts pappen en nathouden."

"Voor krankzinnigen heb je de Capriles-kliniek, het doorgangshuis, de sociale werkplaats, maar mensen met drugsproblemen, daar weten we eigenlijk niet zo goed raad mee..." Het enige dat de stichting kan doen is doorverwijzen naar het Alcohol & Drugsteam van de Afdeling Geestelijke Gezondheidszorg (AGV), de Caprileskliniek en het centrum 'New Star' waar mensen terecht kunnen voor behandeling.

Voor de niet-verslaafde cliënten probeert de stichting een hulpverleningsprogramma op te stellen. Dat bestaat uit directe hulp, bij voorbeeld verwijzing naar sociale zaken wanneer de persoon geen inkomen heeft. Ook bemiddelt de stichting op het gebied van huisvesting."De stichting kan niet de problemen voor de persoon oplossen, maar wel de weg wijzen", aldus Rojer.

Bij wijze van indirecte hulpverlening, tracht de maatschappelijk werker de persoon aan te tonen hoe hij in de problemen is geraakt. "Wat koop je ervoor als iemand je vertelt dat hij heel gauw agressief wordt? Je moet de persoon dan leren inzien hoe dat komt en wat hij eraan kan doen. Als er meer psychiatrische hulp nodig is, wordt er doorverwezen naar de psychiaters en psychologen bij AGV."

Er zijn verschillende momenten waarop de cliënt in aanraking kan komen met de Reclassering, bij voorbeeld wanneer hij in voorlopige hechtenis zit. Is de persoon eenmaal veroordeeld, dan nemen de maatschappelijk werkers van Koraal Specht de taken over.

Rojer: "Dat moet wel, vanwege het grote aantal. Toch proberen we zoveel mogelijk samen te werken. Ik ben van mening dat resocialisatie van de gestrafte al in de gevangenis moet beginnen. Wij proberen daarom ook een goed contact te houden met de gevangenisdirectie om ervoor te zorgen dat de gevangenen tijdens hun straf wel wat te doen hebben, zoals werk of scholing. Dat komt nu zo langzamerhand op gang."

(Foto Ken Wong) IRENE ROJER
...geen geboren criminelen...

Irene Rojer is overigens van mening dat een gevangenisstraf geen oplossing is. "Soms is er geen ander middel, maar ik geloof in ieder geval niet in lange straffen. De criminologie heeft uitgewezen dat de gevangenis geen verandering brengt. Een mens gaat zich ook gedragen naar de regels in de gevangenis. Je krijgt een heel ander mens die er later uitkomt, waarbij je niet precies kan meten wat er in zijn hoofd is omgegaan. Lange straffen zijn funest. Ik vind gevangenisstraf iets verschrikkelijks, maar ik heb zelf ook geen oplossing...soms moet het, maar hou het dan zo beperkt mogelijk."

ALTERNATIEF

Voor korte straffen zou je andere mogelijkheden moeten hebben, vindt de reclassering, bij voorbeeld dienstverlening, als alternatief. Negen jaar lang is daarmee geëxperimenteerd, maar tot nu toe komt het project slechts met moeite van de grond. "Het gebeurt slechts ad hoc, niet omdat de reclassering het niet zou willen, maar omdat het afhangt van politieke beslissingen", aldus Rojer. "Het initiatief moet niet alleen gedragen worden door de rechterlijke macht en de reclassering, maar ook door de hele regering. Het moet een 'way of thinking' worden, waarbij er ook middelen ter beschikking worden gesteld."

Zij is een fervent voorstander van het alternatief:

"In plaats van te zitten, laat je de gestrafte werken voor de gemeenschap. Het is niet goed om iemand een gevangenisstraf letterlijk uit te laten zitten. Wat voor mensen creëer je daarmee? Laat ze zoveel mogelijk iets doen."

In het kader van de rechtenstudie die zij aan de UNA volgt, heeft zij onderzocht hoe het komt dat de dienstverlening hier niet van de grond komt en niet zo wordt uitgebouwd als in Nederland, waar dienstverlening een begrip is. "We zijn tot de conclusie gekomen dat er onvoldoende draagvlak is voor dienstverlening. Je zou er een grootscheepse campagne voor moeten voeren zodat ook de Staten dit zien als een vorm van straf en er een wet voor komt."

In gesprekken met de officier van justitie en met de strafrechter is Irene Rojer achter gekomen dat ook hier het groeiend aantal delinquenten een rol speelt. Vanwege de overbevolking in de gevangenis en de hele rompslomp met procesverbalen, worden bepaalde zaken geseponeerd die eigenlijk zouden moeten leiden tot een gevangenisstraf en waarvoor je dus dienstverlening in de plaats zou kunnen stellen. "De gevallen die zich nu voordoen, zijn eigenlijk te zwaar voor dienstverlening", aldus Rojer.

De enkelingen die in aanmerking komen voor dienstverlening komen terecht in bij voorbeeld Huize Welgelegen, een crèche, een school. "Het gaat om instellingen waarin ze iets voor de gemeenschap kunnen betekenen."

Rojer herinnert zich slechts een geval waarbij het mogelijk was de persoon tijdens zijn dienstverlening te confronteren met zijn daad. Het betrof iemand die door agressie een verkeersongeluk veroorzaakte. De persoon werd geplaatst in het Mgr. Verriet Instituut, waar hij in aanraking kwam met personen die door middel van een auto-ongeluk invalide was geraakt. Een dergelijke aanpak is echter niet altijd mogelijk volgens Rojer.

In bijna alle gevallen zijn de personen in kwestie tevreden geweest over de dienstverlening in plaats van de gevangenisstraf. Slechts een enkele keer mislukte het project, omdat de persoon zo onverschillig was, dat hij liever wilde zitten.

Uit het onderzoek van Rojer is gebleken dat de dienstverlening vooral goed werkt bij die personen die voor het eerst een misdrijf begingen en waarbij de gevangenisstraf geheel werd vervangen door een alternatief. Anderen, die eerst een gevangenisstraf kregen, gevolgd door dienstverlening, kwamen veel vaker opnieuw op het slechte pad terecht, "maar, vaak ging het dan al om recidivisten", aldus Rojer.

INVLOED

Irene Rojer denkt met plezier aan de gevallen waarin het reclasseringswerk duidelijk vruchten afwerpt. Ze herinnert zich een geval waarbij het voorlichtingsrapport dat de Reclassering had opgesteld, duidelijk van invloed is geweest op het vonnis.

"Het ging om een vrouw die iets had gedaan, waarvoor ze uiteindelijk geen gevangenisstraf heeft gekregen. We leerden haar dat ze tijdig haar problemen moest aankaarten en ze niet moest ophopen tot het te veel werd. Het was voor haar tijd om aan zichzelf te gaan werken. Dat heeft ze gedaan. Als ze het heel moeilijk had, stond de reclassering voor haar klaar om haar op te vangen. Nu zit ze in Nederland en doet het heel erg goed. Door zelf het heft in hand te nemen, kan een persoon over een bepaalde situatie heengroeien."

Soms ook zit de Reclassering met zijn handen in het haar, bij voorbeeld, wanneer een persoon zijn schuld steeds afschuift in plaats van te bekennen. Of, zoals steeds vaker voorkomt, wanneer de reclassent verslaafd is aan drugs. Rojer: "Soms weet ik het ook niet meer, want er zijn gewoonweg geen voorzieningen voor deze mensen."

Een nieuw initiatief van de Reclassering, voortgegroeid uit dit stukje wanhoop over cliënten, is een zelfhulpgroep voor ouders van drugsverslaafden. De stichting had al een hotline openstaan voor radeloze ouders wanneer het weer de verkeerde kant op gaat met hun kind, maar er was geen uitwisseling van ervaringen tussen ouders onderling. "We bleven aan het uitleggen wat de Reclassering wel kan doen en wat niet, maar de ouders wilden een oplossing."

Eerst eens in de veertien dagen, nu wekelijks, komen de ouders van verslaafde jongeren bijeen in het pand van de Reclassering. Naast het beschikbaar stellen van ruimte, geeft de stichting ook leiding aan het project."Voor vele ouders is het een enorme opluchting dat ze met elkaar kunnen praten. Ze vinden steun bij elkaar en medeleven, maar ook wordt hun heel veel duidelijk. Zo hebben we wel eens iemand uitgenodigd van de narcoticabrigade om uit te leggen hoe drugs worden gebruikt, want de meeste ouders kennen het produkt niet eens. De persoon kwam langs met hash, marihuana, pijpjes, spiegeltjes en zeefjes, waarop een moeder uitriep dat ze nu ineens snapte waarom ze steeds haar zeefjes kwijtraakte..."

Hulp aan de ouders, in plaats van aan de ontspoorde persoon, een van de nieuwe wegen die de Reclassering is ingeslagen na 45 jaar. Alternatieve straffen is een ander toekomstpad, dat de stichting wil bewandelen. De evaluatie die volgt op het negende lustrum, zal uitwijzen welke definitieve richting de maatschappelijk werkers van de Reclassering zullen kiezen.

Kook mee met May

Pompoen Cake

Deze week een recept voor Pompoen Cake. U heeft hiervoor nodig:

1 cup plantaardige olie
$1\frac{1}{2}$ cup suiker (bijv: 1 cup licht bruine + $\frac{1}{2}$ cup donkerbruine suiker)
2 cups pompoen puree (± 500 gram ongekookt en schoongemaakt)
4 geklutste eieren
$\frac{2}{3}$ cup water
$3\frac{1}{2}$ cups meel
2 theelepels baking soda
$1\frac{1}{2}$ theelepel zout
1 theelepel kaneel
1 theelepel nootmuskaat
1 theelepel allspice
$1\frac{1}{4}$ cup gehakte walnoten
1 cup rozijnen.

U verwarmt de oven voor tot 350F. Vet 2 broodvormen van 23cm bij 13cm in en bestrooi ze met meel.
U maakt de cake als volgt: Het meel mengen met de baking soda, het zout en de kruiden. Opzij zetten.
In een grote kom doet u de olie met de suiker dan de pompoen, goed roeren, liefst met een houten lepel.
De geklopte eieren toevoegen, vervolgens het meelmengsel om en om met het water (laatste toevoeging altijd het meel!) Alles goed kloppen met de houten lepel.
Tenslotte de noten en rozijnen erdoor roeren. Het mengsel verdelen over de twee vormen en in de voorverwarmde oven plaatsen. 50 min. tot 1 uur bakken tot de cake gaar is. Testen met een sate stokje. 5 min. laten afkoelen in de vorm dan omkeren op een rooster. Helemaal laten afkoelen. De volgende dag smaakt deze cake nog beter.

Succes!

MAY

Schildpadden terug naar huis

De bijna vijfhonderd illegaal verzonden schildpadden die in maart vorig jaar werden onderschept op Schiphol gaan zaterdagavond 18 januari per vliegtuig terug naar hun herkomstland Tanzania. Het Wereld Natuur Fonds (WNF) overlegt nog met het Mweka college of Wildlife Management in Tanzania om miniscule zendertjes bij de dieren in te spuiten om ze later in de natuur te kunnen volgen. Dat heeft beheerder A. Bom van reptielenzoo Iguana in Vlissingen donderdag bekendgemaakt.

Het is nog niet duidelijk welk soort zendertje zal worden gebruikt. Dat is afhankelijk van de beschikbare apparatuur bij het Mweka college. Het gaat om chips die 12 bij 2,2 millimeter meten en via een injectienaald onderhuids worden ingebracht. Het tatoueren of graveren van de schildpadden is van de hand gewezen omdat het te pijnlijk zou zijn voor de dieren. De chips worden waarschijnlijk pas in Tanzania ingebracht.

Zaterdagmiddag tussen twee en drie uur worden de schildpadden in kisten verpakt. In een verwarmde wagen gaat de partij hierna vanuit Vlissingen naar het dierenhotel bij Schiphol. Het vliegtuig vertrekt 's avonds om 23.20 uur naar Tanzania. Een filmploeg en de voorzitter van het wereld natuur fonds in Nederland vergezellen de zending en blijven in het Afrikaanse land tot de dieren zijn uitgezet. Later zal een groep jeugdleden van het WNF de zaak in Tanzania tijdelijk volgen.

Van Boven in de herkansing bij VN

Tien jaar na zijn gedwongen vertrek als directeur van de afdeling mensenrechten van de Verenigde Naties, is de Nederlandse hoogleraar **Theo van Boven** gekozen tot lid van de VN-commissie voor de bestrijding van rassendiscriminatie.

Van Boven toonde zich donderdagavond verheugd over zijn verkiezing. "Het heeft mij veel goed gedaan. Het is toch een blijk van waardering voor mijn werk van vroeger." Van Boven moest tien jaar geleden opstappen als directeur van de afdeling mensenrechten van de VN als gevolg van zijn grote daadkracht, die volgens sommige landen te weinig rekening hield met politieke gevoeligheden. Latijnsamerikaanse landen en de Verenigde Staten verhinderden een verlenging van Van Boven's ambtstermijn, zo bleek uit later gepubliceerde verslagen van journalisten.

TUINIEREN IN DE TROPEN

Januari nog goede maand voor zaaien en stekken

= door Jeannette van Ditz huijzen =

VOLGENS HET boekje is januari de laatste echte regenmaand. Maar daar heb ik helaas niet zoveel van gemerkt. Ik moet alweer dagelijks water geven, anders overleven de planten en struiken deze droogte niet. Eén van de planten die ik de hele droge tijd van 1991 in leven heb gehouden zonder dat hij het echt goed deed was de *Impatiens Walleriana*, oftewel het Vlijtig Liesje. Pas toen in november de regens goed begonnen, kwam dit plantje weer helemaal tot leven. De bloei zit er nog goed in, maar hoelang het zal duren met deze droogte weet ik ook niet.

Mijn Vlijtige Liesjes staan in twee halve drums aan de voet van een palm. Een jaar geleden heb ik ze daar neergezet. Ze deden het prima en bloeiden volop. Maar toen het vanaf februari steeds droger werd, bleven ze dankzij mijn goede zorgen weliswaar mooi groen, maar ze hadden amper bloemen. Met het begin van de regentijd gingen ze pas weer echt bloeien. Vol bloemen in allerlei tinten roze hangen ze nu over de rand van de drums. Een prachtig gezicht, waarvan ik nog dagelijks geniet.

Ik heb deze Vlijtige Liesjes zelf gezaaid. Het zaad heb ik vorig jaar uit Jamaica meegenomen, waar dit plantje overal in tuinen en langs de kant van de weg, in de schaduw van de bomen groeit. Vreemd genoeg maakt de *Impatiens* hier op Curaçao geen zaad. Dat zal wel met de lengte van de dagen, of het geringe verschil tussen dag- en nachttemperatuur te maken hebben. Nieuwe planten zaaien zit er dus niet meer in. Maar gelukkig kun je ze ook heel goed stekken.

OCHTENDZON

Omdat ze in het wild altijd onder geboomte groeien, kun je ze absoluut niet in de volle zon neerzetten. Bij mij staan ze in de drums aan de oostkant van het huis. Op die manier krijgen ze dus alleen de ochtendzon, en bovendien de schaduw van de palmbomen. Ik denk dat ze daardoor de extreem droge tijd hebben kunnen overleven.

Op Curaçao wordt het Vlijtig Liesje veel voor potcultuur gebruikt. Uit de zon, bij voorbeeld op de porch doen ze het heel aardig. Zeker als ze in een hangpot worden gezet. Op den duur gaan ze dan leuk over de rand van de pot heen hangen. Maar in de droge tijd hebben ze wel veel water nodig; 'elke dag water geven' is dan het parool. Anders overleeft dit tere plantje het beslist niet.

Hoewel, zo teer is het Vlijtig Liesje ook weer niet. Als ik eens vergeten heb om water te geven, dan hangen alle planten helemaal slap. Eén plens water erover heen, en in een mum van tijd staan de bladeren weer fier rechtop.

Omdat ik mijn Vlijtige Liesjes uit ongesorteerd zaad heb opgekweekt, beschik ik nu over planten in een scala van kleuren. Maar eigenlijk houd ik helemaal niet van al die gemengde tinten. Een groep planten in één kleur vind ik veel mooier. Daarom ben ik de mooiste kleur, een heel zacht roze, gaan stekken. Hoewel stekken niet mijn sterkste kant is - ik ben beter in het zaaien van planten - is het stekken van deze plant een fluitje van een cent.

Wie nog nooit gestekt heeft, kan het beste met het Vlijtig Liesje beginnen. Succes gegarandeerd! Je hebt niet eens een snoeischaar nodig: je breekt gewoon een willekeurige zijscheut af, stopt hem in een flesje met water, dat je vervolgens op een lichte plaats neerzet. En dan maar wachten tot er worteltjes verschijnen. Dat gebeurt meestal na een dag of drie. Als zich een of anderhalve week later een flink wortelgestel gevormd heeft, kunnen de stekken in potjes met goede potgrond opgepot worden. De eerste dagen flink nat en uit de zon houden. Wanneer de plant zich eenmaal verder gaat ontwikkelen, kan hij op de definitieve plaats gezet worden.

Op deze manier heb ik inmiddels een grote hoeveelheid plantjes in die ene mooie roze kleur in bakken staan. Jammer dat ze het straks in de droge tijd weer zonder bloemen moeten stellen.

ZAAIEN

Het is nu overigens, mede door de koelere nachten, ook nog een goede maand om te zaaien. In veel winkels worden pakjes zaad verkocht, maar voor de meer bijzondere soorten moet je toch bij een gerenommeerde firma zijn die catalogi verstuurt. Helaas komen de meeste zaadcatalogi pas deze of volgende maand uit. Voordat de bestelde zaden hier aangekomen zijn is het eigenlijk alweer te warm om met succes te kunnen zaaien; hoewel, ik zaai eigenlijk het hele jaar door, en meestal gaat dat goed. Maar voor de wat moeilijkere zaden is de koelere regentijd geschikter.

Gelukkig heb ik nog een heleboel zaden over van vorig jaar. Omdat ik ze altijd in de groentelade van de koelkast bewaar, zijn ze nog prima bruikbaar. Zodra zaden te warm bewaard worden, verliezen ze namelijk hun kiemkracht.

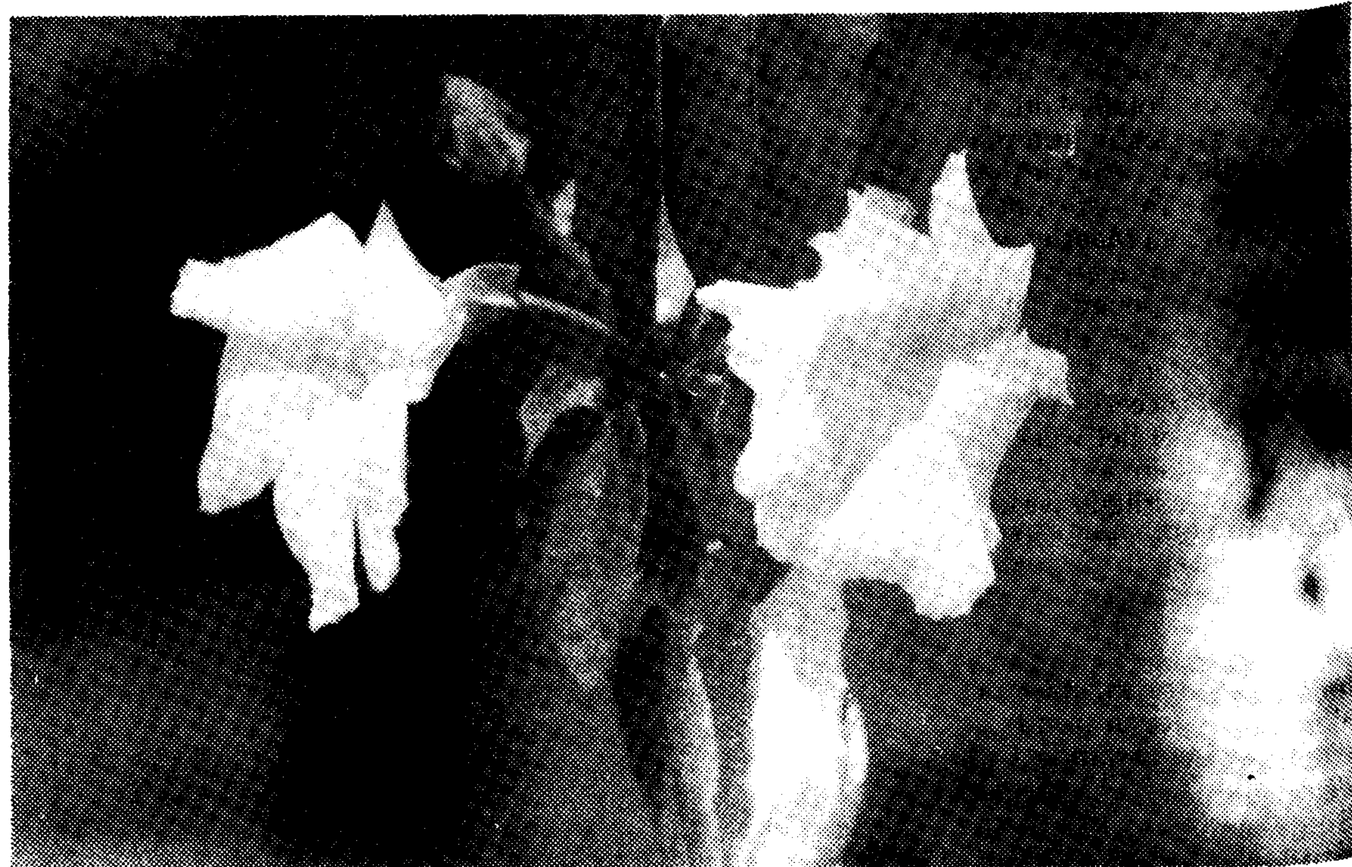
Vorig jaar zaaide ik de prachtige klimplant *Thunbergia Fragrans*, maar helaas wilde hij maar niet opkomen. Het kan soms een kleinigheid zijn, waardoor zaad niet wil ontkiemen. Bij grotere en ook bij oudere zaden wil het wel eens helpen om het zaad een paar uur in water te weken.

GEUREND

In het wild groeit deze *Thunbergia* vaak onder de beschutting van bomen. Ze kruipt over de grond of slingert zich langs een hek omhoog. Uit de oksel komen prachtige witte bloemen, die ondanks de benaming *fragrans* (geurend) helaas niet geuren. Op de Bovenwindse eilanden schijnt ze ook verwilderd voor te komen.

Ik heb het dit jaar maar weer eens geprobeerd, en dit keer komt het zaad direct op. Zodra na de kiemblaadjes de eerste 'echte' bladeren verschijnen, begin ik ongeduldig te bedenken waar ik ze neer zal zetten. Maar het is natuurlijk verstandiger om ze eerst in steeds groter wordende potten op te kweken. Pas als ze groot en sterk zijn, kan ik ze op hun definitieve plaats in de tuin zetten. Dat zal wel niet lang meer duren, want ze zijn al flink aan de groei. Ik moet er al een stokje bijzetten, anders slingeren ze zich om andere planten of om elkaar heen. Ik zal in elk geval een schaduwrijk plekje moeten zoeken.

Een andere *Thunbergia* is de *Thunbergia Grandiflora*, een blauwbloeiende klimmer, die ook in het wit voorkomt. Het is moeilijk om je voor te stellen dat deze twee *Thunbergia's* familie zijn van de bekende Susanne met de mooie ogen (*Thunbergia Alata*).

De witte bloemen van de Thunbergia Fragrans geuren helaas niet. (Foto: F.A. de Graaff)

VOEDING: EEN BELANGRIJKE ROL

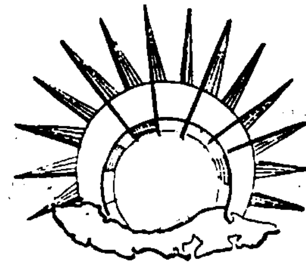
Eten met minder zout

= door Olivia Wong Loi Sing =

U HEEFT VAN DE dokter het advies gekregen om minder zout te gaan gebruiken omdat uw bloeddruk te hoog is, of omdat u teveel vocht vast houdt. In eerste instantie denkt men meestal: 'dat doe ik wel even'. In het begin valt het echter vaak tegen om aan zoutarm eten te wennen. Vooral als u gewend bent het eten heel pittig en met veel zout te bereiden.

Toch kan eten met minder zout heel lekker smaken. Na een weekje of wat langzaam minderen zult u merken hoe rijk van smaak de meeste dingen van zichzelf al zijn. U kunt heel erg goed spelen met kruiden en specerijen in plaats van zout toevoegen. Verse kruiden smaken vaak veel intenser dan gedroogde, maar met gedroogde kruiden kunnen ook hele smakelijke gerechten worden klaargemaakt. U kunt verder in dit artikel lezen over het gebruik van de verschillende soorten kruiden en wat tips, over de bereidingswijzen zodat de natuurlijke smaak van de produkten tot zijn recht komen.

WAT IS NATRIUM?

Teveel zout leidt al gauw tot een verhoogde bloeddruk en een verhoogde bloeddruk is vaak de eerste stap op weg naar hart- en vaatziekten. De oplossing voor een verhoogde bloeddruk is vaak het slikken van medicijnen in combinatie met een natriumbeperkt dieet. Dit is een andere naam voor een zoutbeperkt dieet. Natrium is een onderdeel van keukenzout en teveel geeft een verhoogde bloeddruk en vochtvasthouding in het lichaam.

Chemisch gezien is de formule van zout Natriumchloride. Vroeger werd het zoutbeperkt dieet een 'zoutloos dieet' genoemd. In principe bestaat een zoutloze voeding niet omdat alle voedingsmiddelen altijd wel wat natrium bevatten. Normaal bevat onze voeding ± 12,5 gram zout. Bij een zoutbeperkt dieet is de beperking van het natrium afhankelijk van de hoeveelheid die je gewend was voorheen te gebruiken.

TIPS voor het zoutbeperkte dieet:

* Verse produkten bevatten veel minder zout dan geprepareerde, voorverpakte (blik/fles) produkten. 1 portie patat frites waar zout aan is toegevoegd bevat 4x zoveel, zout dan een portie waar geen zout aan is toegevoegd. Kant en klare puree uit een pak bevat per portie (150 gram) ook meer zout dan verse zelf klaargemaakte zonder zout.

* Groenten in blik of glas bevat wel 9 à 10 keer zoveel zout dan vers en diepvries groenten zonder zout bereidt. Groente hoeft niet per sé gekookt te worden in (zout) water. Veel groente is heerlijk om als rauwkost te verwerken in een salade. De groente kan ook gesmoord worden in hete olie, het blijft dan knapperig en stevig.

* Vlees (± 75 gram vlees) in jus waar normaal gewoon zout en een bouillonblokje aan is toegevoegd, bevat 14 keer zoveel zout dan vlees dat bereid is zonder zout. Een frikandel bevat 18 keer zoveel zout dan vlees zonder zout. Bij een kroket is dit 8 keer zoveel. Kant en klare kruidenmengsel (zoals kipkruiden, knoflookzout, steakkruiden etc) bestaan voor 30% uit puur zout en ze zijn vaak ook overdreven duur.

* Kerrie is een specerij dat heel veel wordt gebruikt in een zoutbeperkt dieet. Dit omdat het een vrij sterke smaak heeft. Andere lekkere kruiden/specerijen die gebruikt kunnen worden om het vlees in te marineren zijn: knoflook, paprikapoeder, peper, nootmuskaat, tijm, marjolein.

* Aromat's, bouillonblokjes, sojasaus, ketjap, sambal zijn lekkere smaakmakers, alleen ze bevatten toch wel veel zout. Er zijn ook kruiden die speciaal bestemd zijn voor een zoutbeperkt dieet. Deze dieet produkten kunnen worden herkend door de aanduiding: *Natrium of geen zout aan toegevoegd of ongezouten of no salt added of no sodium added.*

Dit zijn kruiden/specerijen waar iets anders dan natrium is toegevoegd en dat is kalium waardoor het ook zout smaakt. Het voordeel van kalium is dat het de bloeddruk niet laat stijgen en het nadeel van deze dieetprodukten is dat bij teveel gebruik het eten vaak een bittere nasmaak krijgt. Natriumarme produkten zijn vaak in grote supermarkten in de dieethoek verkrijgbaar.

* Gegrild vlees is een heerlijke variatie op de andere methodes van vlees bereiden. Voor het grillen is het ook lekker om het vlees eerst een paar uur van te voren in te leggen in een marinade van verschillende kruiden/specerijen.

Een andere methode om vlees of vis of gevogelte te bereiden is, deze in aluminiumfolie te doen met b.v. ui, tomaat, prei, kerrie of basilicum etc, de folie goed dicht maken en het pakketje dan in de oven leggen. Om de smaak van de kruiden goed in het vlees te laten trekken kan het vlees even worden ingesneden en hierop de kruiden te leggen.

* De lekkerste basissaus wordt gemaakt met natriumarme bouillon. Er kunnen verschillende soorten smakelijke sausen zonder zout worden gemaakt. Wat voorbeelden zijn: tomatensaus met natriumarme tomatenpuree, ui, gember en peper. Champignonsaus met champignons, koffiemelk, peper en natriumarme strooiaroma.

* Als beleg voor brood kan gebruikt worden rauwkost, zoals tomaat, komkommer, radijs. Fruit (in stukjes) kan ook gebruikt worden op brood zoals plakjes banaan, plakjes appel, peer etc. Kaas bevat vaak meer iets meer zout dan vleesbeleg maar het maakt weinig verschil. Rookvlees en bacon bevatten meer zout dan de andere soorten vleeswaren.

* Cottage cheese bevat heel weinig zout en kan goed als broodbeleg worden gebruikt. Cottage cheese aangemaakt met kerrie of knoflook of jam is een heerlijke variatie voor broodbeleg.

* Natriumarme kaas wordt smakelijker door er wat kruiden op het brood te doen zoals prei, ui, of kerrie of een plakje ananas en er een tosti van maken.

ONDERWIJS ANDERS BEKEKEN

= door Elisabeth Hollander

De voortrekkersrol

DE MINISTER VAN Onderwijs Ing. Chucho Smits verbaasde vriend en vijand toen hij op 27 november jl, tijdens het parlementair debat, de voortrekkersrol binnen het onderwijs in handen legde van het R.K. Centraal Schoolbestuur. Van de ene kant begrijpelijk door de rijke historie van 150 jaar katholiek onderwijs op Curaçao; door anderen echter, gezien de huidige geringe maatschappelijke relevantie van de Katholieke Kerk op Curaçao, op zijn minst een hachelijke onderneming genoemd.

Hoewel kerktorens op Curaçao nog vaak het uitzicht bepalen, bieden deze kerken steeds minder orientatiepunten voor wie zijn leven richting wil geven. In de nationale discussie omtrent eigentijdse, gevoelige vraagstukken als aids, abortus, sociale rechtvaardigheid en milieu laat de stem van de Katholieke Kerk zich niet of nauwelijks horen.

Gelovigen voelen zich vaak in de steek gelaten en velen van ons leven dan ook met een ingehouden religiositeit; een geloof dat we vóór ons en voor onszelf houden met af en toe een voorzichtige getuigenis in de vorm van een sticker op de auto: 'Jesus loves you' of 'I love Jesus'.

PILAREN

Een nog steeds groeiende aantal mensen beschouwt zichzelf wel degelijk als religieus, dikwijls ook in de christelijke lijn, maar rekent zich niet meer tot de 'pilarnan di misa', hooguit tot lidmaat op afstand.

Gevolg is dat dit als privébezit beleefd geloof niet wordt ingezet in het krachtenspel van de maatschappij, maar dat men:

- of eenvoudig blijft vasthouden aan ouderwetse vroomheid en die opnieuw wil verbreiden;
- of zich aansluit bij nieuwe spiritualiteitsbewegingen, waar de mening heeft postgevat, dat hun eigen boezem de enige plaats is waar de H. Geest kan neerdalen.

Beide zijn wereldvreemd en staan los van de grote verbanden waarin wij leven. Er is ontegenzeggelijk een proces gaande van losmaking van de kerk, wat door een aantal maatschappelijke ontwikkelingen in een versnelling is geraakt.

Enerzijds door de opkomst van de media-samenleving, waardoor een enorm aanbod van informatie ontstaat, waar het geloof een beetje in verdrinkt.

Anderzijds de instorting van de ideologieën. De gezamenlijke idealen zoals socialisme, marxisme en communisme zijn in nauwelijks tien jaar tijd verdwenen. En nu is het punt eigenlijk, dat voor veel katholieken het geloof ook zo'n ideologie was: een rationeel geheel van stellingen, wetten en morele voorschriften, waar iedereen zich aan te houden heeft en waar geen individuele afwijkingen van geduld worden.

Een denken wat op zich een grote kracht had en wat een flink slag mensen heeft voortgebracht. Dat geldt zowel voor het marxisme, het socialisme als voor de Katholieke Kerk, maar het spreekt eenvoudig niemand meer aan. Dat is een gepasseerd station.

ONGELOFELIJK

Hoe reageert nu de Katholieke Kerk op de instorting van de ideologieën en op het ontstaan van het mediatijdperk? Eigenlijk is het ongelofelijk, maar een jaar of tien voordat de ideologieen hun greep op de mensen begonnen te verliezen schreef paus Paulus VI in 1971 de encycliek 'Communio et Progressio'.

Toen al, vóór de ontwikkelingen uit heeft paus Paulus VI geschetst hoe de christenen (en anderen) op een originele, frisse wijze op die nieuwe samenleving kunnen reageren en deze ook volledig kunnen aanvaarden. Met dit stuk geworteld in het tweede Vaticaanse Concilie, heeft de kerk al een ommezwaai gemaakt en een nieuwe dynamiek ontwikkeld, waarbij de kerk, de 'mediamens' met zijn flexibiliteit als een nieuw menstype ontdekte en respecteert.

Hierbij vooruitlopend op de huidige overgang van de industriële naar de post-industriele samenleving waarin wij leven. Kenmerken van de industriele samenleving waren de zware machines, zwarte rookwolken, grote groepen arbeiders, gietijzer en staal. Denk maar aan onze olieraffinaderij van de jaren '40-'50. Deze arbeiders hadden vooral een ijzeren discipline nodig om elke dag weer aan het werk te gaan en jaar in jaar uit terug te komen.

'Je wordt niet betaald om te denken!', was een veel gehoorde berisping in die dagen. De postindustriele technologie bestaat uit knopjes, die je even licht aanraakt en dan gaat er iets uit of aan; iets komt in beweging of houdt juist op, zoals elke plant-operator je nu zou kunnen vertellen.

Bij de zware technologie van vroeger hoort een zwaar model van sociale ordening, dus een sterk hierarchische structuur. De weerslag hiervan zagen we zowel in de school van de fraters als in het gezin van die dagen.

Bij de lichte technologie van nu, past een licht model van sociale ordening want hierarchie heeft hier geen zin; de horizontale informatiestroom is veel belangrijker dan de verticale! En dit geldt in versterkte mate voor een eiland waar toerisme de belangrijkste industrie is geworden; werk dat vraagt om vindingrijkheid, initiatief, flexibiliteit en creativiteit van de werknemers en een goed ontwikkelde reeks sociale vaardigheden.

Dit alles heeft uiteraard grote consequenties voor het onderwijs, die vooralsnog met voldoende onderkend worden.

ROL SCHOOLBESTUUR

Wat zou de rol van het R.K. Centraal Schoolbestuur hierbij kunnen zijn?

Niet langer geleid door vaste denkkaders onder de bescherming van het vroegere uniforme katholieke denken, gaat het er nu om een beweeglijk, spontaan, creatief denken te ontwikkelen, aansluitend bij de pauselijke richtlijnen in 'Communio et Progressio' en de decreten van het Tweede Vaticaans Concilie.

Staande in deze rijke traditie van de Rooms Katholieke Kerk is het R.K. Centraal Schoolbestuur inderdaad de aangewezen instantie om het onderwijs op Curaçao uit het slop te trekken. Dit zal echter alleen lukken op voorwaarde dat men het eenzijdige hierarchische denken durft loslaten en de door de Katholieke Kerk aangereikte nieuwe weg durft in te slaan.

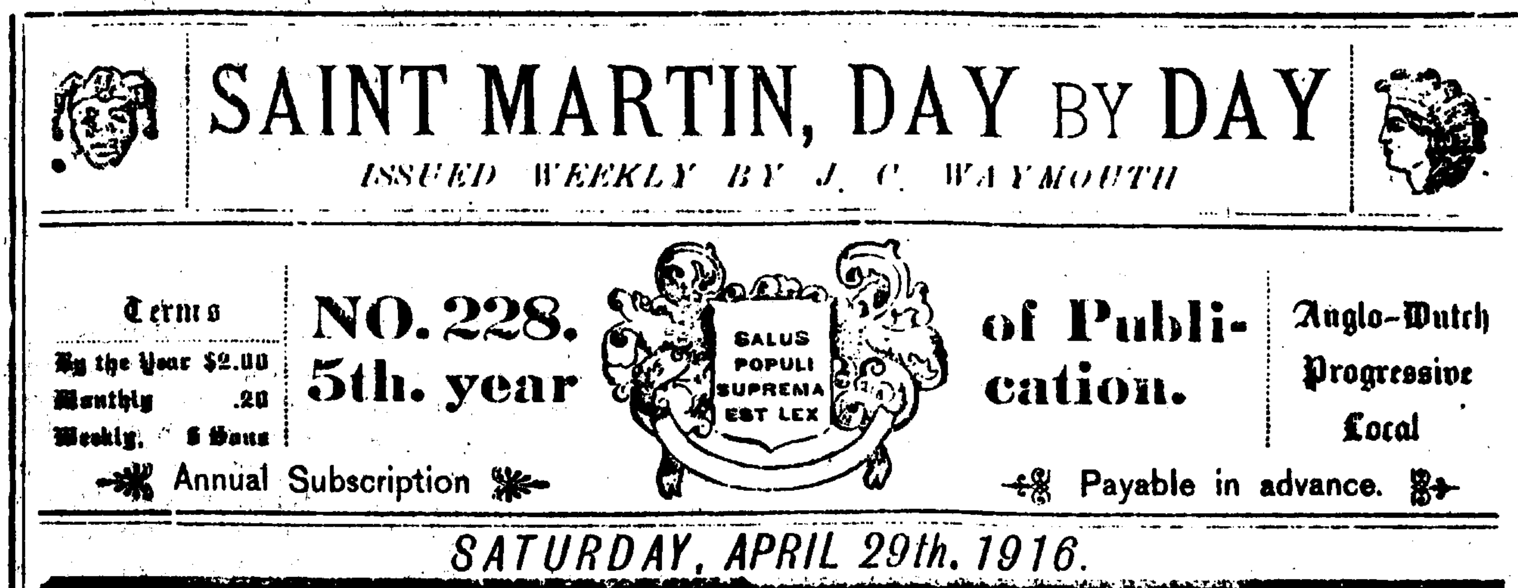
GELEGENHEIDSVERSJES TER ERE VAN ORANJEHUIS

Gedichten moesten politieke streven kracht bijzetten

Poëzie van de Bovenwinden aan het begin van deze eeuw

DE LITERATUUR van de Bovenwinden is buiten de eigen eilanden maar weinig bekend. Zo pretendeerden heel wat critici over de totale Antilliaanse literatuur te schrijven, maar beperkten ze zich in hun praktijk tot de A.B.C.-eilanden of tot Curaçao alleen. Andries van der Wal en Freek van Wel constateerden in *Met eigen stem* van 1980 dat er op Saba, Sint Eustatius en Sint Maarten wel degelijk literatuur was, maar dat die stem ervan niet werd gehoord. De Sabaanse dichter Wycliffe Smith poogde dat laatste probleem tien jaar geleden al te verhelpen door zijn inleiding op en bloemlezing van de 'Windward Island Verse'. Naar aanleiding van de door Smith in 1982 gepubliceerde twee boeken schreef Carel de Haseth in een recensie dat het werk van de Bovenwinders, zo het op de overige eilanden al bekend mocht zijn, dan nog heel vaak moeilijk te verkrijgen was. Zo schreven D.C. van Romondt en A.K. Valk op de geschiedenis van hun eilanden gericht werk, dat echter nooit in druk verscheen.

= door Wim Rutgers =

SAINT MARTIN, DAY BY DAY

ISSUED WEEKLY BY J. C. WAYMOUTH

Terms
By the Year $2.00
Monthly .20
Weekly 5 Cents

NO. 228. 5th. year

SALUS POPULI SUPREMA EST LEX

of Publication.

Anglo-Dutch Progressive Local

Annual Subscription — Payable in advance.

SATURDAY, APRIL 29th. 1916.

Op mijn speurtocht naar het letterkundig leven rond de eeuwwisseling kwam ik toch een en ander van de Bovenwinden tegen. Over de taalproblematiek en het A.N.V. schreef ik al iets, maar ik vond daarnaast gegevens die een kleine bijdrage kunnen leveren aan het 'opvullen van de leegte'. Om R. Roskaljon te citeren, hierbij een aantal details 'zo onvolledig als de bronnen schaars waren'.

KRANTEN

Begon de geschiedenis van de geschreven Antilliaanse literatuur al aan het einde van de 18de eeuw met enkele gedichten in de *Sint-Eustatius Gazette*, daarna bleef het op de Bovenwinden wel heel lang heel erg stil. Maar rond de laatste eeuwwisseling was er plotseling sprake van een opleving: er traden enkele dichters naar voren, nadat er opnieuw een geschreven pers ontstond.

Ook nu weer blijkt het dat de pers een centrale rol vervulde bij het ontstaan en de ontwikkeling van een eigen literaire produktie. Bovendien zijn diezelfde bladen nu nog, voorzover ze bewaard bleven, voor ons de schaarse mogelijkheden om iets van letterkundig bedrijf uit die begintijd aan de weet te komen. In de eerste helft van deze eeuw kenden de Bovenwinden in het geheel vier eenvoudige bladen, die echter niet alle gelijktijdig verschenen. In deze bladen kwamen incidenteel literaire voortbrengselen als feuilletons, betogen en gedichten voor. Daarnaast gaven ze berichten over culturele verenigingen, over enkele soiree litteraire, bibliotheken en de opvattingen die men in die tijd omtrent literatuur koesterde.

Redacteur Wilhelm Netherwood constateerde in het openingsartikel van zijn krant *De Bovenwindsche Stemmen* in 19..:

"A community without a newspaper is like a man gagged and bound who, while fully conscious of everything going on around him, is yet powerless to say or do anything in his own behalf. Our aim is to have a paper which all prove a bullwark to the weak and oppressed, and to those who are seeking a square deal."

Op het moment dat hij dit schreef, was er al bijna een jaar lang geen enkel blad verschenen op de Bovenwinden geweest, waardoor men geheel afhankelijk was van de buitenlandse bladen. Maar er waren begin 20ste eeuw al wel enkele zeer strijdbare bladen geweest, zoals *Saint Martin Day by Day* en *New Life*, waarna later *De Bovenwindsche Stemmen* en *De Slag om Slag* kwamen, die ondanks hun Nederlandse titel ook geheel in het Engels gesteld waren.

LOS VAN CURAÇAO

Het eerste bladje was J.C. Waymouth's *Saint Martin Day by Day*, dat van 1911 tot 1920 wekelijks op zaterdag verscheen, weliswaar slechts enkele kleine pagina's dik en in eenvoudige vorm, gedrukt op een klein persje dat de redacteur-eigenaar uit het buitenland had meegenomen. Maar inhoudelijk loog het er niet om, want het werd onder andere de kritische spreekbuis van J.C. Waymouth's Sint Maartense 'Los-van-Curaçao-beweging' die in 1919 haar hoogtepunt zou bereiken. Een vergadering met zo'n 500 aanwezigen verklaarde zich toen unaniem voor afscheiding van Curaçao en het aangaan van directe banden met Nederland.

Waymouth's afscheidingsbeweging was een zaak van Sint Maarten, niet van de twee overige eilanden: "Down with St. Martin, Curaçao for us", oordeelden Saba en St. Eustatius over Waymouth's streven.

Onderwijzer W.F.A. Labega hield een lezing over "Are St. Martin N.D., Saint Eustatius and Saba fit for direct rule under the Home Government?" Uit zijn rede bleken zijn grieven: Curaçao verwaarloosde de Bovenwinden, met name op rechtskundig terrein, terwijl de taalproblematiek in het onderwijs ook veel te weinig aandacht kreeg.

POEZIE

De poëzie moest het politieke streven kracht bij zetten, want in de krant verschenen diverse gedichten waarin de afscheidingskwestie beargumenteerd werd. Een fragment:

"We ought, now, to ask how our bandwaggon moves-
To 'judge', have we Judges that we can call such?
We fear, by its creakings, the curricle proves
That it wants renovations and that very much.

No deputies ever art sent to the Hague,
And none to the Council at Willemstad go.
The state of the service is worse than the plague,
The carriage of Mails is our premier woe".

Rouse then to action: To Sovereign make known
What are our urgently needed reforms
Succor shall aid us at least at the Throne
We shall outride all our perilous storms".

De niet met name genoemde dichter zal zeker J.C. Waymouth zelf geweest zijn. Het totale gedicht nam de hele voorpagina van de krant in beslag. Dat gebeurde vaker, bijvoorbeeld om de optie van de directe band met de koningin te vertolken en poetisch kracht bij te zetten:

"Safe on the throne — in Her subjects' affections,
Dwells Wilhelmina, the Wise and the Brave.
Grant Her O Heaven your choice benedictions,
Give Her the power those islands to save!
Succour and strengthen the citizens' voice;
Give them occasion once more to rejoice:
Rule o'er these islands directly and give
Wealth to the peoples who under Thee live.
Amen and Amen".

Het zou maar enkele jaren duren eer er op Curaçao, door de komst van de Shell, zoveel werk voorhanden was dat de bevolking van Sint Maarten massaal naar dat eiland migreerde, wat Waymouth enigszins bitter-malicieus deed opmerken: It is "Curaçao uber alles".

THEMA'S

Wycliffe Smith noemde in zijn twee studies zes dominante thema's in de totale 20ste eeuwse poezie van de Bovenwinden: *Patriotic* en *National Verse; Nature, Religious, Love* en *Identity Poetry*. Wanneer we het uit de kranten overgeleverde materiaal nagaan zien we dat deze thema's ook in de kranten veelvuldig voorkwamen.

De band met moederland-Nederland werd veelvuldig bezongen in talrijke gedichten ter gelegenheid van een kroning, jubileum, geboorte, verjaardag of huwelijk in het Huis van Oranje. Daarnaast wijdde men gedichten aan de komst van een gouverneur en de tachtigste verjaardag van waarnemend gezaghebber Groebe. Smith schrijft dat deze gedichten uit de pen van 'Dutch colonials' vloeiden; ik kwam inderdaad namen als van de Sint Eustatiaanse onderwijzer A.K. Valk, maar ook die van W.F.A. Labega en E.S.J. Kruythoff tegen.

Ook met de internationale politiek leefde men poetisch mee. Zo verdedigde Susan A. van Romondt in 1900 de Afrikaners in de Boerenoorlog en hun strijd tegen de Engelsen:

"Simple-minded noble people
Reared in virtue's sternest school
After more than mortal combat
Must go bond to England's rule?

Must ye swell the host of martyrs
Who are chained to her dread car?
Ireland, Indie and Soudan
Groan alike though near and far.

Lion-hearted sons of freedom
Your proud names shall never die
With the World's great storied heroes
Shrined in glory, they shall lie".

In een ander gedicht riep ze 'Oom Paul' een hartelijk welkom in Nederland toe:

"And down the ages, yet unborn,
Shall ring this tale of England's shame;
Not all her pow'r, not all her wealth,
Shall wipe this stain from off her fame.
Here in thine own ancestral land,
Oom Paul our hearts are one with thee!
We mourn with thee, with thee we pray,
God send thee yet the victory!"

Vooral aan de Eerste Wereldoorlog en de Duitse Kaiser Wilhelm werden gedichten gewijd. Uit de vele citeer ik hier een fragment van een zeer merkwaardig voorbeeld, waar met drie talen door elkaar gespeeld werd, een in de Caribischer literatuur niet ongewoon verschijnsel, dat hier echter al wel in een heel vroeg stadium optrad. De keizer droomt dat hij dood is en hem niet alleen in de hemel maar ook in de hel toegang geweigerd wordt,

" 'O, Satan, mein vriend,' der Alhoogste then cried,
'Excoos me for list'ning, vyl ich vas outside,
Of hier ich no enter waar dan mag ich go?'
'By God!' answered Lucifer, 'that I dont know'.
Kom aan laat me in, ich voel vrees'lyk koud
Ich gif you von Satan mein tonnen von goud
Juist gif me ein corner, no matter how hot.
'Nay nay' said the Devil, 'most certainly not.
We cares not a tamn for your riches and pelf;
With your poisonous gas, start a Hell for yourself".

EIGEN LAND

J.C. Waymouth memoreerde de rijkdom van weleer, toen de eilanden nog suiker voortbrachten:

There could we trace the distant scene
Of what was then a brighter age
When planted canes showed emerald green;
And Sugar mills were all the rage.

'Twas then our rising sons were sent
Their college lore abroad to gain,
And bounteous were the sums thus spent

Won from the produce of the cane.

And many a son of worthy Sire
Returning did his service give
To those for whom they did aspire
Upon our soil to work and live.

The Statiaan H.E. Johnson bezong het grootse handelsverleden van zijn eiland en het verval, toen de Engelse Rodney met zijn plunderingen van 1781 een einde aan de rijkdom maakte:

"He came unto those shores so bold
And here he duly sacked and plundered
The wealth of those who could not hold
Against the power of guns that thundered.

And so the homes that once stood fair
On that now lone and desolate coast
Are gone with days of dark despair,
All along with Rodney's host".

Ook sociale aspecten en feesten als bijvoorbeeld het carnaval werden bezongen, evenals de natuur. Men beschreef daarnaast godsdienstig-wijsgerig-moraliserende zaken:

"Thus we weave with threads of purpose and of longings here below,
Just that woof or web of Nature that entwines us as we go;
For our Life is but a textile, woven on the Loom of Time,
And our lot shall be to wear it in a new and deathless Clime,
Where our Joy shall be the pleasure of a Nature and a Soul
That has grown and been developed in its every part and whole,
With a true and strict prevision of its Everlasting Goal".

Meer voorbeelden van deze thema's kunt u via Wycliffe Smith' bloemlezing gemakkelijk nalezen. In totaal kwam ik in de verschillende bladen ruim vijftig gedichten tegen. Analyse ervan leert ons dat ze niet alleen inhoudelijk sterk op het Europese moederland gericht waren, maar ook qua vorm de Europese retorische traditie van de 19de eeuwse literatuur zochten te imiteren. Zoals in deze periode de Benedenwindse eilanden aansluiting zochten bij de internationale stromingen, zo deden de Bovenwinden datzelfde. Men sprak in het algemeen van literatuur, het idee van een eigen Antilliaanse literatuur-traditie bevond zich nog decennia lang achter de gezichtseinder.

Temidden van allerlei incidentele poeten traden er een paar dichters als W.F.A. Labega en E.S.J. Kruythoff naar voren, die ook nu nog bekendheid genieten omdat ze in de literaire overzichten zijn terechtgekomen. De namen van J.C. Waymouth en A.K. Valk zouden aan die beperkte canon toegevoegd kunnen worden, omdat ze niet alleen geregeld publiceerden, maar ook werk van niveau leverden.

MEMOIRES

In 1920 hield *St. Martin Day by Day* op te verschijnen, waarna Waymouth het in 1924 nog een keer met het tweewekelijkse *New Life* probeerde, "to promote the best interests of the population", maar deze krant was geen lang leven beschoren en verdween al na ruim een jaar:

"With the most economical yet efficient printing apparatus for turning out a four pages quarto fortnightly issue there was never at any time a subscription list of over 60 paying supporters. Continuation on such lines would have spelt madness."

Toen is Waymouth zijn memoires maar gaan schrijven, die hij in mei 1928 "with painstaking diligence... pushed to completion" en onder de titel *Memoires of Saint Martin* in Barbados publiceerde. Deze memoires leunen dicht tegen de almanakken aan, omdat ze ook jaarlijks kalendarische overzichten gaven, van gestorvenen bijvoorbeeld.

Het enige proza dat bekend geworden is, bestaat uit dit genre van memoires, dat tot een echte traditie geworden is via E.S.J. Kruythoff's *The Netherlands Windward Islands and a few interesting items on French S. Martin*, en E.A. Johnson: *Life and Adventures: captain E.A. Johnson, Saba, Netherlands Antilles, known as Twenty-one knot Johnson*, een dagboek uit de jaren 1900 tot 1920, naar Will Johnson's Sabaanse *Tales from my grandmother's Pipe* en *For the Love of St. Maarten*.

In feite lopen deze Bovenwindse memoires parallel met de herinneringen van de Arubaan H.E. Lampe en de Curaçaoenaar John de Pool, een ontwikkeling die in het recente werk van Jules de Palm een voorlopig eindpunt vindt. Deze zei zelf in een interview naar aanleiding van *Kinderen van de fraters*, dan ook heel terecht, *"Dit boek zal eerder naast John de Pool dan naast Frank Martinus Arion komen te staan. Het is geen literair hoogstandje, maar een socio-cultureel document"*.

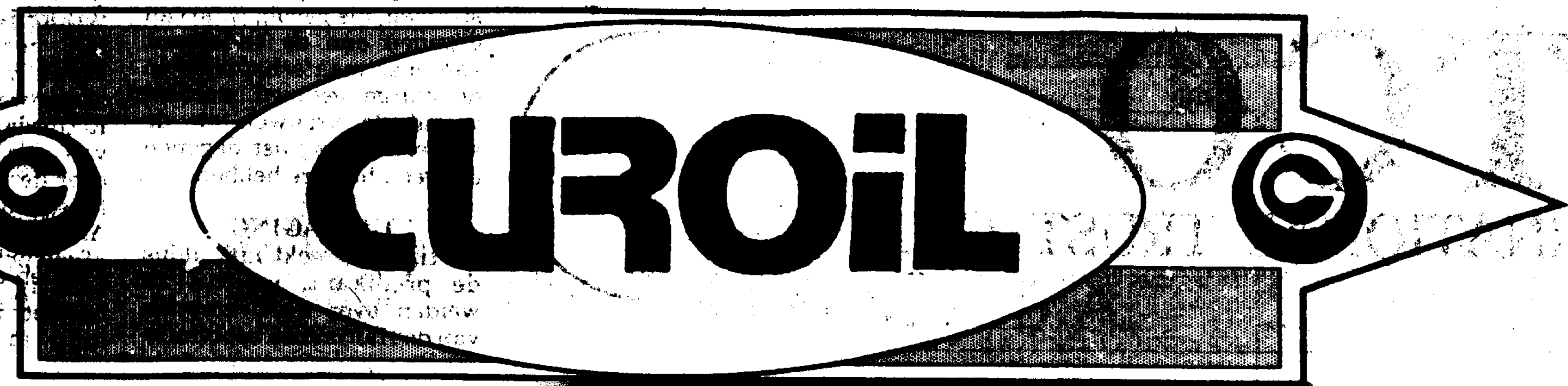
De literatuur van de Bovenwinden was nagenoeg uitsluitend in het Engels: Nederlands reserveerde men beleefdheidshalve voor de gouverneur of gezaghebber, waarbij de onderwijzers dan geacht werden iets in die taal te maken. Hoofdonderwijzer A.K. Valk was een redelijk dichter in de Engelse taal, maar een onbeholpen rijmelaar in het Nederlands.

De rond de eeuwwisseling geschreven poezie sloot dicht bij de orale traditie aan, wat zich met name uitte via liederen, die op bekende wijzen vervaardigd, bij diverse gelegenheden gezongen werden.

De vertalingen geven ons nog een aanwijzing in welke literaire traditie men dacht. Men sloot voor de gelegenheidsgedichten ter ere van het Oranjehuis nauw aan bij de Nederlandse nationale liederenschat. Daarnaast vertaalde men de Franstalige Jean Rameau, de Nederlanders P.A. de Genestet en N. Beets, of bewerkte men de Engelstalige Tennyson. Men zocht de internationale traditie om een eigen produkt te vervaardigen, een verschijnsel dat op de Benedenwinden voor het Spaans, Nederlands en Papiamento eveneens gold.

Enkele blaadjes, die voor de tweede wereldoorlog op St. Maarten verschenen en die historische betekenis verwierven voor het eiland.

MYRTHA LEETZ-CIJNTJE
...minder afhankelijk maken...

OP TRINIDAD OVERLEDEN
Stond aan wieg Antilliaanse charismatische vernieuwing
Abt Vlaar: geestelijk leven steeds bijvijlen

PORT OF SPAIN - In de vruchtbare grond van het door hem zo beminde Trinidad is abt Bernard Vlaar te rusten gelegd. Na een langdurige periode van ongemak, lichamelijke tegenslagen en geduldig gedragen lijden. De man die zich vol overgave gaf aan zij abdij en ook aan de Caribische charismatische beweging moest namelijk al in november 1979 ontslag nemen als abt van het Benedictijner klooster op Trinidad en Tobago.

Abt Vlaar is ook op de Nederlandse Antillen geen onbekende. Menigeen heeft indertijd van de spreekwoordelijke gastvrijheid van de Benedictijnen kunnen genieten. Verder was hij hier menigmaal op bezoek. Aan de wieg van de Curaçaose charismatische beweging stond abt Vlaar eveneens. Van hem getuigde het weekblad Catholic News van het aartsbisdom Port of Spain: Abt Vlaar was een van de meest geliefde en bewonderde priesters van het aartsbisdom. De dood kwam na een periode van twaalf jaar fysieke achteruitgang. Hij stierf uiteindelijk aan de ziekte welke in zijn jeugd de oorzaak was dat de Fathers van Mill Hill hem weigerden op te nemen in hun gelederen: Pleuris. Aan het einde van zijn leven was deze ziekte de doodsoorzaak. Zij had een gewillig slachtoffer in abt Vlaar als gevolg van alle ziekten welke hij eerder al had doorstaan. Hij bracht de laatste dagen door in het ziekenhuis van de abdij. Zijn grootste verlangen elke dag was de vereniging met de Verrezen Heer in de communie. Aldus Catholic News.

STUDEREN
De in 1915 geboren Timothy Vlaar studeerde voor priester in Nederland en Engeland bij Mill Hill omdat hij graag missionaris wilde worden. Hij vroeg onmiddellijk nadat men bij Mill Hill hem weigerde of de Benedictijnen op Trinidad hem op wilden nemen in hun gelederen. Hij kwam er in 1937 aan. Het werd zijn tweede vaderland. In 1942 werd hij tot priester gewijd in de abdij op de hoge berg bij Port of Spain. Hij werd de eerste rector van het toen begonnen priesterseminarie voor het bisdom Port of Spain. Hij werd ook de leider van het studiehuis dat in verband daarmee werd begonnen door de Benedictijnen.

Weer moest hij gaan studeren en wel in 1949 in Oxford, in Natuurkunde. Hij had echter meer plezier in het geven van Engels en literatuur. Maar hij was verder erg actief met toneel en muziek en zette zich in voor de bevordering van allerlei takken van sport. Hij was bv de man die tekende voor de bouw van het zwembad bij de abdij. Ook na het verlaten van het studiehuis bleef hij zijn 'jongens' steeds met aandacht volgen. Regelmatig bezocht hij oud-studenten in Venezuela. Hij had zichzelf namelijk ook bekwaamd in het Spaans. Trouwens: hij leerde graag talen. Nog enkele jaren geleden begon hij enthousiast aan het Russisch.

Maar ook in de abij leverde hij zijn bijdrage door zijn inzet voor het kloosterleven. Hij gaf zich geheel aan de liturgische samenzang, iets nieuws in zijn tijd. Het was kenmerkend voor hem dat hij steeds aan zijn eigen vorming aan het schaven was. Daarom stond hij ook klaar voor de doorbraak welke het tweede Vaticaanse concilie in de katholieke kerk bracht.

SPRINGLEVEND
In het jaar dat de charismatische beweging zijn intrede deed op Trinidad. 1972, werd pater Vlaar benoemd tot abt-administrator. Hij vroeg zijn subprior zich meer op de hoogte te stellen van deze beweging. Dit omdat hij uitzag naar een mogelijkheid om zijn eigen spiritualiteit en die van de communiteit een nieuwe prikkel te geven. Zo kwam de charismatische vernieuwing, zoals men zich liever noemde, wekelijks bijeen in het abdijcomplex. Pater Vlaar was er enthousiast over en gaf zich geheel voor deze vernieuwing. In 1975 volgde zijn benoeming tot abt. In april 1079 trof hem de hersenbloeding terwijl hij op een conferentie op St Croix was. Toen volgde een nieuwe fase in zijn leven: de kruisweg welke uiteindelijk; enige maanden geleden ten einde kwam.

Ondanks zijn ziekte bleef zijn liefde voor Trinidad en voor de charismatische vernieuwing levend, springlevend zelfs.

TIJD NEMEN VOOR COMMUNICATIE
Myrtha Leetz-Cijntje van regionale conferentie
Banden met Caribisch gebied nauwer aanhalen

PORT OF SPAIN - De integratie van de niet-Engelssprekende landen in het gebeuren van de Caribische Conferentie van kerken (CCC) is een der doelstellingen van Myrtha Leetz-Cijntje, een van de drie voorzitters van deze oecumenische instelling welke het gehele Caribisch gebied omvat, inclusief de Rooms-katholieke kerk. Een ander doel dat zij zich bij haar werkzaamheden stelt is het verminderen van de afhankelijkheid van de Nederlandse Antillen ten opzichte van Nederland en Europa door nauwere banden aan te gaan met zijn directe omgeving: het Caribisch gebied.

Zo verklaarde zij in een gesprek met het orgaan van het aartsbisdom Port of Spain, waartoe ook het bisdom Willemstad-Oranjestad behoort, het weekblad Catholic News. Deze vooraanstaande Antilliaanse vrouw wordt door Suzanne Roget van Catholic News omschreven als "een dynamische persoonlijkheid, iemand met een hectisch programma". De Vijfde Algemene vergadering van de CCC is weer achter de rug maar we kunnen nog niet Myrtha Leetz-Cijntje vergeten, aldus Roget in haar relaas over het gesprek met de CCC-voorzitster met 'haar fascinerende levensgeschiedenis".

NIET NUTTELOOS
Uitvoerig word ingegaan op haar studies, als onderwijzeres en dan in het bijzonder haar specialisatie voor het buitengewoon onderwijs. Ten eerste voelde de op Curacao geboren Myrtha zich aangetrokken tot het onderwijs aan kinderen met mentale handicaps en met leer-moeilijkheden. Zij is hoofd van een school van buitengewoon onderwijs, waaraan zij haar hart heeft verpand. Ingegaan wordt ook op haar korte politieke loopbaan. Zij acht de periode van de partij META die nimmer in het parlement werd gekozen niet als nutteloos. META heeft volgens haar een belangrijke bijdrage geleverd om een einde te maken aan de politieke campagnes in carnavalsstijl, zoals die tot dan toe gebruikelijk waren.

Via haar activiteiten in de vrouwenbeweging kwam zij in contact met het Vrouwenbureau van de CCC dat op Curaçao werd gevestigd. Zij nam aan de Algemene vergadering van de CCC in 1981 op Curaçao actief deel als gedelegeerde namens de RK kerk van de Antillen. Zij werd gekozen in het bestuur van het zogenaamde Continuatie-comite, en werd uiteindelijk gekozen als een van de voorzitters van de CCC. Dit gebeurde in 1986. In 1991 werd zij herbenoemd. Deze herbenoeming zag zij als een teken van vertrouwen in haar leiderschap.

APATHIE
Haar hoofddoel in deze functie was indertijd te bereiken dat de niet-Engelssprekende landen zich meer betrokken zouden gaan voelen bij het werk van de Caribische conferentie van kerken. Daar heeft zij hard voor gewerkt, aldus Catholic News. Zij vertrouwde het weekblad toe het idee te hebben dat zij op verschillend vlak daarin wel is geslaagd. Een andere droom welke zij koesterde, aldus het weekblad van het aartsbisdom van Trinidad en Tobago, is te bereiken dat haar land zich meer gaat richten op de Caribische buren en minder op het verre Europa en met name Nederland. Blij is zij dan ook dat op de tv het Caribische nieuws een plaats heeft gekregen en ook bij een van de radiostations is een aparte rubriek gekomen voor de Caribische regio.

Ook had zij zich voorgesteld het werk van de vrouw in het algemeen beter te structureren binnen het CCC-gebeuren. Zijzelf, zo getuigde zij, kan eigenlijk als onderwijzeres het werk van de vrouw nooit los zien van het jeugdwerk. In het bijzonder voelt zij zich getrokken door de apathie welke de jeugd blijkbaar vaak ervaart. Erg bezorgd maakte zij zich daarbij over het grote aantal gebroken huwelijken en het drugsprobleem, waarmee de jeugd wordt geconfronteerd.

Omdat haar echtgenoot ook erg actief was op sociaal gebied en dit ook bleef na hun huwelijk heeft haar gezin van jongsafaan leren wennen aan de sociale activiteiten van de ouders. Dit gebeurde voor zover mogelijk was wel thuis. Zo leerden de kinderen zien waarmee hun ouders bezig waren. Myrtha Leetz moest wel erkennen dat de kinderen bij het opgroeien zich niet meer zo verbonden voelden met het sociale werk van hun ouders.

Zij is wel de mening toegedaan dat er steeds communicatie mogelijk was tussen hen als ouders en de kinderen en onderling ook. Communicatie is van vitaal belang in het gezinsleven, zo meent zij. Je moet er tijd voor nemen om naar elkaar te luistere, naar de ideeën en meningen van de anderen en die moet je ook serieus nemen. Zij noemt dit een fundamentele christelijke houding. In Gods werk participeren is communiceren, met God en met de anderen. Er bestaat gewoonweg geen andere weg, aldus Myrtha Leetz.

Susanne Roget eindigt haar artikel met: Myrtha heeft ons land weer verlaten maar we zijn er zeker van dat haar dynamiek inspirerend zal blijven werken, niet alleen voor de CCC naar voor allen die met haar in contact komen.

ALLAN KIRTON
...misschien onbewust...

GEMEENSCHAP STAAT OP SPEL
Aftredende secretaris Caribische Conferentie Kerken
Gods wereld moet worden hersteld

PORT OF SPAIN - Als mensen erven we twee werelden. Daar is de natuurlijke wereld met zijn planten en dieren, zijn lucht en water en aarde. Een wereld welke al miljoenen jaren heeft bestaan en waarvan we ons een deel voelen. De andere wereld is die van de sociale instellingen en datgene wat we zelf hebben opgebouwd, voor ons zelf, waarbij we machines en gereedschappen gebruikten, waarbij we de wetenschap aanwendden en waarbij we het milieu, onze omgeving zo regelden dat die gehoorzaam, onderdanig werd aan onze doeleinden en leiding. We proberen ons op ons gemak te stellen door alles aan te wenden voor ons comfort, veiligheid enz. Het was als een intellectuele ontdekkingstocht. Zo handelend hebben we vaak, misschien onbewust, door onze onvoorziene snelheid geweld aangedaan aan de bedoelingen van God. Ons milieu getuigt tegen ons. Zo hield de aftredende secretaris generaal ds Allan Kirton voor aan degenen die de openingsdienst bijwoonden van de Vijfde assemblee van de Caribische conferentie van Kerken (CCC) welke op Trinidad en Tobago werd gehouden.

Kirton ging uit van het thema van deze bijeenkomst van de verenigde kerken in het Caribisch gebied: Deelnemers aan Gods wereld:

Bewaren, vernieuwen en recreëren. We hebben allemaal deel gehad aan het creëren, aan de schepping zodat we ook deel zullen hebben aan de crisis welke uit dit handelen voorvloeit.

Als we de ogen openen voor ons milieu dan ziet men overal de krachtige aanklacht van het natuurlijk milieu tegen ons. Zoals tegen het feit dat binnenmeren door vervuiling aangetast worden. Maar ook tegen het feit dat onze consumptiementaliteit de oorzaak is van steeds meer afval, waarbij zich ook heel wat behoorlijk gevaarlijk afval bevindt dat onze afvalsystemen niet kunnen verwerken. Er zijn elders ook landen waar de bossen afgestorven zijn. Het is zelfs al zo dat de mens de ruimte aan het vervuilen is. Het ziet er naar uit dat als het zover komt dat de mens ruimtereizen kan gaan maken hij daarvan moet afzien wil hij tenminste niet de kans lopen op botsingen met in de ruimte rondhangend afval.

ZELFMOORD
De vervuiling is niet louter een internationaal fenomeen, iets dat buiten onze grenzen gebeurt. Hij doet zich ook voor in het Caribisch gebied. Van Haiti zegt de Caribbean Conservation Association dat dit land ecologische zelfmoord aan het plegen is. De predikant wees op het voorbeeld van Belize. Daar wordt in het kustgebied door de als paddestoelen uit de grond oprijzende duikscholen geweld aangedaan aan het onderzee-milieu. Men houdt zijn hart vast dat de bouw van een kernenergie-reactor op Cuba niet van het type is dat er ook staat in Oost Duitsland en dat nu niet in gebruik is wegens zijn onveiligheid, zo vervolgde Kirton..

Men komt het ook in Guyana tegen. Daar is de manier waarop naar goud gezocht wordt zodanig dat er vervuiling van de betrokken gronden optreedt hetgeen dit land onbruikbaar maakt zodat in feite de ontwikkelings-mogelijkheden van de oorspronkelijke bewoners, de Amerindianen, nog verder beperkt worden. Om niet te vergeten Puerto Rico waar op de Vieques-eilanden door het leger wapens worden uitgetest met als gevolg dat de flora en de fauna totaal gewijzigd zijn. En wat denken we van het vissen met sleepnetten en het gebruiken van explosies om vis te vangen?, zo vroeg de predikant zich af. Zo kan je doorgaan met het geven van voorbeelden, zo stelde hij vast.

Als men om zich heen kijkt ziet men dat het bij ons in het Caribisch milieu niet alleen de planten en de dieren zijn die bedreigd worden met uitsterven. Het voortbestaan van onze menselijke gemeenschap staat op het spel. Heb je wel eens de resten gezien van de slachtoffers van drugsmisbruik, welke plaag ons landschap vervuilt?. En wat denk je van dat leger van bedelaars en van andere typen die behoren tot het afval van onze ongevoelige programma's voor aanpassing van de structuren, waarbij de armen nog armer worden. De hoogste tol wordt daarbij opgeeist door vrouwen en kinderen.

Voortdurend ook voelen we ons bedreigd door AIDS maar wat zeggen we van het corruptie-syndroom in het openbare leven, waarvoor zoveel mensen immuum lijken te zijn geworden. En heus niet alleen enige topfiguren in functies welke eigenlijk ieders vertrouwen zouden moeten wekken. Daar zijn de rivieren van onrecht welke door ons Caribisch continent met zijn talrijke eilanden stromen, als gevolg waarvan degenen aan de onderkant van onze maatschappijen in de marge geduwd worden, vooral de vrouwen en de kinderen; dus juist degenen die geen helpers hebben.

UITDAGING
De tijd ontbreekt mij, aldus de predikant, om uit te weiden over de dramatiek van de Haitiaanse bootvluchtelingen en soortgelijke problemen elders. Het is voldoende vast te stellen dat de gemeenschap schreit, huilt. En de noden zijn niet beperkt tot fysiek lijden. Er is sprake van een dorst naar het geestelijke. De dringende behoefte wordt gevoeld aan vergeving en aan een nieuwe houding in het leven. Aldus ds Kirton.

De roeping om Gods kinderen te zijn is een roeping tot vrede, zo stelde de predikant vast nadat hij eerst nog heeft gewezen op het feit dat de Caribische samenleving verscheurd dreigt te worden door stammenstrijd van verschillende soort. Onder meer stammenstrijd van politieke partijen en van geloofsovertuigingen.

Sprekend over het kindschap constateerde hij dat het een van de meest verpletterende ervaringen is wanneer een vader zijn vaderschap niet erkent. Maar van de andere kant is er geen treffender beeld dan dat van de trotse vader met zijn kind op de arm. Wij hebben als kinderen Gods onze vader vaak de rug toegekeerd. Laten we de weg terug naar hem nemen, uit welk land we dan ook zijn vertrokken om naar hem toe te gaan. Laat ons de ervaring delen van de verloren zoon die bij zijn vader terugkeert en die een hartelijk welkom wordt toegezongen.

Nu is het ogenblik aangebroken, zo besloot Kirton zijn preek, om de uitdaging te aanvaarden. We moeten Gods goede wereld gaan herstellen, we moeten ons ervoor inzetten. Voor de zegeningen van de natuur en de menselijke hulpbronnen. Laten we daarvan gezamenlijk maar ook verstandig gebruik maken.

Hoofden alle orthodoxe kerken bijeen

GENEVE - Voor het eerst in de geschiedenis komen de hoofden van de orthodoxe kerken bijeen. De topontmoeting van patriarchen en metropolieten van in totaal vijftien orthodoxe kerken wordt op 15 maart in Istanbul gehouden.

Dit heeft de leider van het orthodoxe centrum van het oecumenisch patriarchaat in Geneve, metropoliet Damaskinos, medegedeeld. De agenda voor deze "buitengewone" ontmoeting is nog niet vastgesteld. Te verwachten is echter dat er zeker over de moeizame verhouding tot de Rooms-katholieke kerk zal worden gesproken. In Istanbul bevindt zich de zetel van het oecumenisch patriarchaat van Constantinopel. Vorig jaar werd patriarch Bartholomeus tot geestelijk leider van de driehonderd miljoen orthodoxe christenen gekozen.

ROTTERDAM - De Nederlandse ontwikkelingshulp voor Zuid-Afrika zal geleidelijk aan verschuiven van steun aan politieke anti-apartheidsactiviteiten naar ontwikkelingsprojecten.

Dit verklaarde minister Pronk voor Ontwikkelingssamenwerking woensdag in Rotterdam bij de opening van een driedaags congres over de toekomstige relaties tussen de EG en Zuidelijk Afrika. Nederland heeft de afgelopen jaren ongeveer tachtig miljoen gulden besteed aan ontwikkelingshulp in Zuid-Afrika.

Ook Goethe was woordblind

Samenleving maakt van dyslectici laatbloeiers

GOETHE WAS woordblind en dat is zijn geluk geweest. Want, al zijn spellingsproblemen dan geen pretje, er kunnen per definitie opmerkelijke talenten tegenover staan. Zo ook bij Goethe.

In Faust laat hij Mefisto opmerken: "Waar begrippen ontbreken komt een woord juist van pas". Dit kenmerkt de beelddenker (er zijn ook woorddenkers of begripsdenkers). Goethe beschreef in zijn wezen heel plastisch wat hij vóór zich zag. Ook lanceerde hij een kleurentheorie en zag hij als eerste in hoe de bloemdelen van de waterlelie geleidelijk in elkaar overgaan: basis van zijn metamorfoseleer.

Het eerstgenoemde is een voorbeeld van synthese, het tweede van patroonherkenning, nauw verwant aan wat we 'intuïtie' noemen. Beide zijn specialiteiten van de rechter hersenhelft, bij woordblinden veelal hoger ontwikkeld. Dit in vergelijking met de linker helft, waarin bij (plm.) 96% van ons de taalvaardigheden huizen. Er verschuift als het ware intelligentie van de ene naar de andere hersenhelft, met sommige zegenrijke gevolgen voor de samenleving.

Wel maakt diezelfde samenleving dyslectici (=woordblinden) tot laatbloeiers door het stellen van pertinent verkeerde eisen (bij voorbeeld bij basisvormingen en middenschool). Wat dat aangaat heeft Goethe zelfs dubbel geluk gehad.

WOORDBLINDHEID

In het kort is woordblindheid een (flink) anders uitgevallen assymetrie van de hersenen, waarbij ook de balans tussen de specifieke bekwaamheden van links en rechts verder naar rechts doorslaat (voorbeeld van 'beelddenken' trouwen). Woordblinden zijn warempel niet dom. Wel anders intelligent en zo dragen ze bij aan de politiek momenteel minder gewenste diversiteit in menselijke intelligentie. Ongetwijfeld een evolutionair voordeel, daar de totale intelligentie van de soort er door toeneemt.

Bij het bedenken en organiseren van steden, nog vóór de ontdekking van het schrift, kunnen woordblinden in principe een sleutelrol hebben gespeeld.

LINKSHANDIGHEID

Neurologisch onderzoek in de V.S. suggereert samenhang tussen dyslexie en linkshandigheid. Wel moeten we bedenken dat linkshandigheid diverse, totaal verschillende oorzaken kan hebben, die echt niet allemaal een geniaal wiskundige, organisator, architect, technicus of kunstenaar opleveren.

Twee 'soorten' linkshandigheid in één individu kunnen elkaar dan ook nog opheffen, met 'paradoxale' rechtshandigheid als gevolg.

Naast genoemde soms door dyslexie gezegende beroepsgroepen, hebben we dan nog de tennissers, waarbij juist in de top veel linkshandigen. Toeval? Welnee. Ruimtelijk inzicht, essentieel bij tennis, huist in de rechter hersenhelft. Die vertegenwoordigt door gekruiste bedrading in de hersenstam ook de motoriek van de linker lichaamshelft. Kortere verbindingen leveren tijdsbesparingen op in de hersenen, dus grotere efficiency. Dit geldt ook voor andere snelle activiteiten, zoals schermen en slingeren.

SLINGERAARS

Museumstuk 124789 in het British Museum toont twee linkshandige slingeraars, naast wat linkshandigen. Het reliëf is afkomstig uit het paleis van Sennacherib in Niniveh.

In de beeldende kunst is rechtshandigheid troef, zodra we gaan letten op afgebeelde mensen. Wapengebruik is een prima criterium voor rechtshandigheid. Sommige sabels zijn zelfs alleen bruikbaar voor rechthandigen. Talloze prenten, tekeningen, schilderijen etc. laten ons toe, het spoor terug te volgen, terwijl ook legio munten (bijv. zilveren rijders) rechtshandigen afbeelden.

Toernooiregels uit de riddertijd waren rechts. Vele rechtsom spiraliserende kasteeltrappen maakten voor rechtshandige verdedigers wapengebruik gemakkelijk, terwijl aanvallers werden gehinderd door de spil van de trap. Tenzij ze linkshandig waren natuurlijk. Zo zijn er nog talloze andere leuke illustraties te vinden van overwegende rechter handvoorkeur, bij voorbeeld grafbeelden uit Attica (plm. 300 v.Chr.) die mensen afbeelden die elkaar de rechterhand geven. Geen Romeinse uitvinding dus.

MENSELIJK GELAAT

Waar handvoorkeur, links of rechts, uit assymetrie van de hersenen voortvloeit en bovendien diverse assymetrieën met elkaar verweven zijn, hoeft de natuurlijke assymetrie van het menselijk gelaat ons nauwelijks te verwonderen. Volgens embryologen is perfecte symmetrie trouwens ook niet mogelijk. In de vroege beeldende kunst komt deze assymetrie echter niet tot uiting, wat leidt tot onechte, starre gelaatsuitdrukkingen. Naturalisme komt later pas. Daarmee ook (onder meer) de bevallige, asymmetrische houding van talloze vrouwenbeelden.

Kanteling van het bekken is één kenmerk van deze 'contraposte' daterend van plm. 450 v.Chr. Mooi assymetrisch van gelaat is ook een vrouweportret op een sarcofaag in het RMO te Leiden. De assymetrie kan hier overigens toevallig zijn.

VAKMANSCHAP

Kenners kunnen aan een uit steen gehouwen beeld zelfs zien of de maker van links dan wel van rechts hakte. Op de tentoonstelling 'The Physical Self' in het museum Boymans valt een schitterend 'kopstuk met schouders' te bewonderen van een vrouw gehouwen uit wit marmer. De verfijnde asymmetrie van het gezicht, altijd het beste te zien aan de mond en neusvleugels, wijst op een subliem vakmanschap van de maker. De richting waarin bepaalde putjes in het materiaal zijn geslagen wijst bovendien op diens linkshandigheid. Door gebrek aan asymmetrie is de houding van de 'staande vrouw' op diezelfde tentoonstelling dan weer onvrouwelijk en houterig.

Ook Leonardo da Vinci was een linkshandige en schreef zelfs in spiegelschrift. Schilderen was hem geleerd en dat deed hij rechts. Maar als tekenaar was hij autodidact en dus tekende hij links. Dat kan men zien aan de arceringen, die bij een rechtshandige van linksonder naar rechtsboven lopen, maar bij een linkshandige juist van rechtsonder naar linksboven.

In beide gevallen is sprake van een natuurlijke, naar buiten gerichte beweging. Wie zelf een Da Vinci wil maken zal hier terdege op moeten letten.

De toren van Pisa helt nu jaarlijks nog 1,2 millimeter verder over. Archieffoto AP.

Toren van Pisa wordt weer rechtgetrokken

MET BEHULP van computergestuurde hydraulische persen denkt de Duitse ingenieur Bernfried Sudbrack de scheve toren van Pisa te kunnen redden van de ondergang. Volgens experts zou de tussen 1174 en 1350 gebouwde klokketoren van de Dom van Pisa, kort na de eeuwwisseling omvallen. In 1989, bij het jaarlijks meten van de hellingshoek, werd geconstateerd dat de toren niet alleen steeds verder scheefzakt (jaarlijks 1,2 millimeter meer) maar ook om zijn eigen as draait. Deze ontdekking leidde tot sluiting van het bouwwerk, dat jaarlijks door bijna een miljoen toeristen werd beklommen.

In het juninummer van het maandblad *Monumenten* staat hoe Sudbrack, directeur van het hefinstallatiebedrijf Gebäudehebung GmbH, de zaak willen aanpakken. Met 188 hefeenheden, die elk veertig tot honderd ton kunnen tillen, wil hij de hellingshoek van de 14.450 ton zware toren met één graad terugbrengen. Aan de top hangt de toren nu een dikke vijf meter uit het lood en dat zou dan met ongeveer een meter worden teruggebracht. Dat is volgens de berekeningen voldoende voor een stabiele positie. terwijl de toren zijn toeristische meerwaarde van scheefstaan behoudt. De persen, geïnstalleerd in de binnen- en buitenmuurkrans, heffen eerst de hele toren op. Vervolgens laat men de persen aan de noordkant zakken tot de gewenste, wat minder scheve stand is bereikt. Om een gelijkmatige belasting te verkrijgen worden de onderdelen van het fundament tot één starre schijf samengevoegd. Computers regelen en registreren het proces. De toren van Pisa staat met een drie meter diepe fundamentlaag op een redelijk vaste leem- en zandlaag van tien meter dik. Maar daar onder zit een dertig meter dikke waterhoudende laag van fijnkorrelige zeeklei. En die geeft mee onder de druk. Deze 'waterbedsituatie' leidde bij vorige reddingspogingen bijna tot het omvallen van de scheve toren: men pompte grote hoeveelheden water op, waardoor de campanile juist steeds verder ging hellen.

Italiaanse deskundigen beslissen een dezer dagen of Sudbrack en de zijnen in Pisa hun gang mogen gaan.

'Gaat er één ding mis, dan gaat alles mis'

Logistiek houdt bedrijven en ondernemers meer bezig

LOGISTIEK IS een onderwerp dat zowel beleidsmakers als het bedrijfsleven en onderzoekers momenteel flink bezig houdt. Er zijn nogal wat knelpunten die om een oplossing vragen. Onlangs bespraken deskundigen aan de Landbouwuniversiteit Wageningen op een studiedag 'Agrologistiek in beweging' de problemen ter zake in de land- en tuinbouw. Volvo Cars Nederland kwam in ernstige moeilijkheden door een staking bij de Franse toeleverancier van de Volvo-motor. Door een te kleine voorraad van dat belangrijke onderdeel viel de fabriek bijna twee weken stil. "Een risico dat toch verkeerd is ingeschat", vindt organisatiedeskundige en auteur van logistieke publicaties Gerben Esmeijer. Nederland is door de eeuwen heen uiterst handig geweest in het verzamelen, opslaan en met winst verkopen van goederen. De 'stapel-economie' was bijvoorbeeld de belangrijkste pijler van de Nederlandse Gouden Eeuw.

Toen het Duitse leger in 1914 zijn aanvankelijke snelle opmars door België en Frankrijk begon, maakte het gebruik van een verplaatsings- en aanvoersysteem dat de Duitse legerleiding van het Amerikaanse circus Barnum & Bailey had afgekeken. Enkele jaren voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog maakte dat circus een toernee door West-Europa en werd het door de Duitse legerleiding met belangstelling gevolgd. Want zo'n reizend circus, met zijn onvoorstelbaar diverse en grote hoeveelheden materiaal, mensen en dieren kan alleen door een zeer strakke organisatie met succes van stad tot stad trekken.

Mensen en dieren moeten op tijd kunnen eten, drinken en slapen, het materiaal moet in de juiste volgorde op de nieuwe speelplaats arriveren en tijdens het transport mag er van de vaak onvervangbare, kostbare menagerie en uitrustingsstukken niets verloren gaan. De clown moet op de nieuwe speelplaats zijn kleedkamer en potje schmink op exact dezelfde plaats aantreffen, de trapezewerker zijn vangnet en de tentbouwers moeten in de juiste volgorde masten, kabels, ankers, zeil en requisieten ontvangen.

DOMINOSTENEN

Gaat er één ding mis, dan gaat alles mis, er volgt een reactie die te vergelijken is met omvallende dominostenen. Het wie, wat, waar, hoeveel en hoe van een organisatie noemt men logistiek. Voor het Duitse leger ging het uiteindelijk mis omdat de aanvoerlijnen te lang werden en voor de Fransen voordelig kort. Tenslotte zo kort dat met behulp van Parijse taxi's het front zodanig bevoorraad en met troepen aangevuld kon worden dat de Duitse opmars, weliswaar op het nippertje, tot staan werd gebracht. Hoe zeer het met logistiek mis kan gaan zien we in het groot al jaren in de voormalige Sovjetunie. In dat land dat rijk is aan grondstoffen, mineralen en mankracht, slaagt men er nog steeds niet in goederen en oogsten op de juiste tijd op de juiste plaats te krijgen. De mensen staan in de rij voor lege winkels. In het klein maakt iedereen dat wel een keer mee als op zondagmorgen de suiker op blijkt te zijn. Een bij de buren geleend kopje suiker moet dan uitkomst brengen.

TENTSTOKKEN

Iedereen doet dus aan logistiek, zeker als het gezin met de tent op vakantie gaat. Je zult maar op de camping arriveren en de tentstokken vergeten zijn. Een goede logistiek is voor een gezin, een bedrijf, een land van vitaal belang. Geen suiker meer is voor een gezin niet echt een ramp, maar een winkel waar de suiker voortdurend is uitverkocht ziet de klandizie gegarandeerd teruglopen. Een bakker die te veel taarten bakt, die hij vervolgens moet weggooien, bakt zijn ondergang tegemoet. Een bedrijf waar voortdurend onderdelen niet meer in voorraad zijn eveneens. Het ontbreken van één type schroefje kan de produktie van bijvoorbeeld wasmachines volledig stilleggen. Een deskundige op het gebied van logistiek is Gerben Esmeijer uit Berg en Dal bij Nijmegen, directeur van het gelijknamige organisatie- en adviesbureau. Hij is mede-auteur van het boek 'Goederenstroom bestudering, voorraadbeheer en materials handling' (uitgave Stenfert Kroese) dat niet aan te slepen blijkt. Binnen een jaar beleefde het boek zijn derde druk en is (alweer) vrijwel uitverkocht. Waaruit maar blijkt dat ook een uitgever van logistieke werken zo zijn problemen kent.

VITALE WETENSCHAP

Logistiek is in. Niet als modieus verschijnsel, maar als vitale wetenschap voor bedrijven en samenleving. Esmeijer: "Het beheersen van goederenstromen van en naar bedrijf, van bedrijf naar winkel, van winkel naar klant, de voorraad, de manier waarop die voorraad wordt bewaard en de hoeveelheden zijn voor veel bedrijven een probleem. Ieder bedrijf weet natuurlijk dat als de voorraad ligt te bederven er enorme, nodeloze verliezen worden geleden. Maar de kennis van goederenstroom beheersing ontbreekt vaak". "Het economisch belang van een goede logistiek staat buiten kijf. Ik zit nu al twintig jaar in dit vak. Bij alle bedrijven waar ik onderzoek gedaan heb en adviezen gegeven, blijkt uit het vervolgonderzoek dat het rendement bij die bedrijven met gemiddeld dertig procent verbeterd is. In enkele bedrijven zelfs veertig tot vijftig procent". Een supermarktketen moet voortdurend zoveel artikelen op schappen hebben dat de hoeveelheid nauwkeurig aansluit op de verkoop. Dan moeten winkels ook nog rekening houden met het seizoen, Sinterklaas en Kerstmis bijvoorbeeld.

Esmeijer: "Een bedrijf moet er niet alleen op letten wat het in voorraad heeft en hoeveel. Ook het 'hoe' is van belang. Als je onderdelen, die je voortdurend nodig hebt, achterin je magazijn zet ben je verkeerd bezig. Je moet ook in je magazijn alles kunnen vinden. Daar komt bij dat bouwen duur is. We proberen daarom magazijnen voor wat betreft vloeroppervlakte zo klein mogelijk te houden en het ook in de hoogte te zoeken, met toepassing van compacte opslagmethodieken".

"Daar is prachtige, geavanceerde apparatuur voor. Schitterende stellingen, die via electronische signalen kunnen worden verschoven. Electrische stapelaars kunnen computergestuurd naar het verlangde artikel of opslagplaats worden gedirigeerd zodat met een minimum aan personeelskosten razendsnel goederen opgeslagen of opgehaald kunnen worden, waarbij steeds duidelijk blijkt hoe groot de voorraad is en waar de artikelen in het magazijn staan. Om dat te ontwerpen en te beheersen heb je deskundigen nodig. Het lijkt wel of het onderwijs wat dat betreft met een grote inhaalslag bezig is. De vraag vanuit het bedrijfsleven naar die specifieke kennis is groot". Iedereen ziet in de supermarkt wel eens een winkelmedewerker bezig met een electronische leespen, die vermonden is met een handterminal. Die medewerker is dan bezig de voorraad te registreren. Dat doet hij door de pen de streepjescodes op de vakken te laten lezen om vervolgens op de handterminal in te tikken hoeveel er nog staat. Aan de hand daarvan kan worden vastgesteld of een bepaald artikel moet worden bijbesteld. Wanneer de medewerker klaar is koppelt hij de handterminal via de telefoon aan de centrale computer van de supermarktketen en wordt de bestelling doorgeseind.

VIJF DAGEN OMZET

De distributieorganisatie van Nederlands grootste kruidenier, Albert Heijn bijvoorbeeld telt zo'n 1500 medewerkers en kost ongeveer 200 miljoen gulden per jaar. Een gemiddeld distributiecentrum van Albert Heijn heeft een oppervlakte van 25.000 vierkante meter. Er liggen minstens 4500 verschillende artikelen opgeslagen en elke week worden er bijna één miljoen paketten verzonden. Toch is de voorraad in zo'n distributiecentrum van Albert Heijn minder dan vijf dagen omzet.

Esmeijer: "Een te grote voorraad betekent verlies. Wat in het magazijn ligt is geïnvesteerd kapitaal, dat je niet door geringe vraag of bederf verloren moet laten gaan. Een te kleine voorraad werkt ook averechts. Daar de juiste balans tussen vinden, de juiste manier van opslaan, het beheersen van het transport, daar heb je logistieke deskundigen voor nodig die weten om te gaan met alle wisselvalligheden tussen producent en afnemer. Daarom is er in het onderwijs, ook op universitair niveau, thans grote belangstelling voor logistiek". Als je een huis bouwt moeten de tegeltjes voor de badkamer op de juiste dag arriveren. Komen ze dagen te vroeg heb je kans dat ze gestolen worden. Komen ze te laat dan zit de tegelzetter een dag te niksen. Maak je auto's en je krijgt door een staking bij een toeleverancier bepaalde onderdelen niet, dan valt de produktie, als de voorraad op is, absoluut stil.

MENTALITEIT

Esmeijer: "Logistiek is de leverancier van de samenleving. Dat is het duidelijkst te zien in ontwikkelingslanden, waar de hulpgoederen op de kades staan te verroesten en te verrotten. Dat was te zien in de Golfoorlog toen dat hele grote, machtige leger van Irak in de pan werd gehakt omdat de aanvoerlijnen, weliswaar met grote technologische overmacht, werden doorgesneden". "Maar logistiek is niet alleen kennis, het is ook mentaliteit. Door met kennis van zaken verantwoordelijkheid durven te nemen en te dragen. Daarom gaat het in de voormalige Sovjetunie al jaren hopeloos mis. Ik ben daar verschillende keren op uitnodiging van onderzoek en advies geweest. Zeventig jaar lang heeft de staat daar, vaak met grof geweld, alles geregeld, alles dwingend opgelegd, iedereen monddood gemaakt en alle initiatieven verstikt. Dan kun je nog zoveel van logistiek weten, je hebt er wel mensen met de juiste instelling voor nodig, mensen die de uitdaging aandurven en door opleiding die uitdaging aankunnen. Om dat in de Russische republieken te bereiken gaat nog vele jaren duren".

De Europese commissie wil het bedrag verdubbelen dat zij wil uittrekken om de weg te effenen voor de invoering van Hoge-definitietelevisie (HDTV). EG-commissaris Filippo-Maria Pandolfi zei dat hij voor de komende vijf jaar (omgerekend) 2,3 miljard gulden aan de industrie, de satellietexploitanten en de omroepen beschikbaar wil stellen om over te schakelen op de D2-Mac-uitzendstandaard.

JAPANS WOORD VOOR UNIVERSELE LEVENSENERGIE

Grandmaster Phyllis Lei Furomoto

Reiki geneest niet alleen, het raakt de 'heler' in onszelf

REIKI, ALS GENEESWIJZE is ontwikkeld door de Japanse dr Mikao Usui rond de eeuwwisseling. Hij ontdekte tijdens een meditatie op een heilige berg in Japan de symbolen waarmee door het opleggen van zijn hand op iemand, heel spoedig en waarneembaar genezing intrad. Door andere mensen "in te wijden", kon deze methode worden doorgegeven. Via zijn opvolger dr Hayashi kwam deze kennis terecht bij mevrouw Hawayo Takata, die Reiki meenam naar de Verenigde Staten. Zij droeg haar kleindochter op de nieuwe Grand Master te zijn: Phyllis Lei Furumoto, Japanse van bloed, Amerikaanse van geboorte. Phyllis is nu al weer 11 jaar Grand Master van 'The Reiki Usui system of Natural Healing'. Met Reiki krijg je meer energie, om je zelf en anderen te genezen, maar meer energie geeft ook meer verantwoordelijkheid. Je leert jezelf beter kennen. Daarbij ga je door een aantal psychologische processen heen. Je kunt je levenservaring beter plaatsen. Mijn vrouw en ik hebben het gesprek met Phyllis in een afgelegen villa die door de Reiki-beweging is gehuurd om te praten over Reiki in de wereld. Bij elkaar zijn een grote groep Reiki Masters. Ik zit met Phyllis op de grond, met een aantal Masters om ons heen.

= door Rolf de Meijer =

REIKI: Sinds Reiki naar Curaçao kwam, is de belangstelling voor deze fascinerende simpele geneeswijze door handoplegging hier enorm aangeslagen. Simpel inderdaad: je hoeft er geen ingewikkelde technieken voor te bestuderen. Je doet een klas om de handposities te leren en je krijgt tegelijkertijd Reiki, 'de energie waar alle leven en genezing op gebaseerd is'. Duidelijk dus dat Reiki meer is dan een geneeswijze. Hoe werkt die energie? Wie kan ons dat beter duidelijk maken dan de Grand Master van Reiki zelf: Phyllis Lei Furumoto? De Amerikaanse van Japans bloed werd geïnterviewd door de door haar ingewijde Reiki Master en de vroegere journalist Rolf de Meijer. Hij verblijft op het eiland en is betrokken bij de stichting 'Reiki Stilte Centrum Curaçao'.

Reiki is een Japans woord en het concept is universele levensenergie. Er zijn twee betekenissen voor het woord Reiki. In de ene betekenis is het de energie van alle leven, de energie die moleculen laat bewegen, de energie van de wind, van electriciteit, de energie van de groei in de planten en dieren, het wisselen van de seizoenen.

ZELFGENEZING

Maar er is nog een andere betekenis van het woord Reiki. Het is een vorm van zelf-genezing, die door het 'bundelen' van de Reiki-energie in 'The Usui System of Natural Healing' gebeurt. Met deze methode wordt Reiki als genezende energie doorgegeven, zoals we dat in onze Reiki-klassen overdragen.

Wat kunnen de mensen van Reiki verwachten?

"Mijn grootmoeder zei dat Reiki je gezondheid, geluk en een lang leven gaf. In het begin toen ik samen met haar les begon te geven, vond ik dat zoiets nogal veel was. Ik dacht dat Reiki die wensen niet voor iedereen kon vervullen. Maar nu, in mijn leven met de andere Reiki Masters en door de klassen die ik doe, lijkt het of de uitspraak van mijn grootmoeder steeds meer waar wordt. Niet alleen spiritueel en emotioneel, maar ook lichamelijk. Het zijn toch onze eigen angsten die ons weerhouden van een lang leven, gezondheid en geluk".

"Wanneer je jezelf elke dag Reiki geeft en die angsten leert zien, worden ze met Reiki meestal soepel verwerkt.

Er komt een moment dat je ziet hoe jouw angsten je houding beïnvloeden. En wanneer je ze opeens herkent, is het makkelijker te kiezen of je ze wel of niet wilt hebben. Want we zijn er aan gehecht.

Als het eenmaal zover is kiezen we meestal ze niet te hebben. Er is een verhaal van een man die een hele lange wandeling gaat maken en na een tijdje moe wordt. Hij raapt een stok op, waarmee hij makkelijker door het ruwe landschap kan komen".

"Als de omgeving rustiger wordt, draagt hij de stok nog steeds bij zich. Onbewust. Op zeker moment gaat hij op een boomstronk zitten. Als hij wat uitgerust is gaat hij verder en in plaats van de stok mee te nemen, laat hij hem liggen. Het landschap wordt weer moeilijker en hij realiseert zich dat de stok er niet meer is maar dat hij hem ook niet meer nodig heeft. Wij gebruiken allemaal dit soort ondersteuningen, of dat nu gewoontes, ideeën of houdingen zijn".

"Misschien hadden we op dat moment hulp nodig, maar we dragen dit soort hulpstukken vaak de verdere rest van ons leven met ons mee. Ook als we ze ontgroeid zijn, omdat we of lichamelijk sterker of meer bewust zijn geworden. Reiki, geef je de innerlijke kracht om die ondersteuningen los te laten, soms op een onbewust niveau zodat je het veel later merkt. In mijn klassen vertel ik de mensen altijd dat Reiki je geeft wat je nodig hebt. Dat verschilt per persoon. Sommigen zeggen dat Reiki een intelligentie heeft en in zekere zin is dat waar. Het is onze intelligentie, die kennis opent".

GENADE

Wat is Reiki naast alle andere mogelijkheden om te genezen en tot verlichting te komen?

"Reiki is heel eenvoudig je handen op jezelf leggen, je leven observeren en bewust te leven. Andere methodes nemen vaak veel tijd, bijvoorbeeld door meditatie. Reiki wordt een deel van je dagelijkse leven en dat is een groot goed. Door de mensen wordt het wel genade genoemd. Het is de gratie van de natuurlijke stroom, het maakt je schoon en opent de blik op nieuwe dingen. Als iemand bewust bezig is met zijn persoonlijke groei, krijgt hij door Reiki steun bij het intensiveren en verzachten van het proces. Men denkt vaak dat Reiki alleen goed is bij het bestrijden van lichamelijke symptomen, zoals hoofdpijn. Of als je op je knie gevallen bent is het heel makkelijk de pijn weg te nemen. Het wordt vaak vergeleken met massage en acupunctuur en meer van die technieken.

Voor mij raakt Reiki de 'heler' die in ons lichaam aanwezig is en tijdens een behandeling bevordert deze de genezing".

"Reiki als universele energie is altijd de kern, of het nu de alternatieve of de allopatische geneeskunst betreft. Dat wordt lang niet altijd onderkend. Reiki heeft in deze zin heel wat verschillende namen, afhankelijk van de cultuur. Op het spirituele helingsniveau, voorzover ik dat heb kunnen observeren, is Reiki het meest evenwichtig, heeft het het minste dogma, de minste structuur. Het laat het individu ook echt een individu blijven".

"Van een lichamelijke kwaal die je al heel lang bij je draagt, wordt tijdens de behandeling niet alleen het symptoom, maar ook de oorzaak genezen. Vanwege de diepte van de heling voelt het aan als een transformatie en geeft het de indruk van een krisis. Soms kom je op een punt waarvan je je af kunt vragen of je dit allemaal wel wilt. Als je dan toch de beslissing neemt om eraf te komen, geeft het je

kracht te transformeren. Je moet vaak door de duisternis gaan om het licht te bereiken".

"Veel mensen in de westerse wereld willen niets te maken hebben met een kerk of met 'heilige zaken' en een van de grootste dingen die Reiki mij gegeven heeft is een echt begrip van natuurlijke spiritualiteit, dat voortkomt uit respect en ontzag voor onze leefomgeving, onze lichamen, dieren, de aarde, de natuurlijke krachten. Er zijn heel wat benamingen voor dit begrip, en heel wat verschillende regels over hoe wij tegen spiritualiteit moeten aankijken en voor mij geeft Reiki je de essentie, zonder al die ballast. Dat is een hele zegen voor mensen, want het geeft het vertrouwen terug in de natuurlijke stroom, die we duizenden jaren geleden hadden".

GRADEN

Kun je zeggen wat de verschillende inwijdingsgraden van Reiki inhouden?

"De First Degree (eerste graad) van Reiki brengt je in kontakt met je lichaam. Hoewel ik al elf jaar intensief met Reiki bezig ben, ontdek ik steeds nieuwe dingen in mijn lichaam, waarvan ik me tot dan niet bewust was. Het is een heel nieuwe wereld. Met de eerste graad Reiki kun je je eigen lichaam leren kennen. Te zien wat het nodig heeft, te ontdekken welk doel het heeft en de vreugde en het wonder te ervaren. Wat wij ook doen en hoezeer wij ons lichaam ook verontachtzamen, steeds weer herstelt zich het evenwicht en stelt het ons in staat om maar weer door te gaan. Dit is de graad die mensen krijgen in de eerste klassen. Ook kun je anderen helpen, door je handen op iemand te leggen".

"Een tijd later kun je dan verder gaan met de Second Degree (tweede graad). Deze werkt met symbolen en met een energie die de meeste mensen niet kunnen zien. We hebben onze emoties, gedachten en onze aura. Maar ik geloof dat er nog niveau's zijn waar ons verstand en onze taal geen raakpunten mee hebben. Deze gebieden worden met de Second Degree Reiki bewust gemaakt en we leren ermee om te gaan. Heel eenvoudig al, door energie naar iemand te sturen op afstand. Je kunt met de Second Degree mensen op afstand genezen".

"Je kunt er duidelijker de kracht van het gebed mee voelen. Dat zijn ervaringen die lichamelijk kunnen zijn. Heel belangrijk, want ons lichaam is het voertuig voor de uitdrukking van onze gedachten en hoe meer we dit integreren, hoe meer we de samenhang in onszelf kunnen voelen".

"De Masters Degree is een stap van 'commitment' (verbinding). Ik vertel mensen dat iedereen een Master is, maar we moeten er wel voor kiezen een Master te zijn. Verder hebben we een weg nodig om te werken aan het Mastership in ons zelf. Voor sommigen is dat het doen van Reikiklassen en voor andere Reiki-studenten kan dat zijn het werken met kristallen, muziek of gewoon je job. Maar bij dit alles is het belangrijkste de integriteit en het "weten" dat dit jouw manier is om jouw Mastership met anderen in de wereld te delen".

VRIJE KEUZE

"De keuze om Reiki Master te worden ligt bij het individu. De plaats en tijd wordt niet speciaal door mij bepaald, maar meer door een overeenkomstig gevoel tussen de student en mij, dat aangeeft dat de tijd voor inwijding daar is. Het is dan meer het erkennen van de juiste tijd, in plaats van het nemen van een beslissing, dat je Reiki Master kunt worden".

"Het is niet aan mij te beoordelen dat je voor Reiki Master uit het goede hout gesneden bent, want iedereen heeft dat potentieel in zich en het is weer de kracht van de keuze die het

Vervolg op pag. 9

Frank Maynard: "Amerikaanse toerist weggejaagd"

(vervolg van pag. 1)

schrikbarende terugloop van het toerisme uit de VS. Vorig jaar kwamen er slechts ruim 19 duizend Amerikanen naar Curaçao, terwijl ze wel massaal naar Aruba en St. Maarten trekken. Hoe komt dat?

"Ook dat is onze eigen schuld. We kregen ze vroeger wel. Toen Intercontinental (nu Van der Valk) splinternieuw was en er piekfijn uitzag, zat het stampvol Amerikaanse toeristen. Maar toen de hoteloperators zich lieten verleiden om te gaan concurreren met goedkopere hotels als Country Inn die zich vooral richtten op Venezolanen en kamers gingen verkopen voor 25 dollar per nacht, bleef er geen geld meer over om het noodzakelijk onderhoud te doen. De hotels raakten in verval, toeristen moesten op kapotte strandstoelen liggen, slapen onder lakens met gaten, er was geen televisie op de kamer, je kon niet direct telefoneren vanuit je kamer, enfin de Amerikaan moest het tarief betalen van een 5-sterren hotel en kreeg de service van een derderangs hotel. Er werd thuis geklaagd bij de touroperators en die gaven de boodschap door aan nieuwe klanten: 'ga liever naar Aruba, dat ligt dichtbij en de hotels zijn er beter'. We hadden onszelf weer eens de das omgedaan".

GEEN VERBINDING

De hotels zien er nu toch weer een stuk beter uit?

"Ja, maar iets wat je in zes maanden verpest kost je tien jaar om weer op te bouwen. Tot overmaat van ramp stopte American Airlines juist op het moment dat onze hotels waren gerenoveerd en iedereen hier weer enthousiast werd met de directe vluchten vanuit New York. Met 7 passagiers per vlucht kan je ook moeilijk anders, ik vind dat ze het nog lang volgehouden hebben. Ook van de ALM kunnen we niet verwachten dat ze zo'n onrendabele lijn in stand houden".

Wat moet er dan gebeuren om het verloren terrein weer te veroveren?

"Dat is niet eenvoudig. Wij hebben alles tegen. Aruba kan 7000 kamers aanbieden en is zeer in trek bij de Amerikanen. Wij hebben geen rechtstreekse verbinding met de Oostkust. Onze promotie is minimaal omdat er geen geld voor is. Alleen om onze binnenstad te renoveren zijn er honderden miljoenen nodig. We hebben mensen nodig met kennis van en liefde voor de natuur om onze parken en plantsoenen te onderhouden. Onze 'product development' ligt stil wegens gebrek aan middelen. Als de Nederlandse regering niet bereid is zo'n 500 miljoen of misschien zelfs een miljard beschikbaar te stellen voor de restauratie van Punda en Otrobanda, dan blijft het tobben".

Zouden we dan niet kunnen beginnen met bezuinigen op promotiekosten die gemaakt worden voor markten als Duitsland en Oostenrijk die vrijwel niets opleveren?

"We moeten onze hotelkamers op een of andere manier toch proberen te vullen. Er werken 1500 mensen in de hotelsector die de kost moeten verdienen en het multiplier effect is ongeveer 5 keer zo groot. Gelukkig hebben wij een zeer goed aanbod uit Nederland. Voor Princess Beach zo'n 30 procent van het totaal, maar Nederlandse toeristen besteden nog niet de helft van wat Amerikanen hier opmaken. Van der Valk biedt een package aan voor 1200 gulden, inclusief reis en verblijf. Ik snap niet hoe dat mogelijk is. Om onze investeringen rendabel te maken hebben wij het dubbele nodig".

En bieden Latijnsamerikaanse markten voorlopig geen soulaas?

"Die hebben allemaal te lijden onder een economische recessie. Het doet er niet toe hoeveel reclame we b.v. in Venezuela maken. Voor de gemiddelde Venezolaan blijft een vakantie op Curaçao gewoon te duur. Er gaan er wel een paar naar Aruba, maar niet voldoende om er op te draaien. Het gaat trouwens niet om het aantal toeristen, maar om het bedrag dat ze hier achterlaten. Bij de Amerikaan is dat gemiddeld 2000 tot 2500 dollar per week. En die deviezen hebben we hard nodig".

BEPERKEN

Zijn we ook aan meer hotelkamers toe?

"Er wordt al aardig uitgebreid. Ik ben het met Siegfried Loeper eens die in een recent rapport constateert dat we Curaçao niet met hotels moeten volbouwen. We moeten stoppen wanneer we 3000 kamers hebben bereikt. Dan blijft ons eiland tenminste aantrekkelijk. Overigens geloof ik ook in spreiding, niet alleen van nationaliteiten van de toeristen die we aantrekken ook over het eiland. Bandabou moet ook de vruchten kunnen plukken van ons toerisme. Daarom hebben een project ingediend voor een hotel op Knip. Maar er zijn teveel bezwaren bij de eilandsoverheid en het ziet er niet naar uit dat er voorlopig op Bandabou een hotel zal komen.

Is er zoiets als een Van der Valk-effect?

"Ik heb bewondering voor Van der Valk. Ze hebben hun eigen markt gezocht, zorgen zelf voor het luchtvervoer, investeren zelf in faciliteiten op het eiland en zorgen ervoor dat hun gasten tevreden vertrekken. Ze proberen geen personeel van andere hotels weg te kopen en hebben constant een maximale bezetting. Van der Valk is wat dat betreft een aanwinst".

Wat vindt je van het Sonesta-project ?

"Er is plaats voor een vijfsterren hotel gecombineerd met het ITC. Men zal zich daarbij moeten richten op het organiseren van congressen van 60 tot 300 deelnemers en ITC-directeur John Sellers is al druk bezig met het verkennen van de markt. Ook hierbij geldt echter dat de nodige infrastructuur op het eiland aanwezig moet zijn: goede restaurants, bezienswaardigheden en zelfs 'de vrouwtjes' want anders zeggen de congresgangers als ze thuis komen: 'het congres was geslaagd, maar op Curaçao is er niet veel te doen'.

ACHTERUIT

Je hebt nu 40 jaar van nabij de worsteling gevolgd om van Curaçao een toeristeneiland te maken. Zijn we er in al die tijd op vooruitgegaan?

"Nee. We zijn juist achteruit gegaan. Toen ik in 1953 begon bij Penha had het toerisme een briljante toekomst. Wij zouden nu de 'bestemming nummer één' moeten zijn in de regio. Maar we hebben het toerisme steeds als bijzaak beschouwd. Nu zal het veel meer inspanningen en geld kosten om er wat van te maken. Nummer één zullen we nooit meer worden, maar we moeten minstens proberen het probleem van de 20 procent werkelozen op te lossen. En als we zover zijn moeten we ophouden met hotelkamers bouwen om niet zoals Aruba buitenlanders te moeten gaan importeren. Daarnaast moeten we zorgen dat onze mensen hun eigen waarde weer gaan zien. Dat kan b.v. als we gasten krijgen als Steffi Graf waar onlangs sprake van was. Niet omdat haar komst ons meer toeristen oplevert, maar het vervult de Curaçaoënaar met een zekere trots. Zo van : "Zie je, Steffi Graf komt bij ons tennissen, dus moeten wij wel wat te bieden hebben". "Wij moeten mensen hebben die de trots van onze bevolking kietelen. Die ons weer het zelfvertrouwen en de werklust geven. Er wordt gezegd dat de Curaçaoënaars vuillakken zijn geworden, omdat het eiland vuiler is geworden. Maar er wonen nu ook 40.000 mensen meer dan 25 jaar geleden en wat is er Selikor gedaan om de vuilophaaldienst daarbij aan te passen? Het barst van de commissies en de lezingen, maar dat is allemaal bullshit. Het hele probleem draait om de werkelozen. Hoe maken we ze meer produktief en hoe geven we hun weer het gevoel dat ze met iets nuttigs bezig zijn? Als we dat bereiken krijgen we vanzelf weer een schoon eiland, met minder criminaliteit. Trouwens, als we het over toerisme hebben, wie komt er nu met vakantie naar een eiland waarvan de eigen mensen het land, de zon en de zee ontvluchten om in een koud klimaat te gaan wonen, omdat ze hier niet meer aan hun trekken kunnen komen?"

AL IN ZIJN EERSTE jaar als internist in het Haagse ziekenhuis Leyenburg, werd dokter Robert Kauffmann door een ernstig zieke patiënt gevraagd een eind aan zijn lijden te maken. Dat is nu tien jaar geleden, maar de herinnering is nog sterk.
"Het ging om een vrij jonge man met alvleesklierkanker. Terwijl die man geestelijk nog uitermate helder was, maar in een zeer slechte lichamelijke conditie, kwam hij tot het oordeel dat zijn leven zo niet meer te dragen was".
Het was in de tijd dat euthanasie juridisch nog heel wat problematischer was dan nu.
Dr. Kauffmann: "Ik vond de vraag van die patiënt heel terecht, ik kon me heel goed voorstellen dat hij er zo over dacht. Maar ik werd er toch door verrast. Want ook al begrijp je het goed, dan denk je toch meteen aan de praktische uitvoering. Door je hoofd spelen twee dingen: als ik nee zeg, stel ik die patiënt heel erg teleur, maar ook: kan iemand anders het niet doen?"

De angst voor het genadeschot...

DR. ROBERT KAUFFMANN:

"Euthanasie verschaft je een moordenaarsgevoel"

= door Coos Versteeg =

Het was de eerste keer dat Kauffmann persoonlijk met een dergelijk verzoek werd geconfronteerd. Tijdens zijn opleiding in het Academisch Ziekenhuis in Leiden had een patiënt met leukemie en slecht werkende nieren hem eens laten weten niet verder behandeld te willen worden. Maar daar was Kauffmann als assistent niet de eerste verantwoordelijke arts. Bovendien vroeg de patiënt geen actieve rol van de dokter. Hij vroeg alleen om verdere behandeling achterwege te laten.
"Dat onderscheid is in wezen niet zo groot. Het uitgangspunt blijft uiteindelijk dat de patiënt niet meer verder wil leven. Maar voor de arts maakt het emotioneel ontzettend veel uit. In het ene geval heb je het idee dat je de natuur zijn werk laat doen, in het andere geval heb je wel degelijk het gevoel dat je iemand om het leven brengt. En dat doe je natuurlijk ook".

REVOLVERSCHOT

Robert Kauffmann is 45 jaar en niet het type arts dat krampachtig vasthoudt aan verouderde opvattingen over de professie. Evenmin speelt een religieuze achtergrond hem parten. Maar aan het verzoek om levensbeëindiging zal hij waarschijnlijk nooit wennen.
"Ik begrijp de vraag van de patiënt vaak heel goed. Misschien zou ik dat zelf in een vergelijkbare situatie ook willen. Want zo bekijk je het toch ook. Daarin zit niet de moeilijkheid. Die zit gewoon in het effect dat op het moment dat jij een stof inspuit, iemand dood gaat. Al noem je het levensbeëindiging, je hebt toch het idee dat je iemand vermoordt. Als je een snelwerkend middel gebruikt, gaat iemand dood aan de naald. Je hebt een gevoel alsof je iemand met een revolverschot om zeep brengt. Het verschaft je een moordenaarsgevoel".
Aan die kant van het vraagstuk - de positie van de arts - wordt in de ogen van Kauffmann in de hele discussie over euthanasie te weinig aandacht gegeven. "Ik heb geen ethische bezwaren tegen het feit dat iemand dood wil. Helemaal niet. Ik kan dat heel goed begrijpen. Maar het punt is dat ik ook niet voor euthanasie heb geleerd. Er zijn helemaal geen medische maatstaven voor vastgelegd. Ik krijg een beulsrol opgedrongen. En daar zit ik soms behoorlijk mee".
Veel artsen hebben het moeilijk met de dodende taak die hen tegenwoordig min of meer vanzelfsprekend is toebedeeld. Huisarts dr. Herbert Cohen, veelvuldig spreekbuis in het vraagstuk van de euthanasie, zei het eerder dit jaar al naar aanleiding van debatten in de Tweede Kamer: "Een beetje fatsoenlijke dokter ligt er nachten van wakker als zo'n vraag wordt gesteld".

AIDS

Het was een bewuste keuze dat Robert Kauffmann zich vanaf 1985 in de ziekte aids ging verdiepen. Tijdens zijn specialisme interne geneeskunde, waarin hij zich destijds toelegde op nierziekten, nierdialyse en niertransplantatie, had hij al een bijzondere belangstelling aan de dag gelegd voor immunologisch onderzoek. Hij heeft altijd een bijzondere belangstelling gehouden voor virussen en de reacties van het lichaam daarop.
"Aids is een boeiende interne ziekte. Vanuit allerlei oogpunten. Wetenschappelijk, maar ook sociaal. Dat klinkt voor een buitenstaander misschien gek, maar je moet het zo zien: voor een notaris is de afwikkeling van een ingewikkelde erfenis ook interessanter dan een eenvoudige hypotheek. De aids-specialisatie vergt heel veel van je, ook door alles wat er bijkomt aan begeleiding. Ik ben er heel actief mee bezig. Ik ben bovendien betrokken bij wetenschappelijk onderzoek. Alleen al door alle nieuwe ziektebeelden is aids puur beroepstechnisch heel interessant. Er is veel aan te beleven".
Naast zijn gewone praktijk interne geneeskunde leidt Kauffmann nu eenmaal per week een aparte polikliniek voor aidspatiënten. Maar die aids-specialisatie - en de benoeming van Leyenburg tot aidscentrum-ziekenhuis - bracht hem ook een ander nieuw fenomeen. Voor het eerst werd hij geconfronteerd met het verschijnsel van patiënten die al bij het kennismakingsgesprek over euthanasie beginnen.
"Sommigen al wanneer ze de ziekte zelf - de eerste klachten - nog niet eens hebben, maar seropositief getest zijn. Ze weten allemaal met name dat ze op den duur dement kunnen worden en dat is wat iedereen de meeste angst inboezemt".
Kauffmann heeft alle begrip. "Maar dan zit er een ogenschijnlijk kerngezonde jongeman tegenover me die zegt: "Als mijn geheugen me ook maar even in de steek laat, wil ik niet meer leven dokter. U krijgt nu van mij een verklaring dat ik euthanasie wil". Zo gaat het. En dan slik ik wat weg en denk ik: zit ik hier nu als behandelend arts of als toekomstige beul".

VOORSPELBAAR

In het rapport 'Medische beslissingen rond het levenseinde' van de regeringscommissie Remmelink dat in september j.l. verscheen, wordt aan aids-patiënten (medio 1991 waren dat er circa 1800 in Nederland) een aparte paragraaf besteed. In het rapport wordt opgemerkt dat het gaat om een groep waarbij het lijden een weliswaar variabel, maar toch een zeer voorspelbaar verloop heeft. Een tweede kenmerk van deze groep is dat het voornamelijk om relatief jonge mannen gaat, die goed geïnformeerd zijn over hun ziekte en weten wat hun te wachten staat.
"Veel aids-patiënten beginnen al over euthanasie op een moment dat ze nog lang niet in een situatie zijn waarin het ter sprake zou moeten komen", herhaalt Robert Kauffmann. "Dat maak ik niet mee bij mensen met bij voorbeeld chronische nierziekten. Het heeft te maken met het feit dat iedereen weet dat aids een dodelijke ziekte is. Bij longkanker of darmkanker heb je altijd nog de hoop dat het goed kan aflopen, maar bij aids... Bij aids is er geen veelbelovende start voor een behandeling".
Kauffmann heeft ondervonden dat aids-patiënten over het algemeen niet alleen jong zijn, maar veelal ook over een goed opleidingsniveau beschikken, uitstekend over hun ziekte geïnformeerd zijn en precies begrijpen welk aftakelingsproces ze te wachten staat. Dit in combinatie met de duur van de medische begeleiding maakt dat er vaak een nauwere band tussen arts en patiënt ontstaat dan in veel andere gevallen. Met het onafwendbare einde maakt dat de rol van de arts er niet makkelijker op. "Je kunt je dan ontzettend goed voorstellen dat euthanasie nuttig is, maar je bent je ook aan de persoon gaan hechten. Dat maakt het heel gespleten".

Tegelijk vormen de aids-patiënten ook een heel moeilijke groep. Kauffmann: "Ze geven alles aan elkaar door. Ze weten je precies te vertellen hoe je ze moet behandelen en hoe jij er een eind aan moet maken. Ik ben na een aids-poli veel uitgeputter dan na een gewoon spreekuur. In Amerika heb je al het 'burn-out-syndroom', artsen die zich acht halve dagen met aids-patiënten nodig houden en er niet meer tegen kunnen. Er onderdoor gaan. Ze zijn niet lichamelijk moe, maar kunnen er geestelijk niet meer tegen. Ze kunnen geen pap meer zeggen en ik kan me dat zo goed voorstellen".

PIJN

Ligt het percentage aids-patiënten dat meteen de kwestie van euthanasie of hulp bij zelfdoding ter sprake brengt al op rond de veertig procent, gaandeweg de behandeling stijgt dat tot ruim boven de helft. "Als ze het me vragen, zeg ik hoe ik erover denk. Er moet eerst sprake zijn van een ondragelijk lijden. Ik moet een handvat hebben van pijn en bovendien moet er een bijziekte zijn, zoals longontsteking, die tot de dood leidt als ik behandeling achterwege laat. Ik leg ze uit dat er geen sprake kan zijn van de opvatting 'geen gezeur, spuit erin'. Daar kijkt men wel van op".
Kauffmann merkt dat voor die opvatting - ook in zijn eigen vriendenkring - op het eerste gezicht vaak weinig begrip bestaat. "Men verkijkt zich er heel erg op wat het voor de dokter betekent. Iedereen praat er op de tv zo leuk over dat het toch mogelijk moet zijn om je uit je lijden te verlossen. Voor de arts die uit geloofsovertuiging weigert is er nog wel begrip, die moet dan maar doorverwijzen. Maar mensen staan helemaal niet stil bij de emoties van de dokter. Ik word wel eens kwaad bij dat beperkte idee van de rechten van de patiënt".
Hij aarzelt even, zegt dan: "Als je over iemand praat die in het begin van dementie verkeert, dan praat je over iemand wiens einde helemaal nog niet nadert. Waar geen sprake is van ondragelijk lijden. Iemand met wie je gewoon zit te praten. Dan wordt het wel heel moeilijk voor een dokter. Is euthanasie dan mijn plicht? Moet ik dan doorverwijzen? Ik weet niet welke andere arts wel zou willen. Sommige patiënten aan wie ik dat probleem uitleg, vragen dan of ze pillen van me kunnen krijgen. Maar dat is voor mij precies hetzelfde. Ik hanteer dan toch het moordwapen".

ANDERE METHODEN

"Als mensen per se in dat stadium al dood willen, waarom moeten ze daar dan de arts mee belasten? Er zijn toch ook andere methoden. Je kunt ook in bad gaan zitten en je polsen doorsnijden. Dat is een vrij zachte dood. Ik zal dat een patiënt niet op die manier aanraden, maar het gaat om de vanzelfsprekendheid waarmee van mij wordt verlangd dat ik wel even het genadeschot zal geven. 'Want U bent toch mijn dokter!' Dan kan ik alleen maar proberen uit te leggen waarom ik niet doe wat er van mij op dat moment wordt verlangd. En ik maak duidelijk wat volgens mij wel kan. Maar zegt een patiënt dat hij het zo niet wil, ben ik dan verplicht...?
Kauffmann realiseert zich heel goed de tweeslachtigheid van zijn opvatting. "Want ik sta niet afwijzend tegenover euthanasie. Ik ben het vaak roerend eens met de patiënt, maar de opgaaf ligt toevallig wel bij de dokter". Hij geeft het voorbeeld van een aids-patiënt die liet weten dat hij niet verder wil leven. "Toen hij een longontsteking kreeg, heb ik met hem afgesproken dat ik hem bij een volgende aanval van benauwdheid niet zou behandelen, maar alleen goed morfine geven zodat hij geen pijn zou behoeven te lijden. Een correcte afspraak waarmee zijn leven zou worden bekort. Maar toen werd hij opgenomen met een aanval en wilde daarvoor wel degelijk behandeld worden. Nee hoor, hij wilde nog niet dood. Daar zit je dus. Afspraak weer doorgestreept".
Het voorbeeld illustreert dat niet alleen de wetgeving rond euthanasie een schemergebied voor de arts veroorzaakt - levensbeëindiging blijft strafbaar, maar de arts wordt niet vervolgd als hij bepaalde regels in acht neemt. Kauffmann: "Veel meer zaken blijven een groot dilemma. Het aspect van pijn lijden is een van de hoofdargumenten voor euthanasie. Maar pijn is een volkomen subjectieve beleving.
Iemand kan alvleesklierkanker hebben en nooit pijn hebben gevoeld. Ik kan niet zeggen bij die en die aandoening hoort zoveel pijn. De een kan wel tegen een stootje en de ander gilt al wanneer je in zijn teen knijpt. Als je bij euthanasie ooit naar een systeem van graadmeters wil, moet je eens zien hoe moeilijk je het met het aspect pijn krijgt".
Bij de aids-patiënten beschouwt Kauffmann het dementeringsproces als iets waarop het juridisch criterium van ondragelijk lijden niet zonder meer kan worden toegepast. "Je dementeert heel erg, echt vreselijk. Je geest werkt bijna niet meer, je vegeteert alleen maar. Maar het is ook een vorm van dementie, waarvan ik denk dat degeen die het overkomt er niet zoveel last van heeft. Ik heb het er met psychiaters over gehad en die hebben ook de indruk dat de grondstemming niet depressief is. De patiënten lachen vaak, ze zijn verder apatisch en herkennen je niet meer. Maar als je ze vraagt hoe het gaat, zeggen ze prima. Wat komt er dan terecht van euthanasiewetten? Ik weet niet of je die dementie op dat moment als ondragelijk lijden moet beschouwen".
En zolang de arts zich voor zoveel vraagtekens geplaatst ziet, is de claim voor velen wel erg groot.
Kauffmann: "Dat is voor mij geen kwestie van eerbied voor het leven. Het gaat mij puur om dat ik iemand om het leven breng. Dat vind ik een enorme last. Het is ook niet voor niets dat men zo zit te tobben met de strafbaarheid. Er wordt nu geprobeerd de kwestie juridisch open te breken. Vroeger was er bij artsen ook nog de angst dat het in de openbaarheid brengen van euthanasie consequenties had".

Reiki geneest

.... Vervolg van pag. 8

bepaalt. Mijn verwachting ten aanzien van Reiki Masters is, dat ze Reiki meer in hun leven verwerken en dat, wanneer ze Reiki uitdragen, er een heel ander niveau van leren in hun leven doorwerkt. Veel bewuster dan andere mensen dat doen. Die uitdaging is een deel van het Reiki Mastership.

Er zullen zaken naar boven komen, als persoonlijke integriteit, de bereidheid je te confronteren met angsten, die vaak heel diep zitten en heel oud zijn. De bereidheid om er tegenaan te gaan, zonder dat je weet wat je te verwachten staat. Zoals van een klip afspringen, zonder de zekerheid of er beneden een net hangt om je te redden. Hoe krachtiger het onderwerp, hoe krachtiger ook de transformatie".

Wat is een Reiki Master voor haar of zijn studenten in vergelijking met een goeroe?

"Ik voel dat een Goeroe vaak tot doel heeft de mensen de kans te geven zichzelf te vinden en dat in hun leven door te laten werken. Ze stellen zichzelf daarbij als voorbeeld en geven energie door en wijden hun adepten in. Ze doen het op verschillende manieren. Deze methode werkt zeer goed in de cultuur waarvoor ze ontworpen is. Het is een natuurlijk deel van de Indiase cultuur. De westerse mensen hebben in plaats hun eigen kracht te ontdekken, deze aan de Goeroe gegeven in ruil voor zijn of haar energie. Dat hoeft niet, want energie is een cadeau. Je hoeft je eigen kracht niet weg te geven om een cadeau te krijgen".
"Voor mij betekent Reiki dat je heel duidelijk en helder in kontakt komt met je eigen kracht. Mensen kunnen hun eigen kracht erkennen, niet alleen de energie ervan, maar ook verbaal en binnen hun eigen leven. Bij Reiki wordt daar veel, meer dan in een school van een Goeroe, over gepraat. Mijn verhouding met de andere masters is gericht op het onderzoek naar die kracht en dit samen te voelen. We hebben het allemaal. Het is een heel dynamisch aspect van onze relatie en dat voel ik niet bij volgelingen van een Goeroe. Het doen van Reikicursussen, zoals we dat nu doen, kan in dertig of veertig jaar heel anders zijn. Ik wil niet zeggen dat ik of wie van de andere Reiki Masters verlicht zijn, maar de helderheid in ons leven en het delen met anderen daarin, brengen we duidelijk naar voren".

Als iedereen Reiki zou hebben, was er dan geen oorlog meer?

"Uiteindelijk niet. Een van de eerste dingen die ik zag, toen ik les begon te geven, was hoe krachtig een individu kan zijn en wat voor invloed we kunnen hebben op de planeet en de mensheid. Hoe duidelijker iemand is, des te meer energie en invloed iemand heeft. Ik zag hoe mensen veranderen tijdens een Reiki-klas en hoe hun veranderde houding in hun ontmoetingen met kennissen en familie daarna een geheel was geworden in hun leven".
"Maar wanneer meer mensen vrede willen manifesteren en ondersteunen op deze planeet, moeten ze zich regelmatig behandelen en bewust leven. Let er eens op hoe angsten afstand creëren tussen twee mensen. Zo gaat dat in het groot ook. Als je er op deze manier mee omgaat, zal het bewustzijn van de wereld veranderen. Dat gebeurt nu al, niet alleen door Reiki maar ook door andere vormen. We hebben verschillende vormen nodig, hoewel we eigenlijk allemaal Reiki hebben in een bepaald opzicht. Het is natuurlijk ook zo dat niet iedereen voor Reiki openstaat in zijn leven. Daarom is het ook belangrijk dat mensen via een andere weg kunnen gaan. Voor mij is Reiki de weg".

De schrijver van dit artikel en zijn vrouw Li-Li zijn door Phyllis Lei Furimoto ingewijd tot Reiki Master in 1987 in de woestijn van Santa Fe in New Mexico.

Liefde voor koningshuis blijkt uit Britse zegels

ONDER DE LOUPE

IN ENGELAND MAG dan veel over het koningshuis worden geroddeld, de Britten houden van koningin Elisabeth en haar familie. En de Britse posterijen weten dat. Vandaar dat ze met een opmerkelijke regelmaat postzegels uitgaven voor jubilea en verjaardagen van de koninklijke familieleden. Vorig jaar nog kreeg de hoogbejaarde koningin-moeder Elizabeth op postzegels aandacht, omdat ze negentig jaar werd. Dit jaar zit de vorstin zelf veertig jaar op de troon van het Verenigd Koninkrijk. Dat heugelijke feit wordt 6 februari onder de aandacht gebracht met een strip van vijf zegels van 24 pence elk. Op de vijf zegels zien we de vorstin in diverse functies: als staatshoofd, hoofd van de Engelse (Anglicaanse) kerk, hoofd van het koninklijk huis, opperbevelhebber van de strijdkrachten en hoofd van het Gemenebest. De zegels komen uit onder het motto "Happy and glorious", een van de regels uit het Britse volkslied dat tevens een lofzang is op de monarch van het Verenigd Koninkrijk.

Zoals dat de laatste jaren bij alle uitgiften rond het Britse vorstenhuis het geval is, zullen diverse staatjes in het Gemenebest het Britse voorbeeld volgen. Het Crown Agents Stamp Bureau dat een groot aantal posterijen in het Gemenebest vertegenwoordigt heeft de uitgifte van 21 staatjes en staten aangekondigd. Alle 21 gaven ze vijf

zegels uit met portretten van de vorstin. Op de laagste drie waarden dienen die portretten als versiering van een lokaal landschap of stadsgezicht. De 21 series hebben alle een frankeerwaarde van in totaal ongeveer vijf pond sterling, dat is rond de vijf Antilliaanse/Arubaanse gulden.

EILANDEN

De 21 staatjes — merendeels eilanden — zijn: Ascension, Bahamas, Britse Gebieden in de Indische Oceaan, Bermuda, Cayman-eilanden, Falkland-eilanden, Gibraltar, Hong-

Kong, Kenia, Kiribati, Pitcairn, Saint Helena, Saint Kitts, Samoa, Seychellen, de Salomons-eilanden, Zuid-Georgia en Zuid-Sandwich-eilanden (nabij de Falkland eilanden of Malvinas), Tristan da Cunha, Vanuatu (vroeger de Nieuwe Hebriden), Zambia en Zil Elwannyen Sesel, een deel van de Seychellengroep dat eigen postzegels heeft.

Alle series komen 6 februari uit, met uitzondering van die van Hong-Kong die voor 11 februari op het programma staan.

Bij dit lijstje zullen zich nog een aantal andere landen en eilanden voegen. Het Kanaal-

eiland Guernsey bijvoorbeeld komt 6 februari met vier zegels (23, 28, 33 en 39 pence) ter ere van de vorstin. En verder een tiental staatjes dat zich laat vertegenwoordigen door een agentschap in New York, de Intergovernmental Philatelic Corporation. De Cook-eilanden in de Stille Oceaan met de bijbehorende archipels Aituatki en Penrhyn doen doorgaans ook met dit soort uitgiften mee. Australie niet, maar dat land komt elk jaar al met een portretzegel van zijn staatshoofd. In april zal dat weer gebeuren.

Om nog even bij vorstinnen op postzegels te blijven, de Noorse koningin Sonja zal als eerste onder de Noorse koningsvrouwen op een postzegel worden afgebeeld. Zij is de vrouw van de Noorse koning Harald de Vijfde die 17 januari 1991 zijn overleden vader, koning Olav, opvolgde.

Tot dusverre kwamen uitsluitend koningen op Noorse zegels voor. Sonja is te zien op een nieuwe permanente zegel van 2.70 Kronen en haar man Harald op een exemplaar van 3.20 Kronen.

Voordat de Britse post haar vorstin gaat bewieroken, komt in het Verenigd Koninkrijk eerst nog een aardige serie met afbeeldingen van dieren in omloop. "Wintertijd" is de naam van de serie die 14 januari in de postkantoren klaar ligt. In een sneeuwlandschap paraderen op zegels van resp. 18, 24, 28, 33 en 39 pence het damhert, de haas, de koperwiek, de vos en een kudde schapen.

Dieren blijven een populair thema op postzegels. Ook het Kanaaleiland Jersey opende

het jaar met een serie met fauna. Wintervogels: de kwikstaart, het goudhaantje, de snip, de kievit en de kramsvogel zijn afgebeeld op zegels van 16, 22, 28, 39 en 57 pence. Op 24 januari hebben de Zwitserse posterijen twee permanente zegels (10 rappen en 1.60 franc) met resp. een koe en een kalkoen op het programma staan.

Australië gaf 2 januari zes zegels van 45 cents uit met afbeeldingen van diersoorten die met uitsterving worden bedreigd.: o.a. de kleine kangoeroe, een vleermuis en een buidelrat. De zegels zijn niet alleen in normale uitvoering — met gom — verkrijgbaar, maar ook als zelfklevende zegels in boekjes van tien.

WILDE DIEREN

Zweden meldt de uitgifte op 30 januari van vijf zegels met wilde dieren (o.a. herten en eekhoorns). De aap krijgt de eerste maanden van het jaar

= door Victor Hafkamp =

veel aandacht op postzegels van Aziatische landen. Volgens de Chinese maandkalender is 1992 — zoals al gezegd — het Jaar van de Aap. Hong-Kong komt 22 januari met vier zegels met apen (80 cents, 1.80, 2.30 en 5 dollar). De kroonkolonie Hong-Kong die voor de eeuwwisseling weer aan China zal worden overgedragen, geeft al jaren zegels uit voor het dier van het jaar volgens de Chinese maandkalender. In een vorige rubriek schreef ik al over de uitgiften van Japan en Taiwan.

Zimbabwe kwam deze maand met vier zegels met wilde dieren: een leeuw, een cheetah, een luipaard en een serval (20, 39, 60 en 77 c.) En tenslotte is voor wat uitgiften met afbeeldingen van dieren aangaat nog een emissie van Soedan te melden. Het Afrikaanse land kwam eind vorig jaar met een lange permanente serie van 16 waarden, waarop ook enkele diersoorten

voorkomen: vogels op de zegels van 25, 125, 175 piaster en 10 pond, een drakenvis, een ibex en een kameel. Dat laatste dier is vaker op Soedanese zegels te zien geweest.

Liefdesbetuigingen op postzegels zijn de laatste jaren een mode geworden, o.a. in de Verenigde Staten en in Australië. De Amerikaanse post heeft voor 6 februari een "Love stamp" in het vooruitzicht gesteld. Het ontwerp is nogal prozaisch: een geopende enveloppe. Maar een deel van een hart is nog net boven de rand zichtbaar.

Leuker is zonder enige twijfel het ontwerp van de Australische zegel die het motto "Thinking of you" meekreeg. Het ontwerp bestaat uit een kleurrijke mand met wilde bloemen. Frankeerwaarde van de zegel 45 cents.

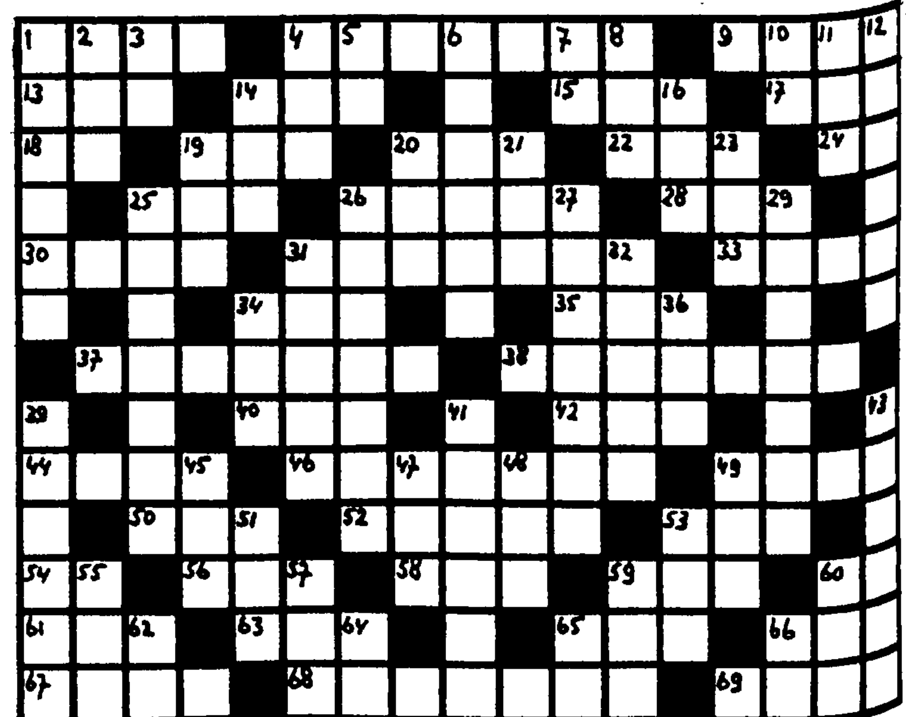
BOYCOT

Een Nederlandse Mozart-fan en postzegelverzamelaar, de Maastrichtenaar Eugene Schoonbrood, heeft in ingezonden brieven aan Nederlandse kranten zijn ergernis uitgesproken over de "boycot" van Mozart door de Nederlandse posterijen. Terwijl bijna elk zichzelf respecterend land de Oostenrijkse componist ter gelegenheid van diens 200ste sterfdag op postzegels heeft herdacht, bleef Nederland zich concentreren op jubilea als dat van het normalisatie-instituut, waarvan 95 procent van de Nederlanders nooit gehoord heeft, aldus zijn klacht.

De aandacht voor Mozart op zegels was inderdaad groot vorig jaar. Er waren heel fraaie ontwerpen bij. Ook wel wat maatwerk, hoewel zo'n oordeel subjectief is. Enkele staatjes die zich laten vertegenwoordigen door de eerder genoemde Inter-Governmental Philatelic Corporation in New York, gaven in elk geval series uit met een bekend portret van Mozart en een afbeelding van een scène van een zijner opera's of van een stad, waar Mozart roem oogstte. De staatjes zijn Antigua en Barbuda, Guyana, Sain Vincent en de Saint Vincent Granadines (die eigen zegels hebben), Sierra Leone, Oeganda en de Turks en Caicos-eilanden.

Mozart-liefhebbers kunnen al met al een aardige collectie postzegels uit het Mozartjaar opbouwen. Zonder Nederlandse bijdrage dus, maar het aantal Nederlandse componisten dat ooit een Nederlandse zegel waard was, is ook op de vingers van een hand te tellen.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Lichte bedwelming; 4. Klauteren; 9. Rivier in Nederland; 13. Godheid; 14. Gevel; 15. Drinkgerei; 17. Schaakterm; 18. Namiddag; 19. Plantje; 20. Loflied; 22. Paard; 24. Rondhout; 25. Houten schaal; 26. Soort stof; 28. Vreemde munt; 30. Nobel; 31. Verblijven; 33. Zwak; 34. Duw; 35. Roofdier; 37. Mengsel; 38. Rustig; 40. Vreemde munt; 42. Deel van het gezicht; 44. Deel van een schip; 46. Ootmoedig; 49. Klinkklaar; 50. Deel van een huis; 52. Retour; 53. Meubelstuk; 54. Muzieknoot; 56. Heks; 58. Landtong; 59. Mannelijk dier; 60. Deel van de bijbel; 61. Meisjesnaam; 63. Herkauwer; 65. Plantje; 66. Oppervlaktemaat; 67. Dierenverblijfplaats; 68. Van streek; 69. Beest.

VERTIKAAL: 1. Hard lopen; 2. Familielid; 3. Boom; 4. Liefkozing; 5. Chinese maat; 6. Slijk; 7. Voegwoord; 8. Dwaas; 10. Waterpeil; 11. Bloeiwijze; 12. Lichaamsdeel van een dier; 14. Blaar van een ziekte; 16. Kluit planten; 19. Dwaas; 20. Deel van het gezicht; 21. Roem; 23. Sportterm; 25. Verlegen; 26. Soort bril; 27. Mistig; 29. Ontrouw; 31. Vergelden; 32. Noodzakelijk; 34. Kort geleden; 36. Vruchtennat; 39. Met geringschatting spreken; 41. Genegen; 43. Park bij Wenen; 45. Deel van een boom; 47. Boom; 48. Europeaan; 49. Snuit; 51. Sleepnet; 53. Woud; 55. Gegroet; 57. Jongensnaam; 59. Bewijs van betaling; 60. Vreemde munt; 62. Spil; 64. Voegwoord; 65. Familielid; 66. Uitroep.

WINNAAR VORIGE WEEK

UIT HET GROTE aantal inzendingen van de Amigoe Puzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Mevr. S.G. Herlaar
Belnem 58
Bonaire

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe, Scherpenheuvel z/n, tot drie uur n.m.
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdag middag vijf uur.
Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden:

AMIGOE PUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Gobernador Debrot 152 t.n.v. Hubert Linkels.

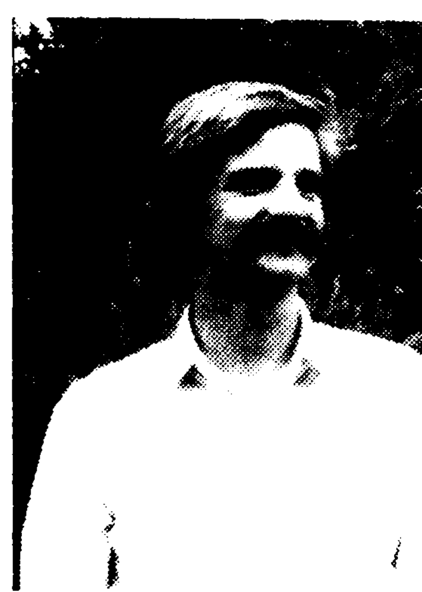
OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL:
1. schokbreker; 7. boktor; 8. triool; 10. sop; 11. est; 13. bij; 14. roos; 16. leo; 17. wijs; 18. fan; 19. mm; 21. zij; 22. mes; 24. kettingkast; 27. re; 28. rot; 29. brievehoofd.

VERTICAAL:
1. spookrijder; 2. hato; 3. karos; 4. rits; 5. knip; 6. rookbom; 9. rol; 11. es; 12. tra; 15. os; 16. lies; 18. fijn; 20. malta; 21. zitje; 22. mat; 23. straf: 25. teer; 26. gene.

Grootse triomf voor Timman

Schaken

= door Jules Welling =

JAN TIMMAN heeft in Parijs een van de grootste triomfen uit zijn loopbaan geboekt. In het theater Champs-Elysee won hij de prestigieuze "Trophee Immopar" voor de gehele wereldtop en incasseerde daarvoor een cheque van 140.000 gulden.

Het toernooi werd gespeeld volgens het knock-out systeem met een speeltempo van 25 minuten per persoon per partij. Van de wereldtop ontbrak alleen de Sovjet-grootmeester Vassily Ivanchuk. Timman kreeg van alle deelnemers veruit het zwaarste programma te verwerken, maar hij sloeg zich er met verve doorheen. In geen van de ronden had hij een barrage nodig om kwalificatie af te dwingen. In de kwartfinale kwam het twee keer tot een barrage, waarbij een opvallend speeltempo gehanteerd werd: 6 minuten voor wit en 5 minuten voor zwart, waarbij wit moest winnen om zich voor de volgende ronde te plaatsen, bij remise ging zwart door. De winnaar van de loting mocht een kleur kiezen.

In de eerste ronde trof Timman het Amerikaanse wonderkind Gata Kamsky. De Amsterdammer won met wit en remiseerde met zwart. Daarna versloeg Timman oud-wereldkampioen Anatoli Karpov gedecideerd met 2-0. Vervolgens moest de Indier Viswanathan Anand, een van de favorieten, eraan geloven: $1^1/_2$:$^1/_2$. Opnieuw gaf de witpartij de doorslag. In de finale schoof Timman als klap op de vuurpijl ook nog wereldkampioen Gary Kasparov aan de kant. Hij won de partij met wit en hield zich in de tweede partij staande. Op het moment dat ook in deze partij de winst binnen bereik was, bood hij remise aan, hetgeen de wereldkampioen slechts kon accepteren.

Na dit fantastische resultaat mag Timman zich (officieus) wereldkampioen Rapid Chess noemen. Helaas voor hem wordt het resultaat in de Franse hoofdstad niet meegeteld voor de Elo-rating, omdat er met een afwijkend tempo gespeeld werd.

Hier enige hoogtepunten uit Timmans zegetocht:

Karpov - Timman (2de partij) 1. d4, Pf6 2. c4, e6 3. Pf3, b6 4. g3, La6 5. Da4, Lb7 6. Lg2, c5 7. dxc5, bxc5 8. 0-0, Le7 9. Pc3, 0-0 10. Td1, Db6 11. Dc2, Pc6 12. Lf4, Tac8 13. Pa4, Da5 14. b3, Tfd8 15. a3, d6 16. Ld2, Dc7 17. Lc3, Td7 18. Tac1, Pd8 19. Pg5, Lxg2 20. kxg2, Dc6+ 21. kg1, e5 22. La1, h6 23. Pf3, Pe6 24. b4, Pd4 25. Lxd4, cxd5 26. Bb3, Tdc7 27. Pb2, Pe4 28. Pa4, Db7 29. Tc2, Lf6 30. Tdc1, Pc5 31. Pxc5, dxc5 32. Tb1, e4 33. Pe1, cxb4 34. axb4, Dc6 35. c5, Db5 36. Dd5, Te8 37. Ta2, Td7 38. Db3, d3 39. exd3, exd3 40. Td2, Lf5 41. f4, Lf6 42. Pxd3, Te3 43. Tbd1, Ld4 44. Kf1, Lxc5 45. Kg2, Lb6 46. h4, Dc6+ 47. Kh2, Df3 48. Tg2, Texd3 en wit gaf het op (0-1).

Anand-Timman (1ste partij): 1. e4, c6 2. d4, d5 3. e5, Lf5 4. Pf3, e6 5. Le2, Pd7 6. 0-0, h6 7. c3, Dc7 8. a4 g5 9. Pa3, f6 10. Ld3, Lxd3, 11. Dxd3, 0-0-0 12. exf6, Pgxf6 13. Te1, Te8 14. c4, Pe4 15. Pd2, Lb4 16. Txe4, dxe4 17. Pxe4, Td8 18. Pc2, Le7 19. Le3, Pf6 20. b4, Thf8 21. Pxf6, Lxf6 22. De4, kb8 23. a5, e5 24. d5, cxd5 25. cxd5, Dd7 26. Lc5, Le7 27. Pe3, Tf4 28. Dg6, Lxd5 29. bxc5, Df7 30. Dxh6, Txf2 31. Dxg5, Tg8 32. Dxe5+, Ka8 33. a6, Te2 34. axb7+, Dxb7 35. g3, Db3 36. d6, Dxe3+ 37. Dxe3, Txe3 38. c6, Tc3 39. d7, kb8 40. Ta6, Tc2 41. kf1, kc7 42. h4, Tb8 43. Txa7+, kxc6 en wit gaf het op (0-1).

De kroon op Timmans werk was deze partij: Timman-Kasparov (1ste partij): 1. d4, Pf6 2. c4, g6 3. Pc3, Lg7 4. e4, d6 5. f3, 0-0 6. Le3, c6 7. Ld3, e5 8. d5, cxd5 9. cxd5, Ph5 10. Pge2, f5 11. exf5, gxf5 12. 0-0, Pd7 13. Tc1, Pc1, Pc5 14. Lc4, a6 15. b4, Pd7 16. a4, De8 17. Kh8, Pdf6 18. b5, Dg6 19. Ld3, e4 20. Lc2, Ld7 21. bxa6, bxa6 22. Tb1, Tac8 23. Dd2, kh8 24. Tb6, Tg8 25. Tg1, Df7 26. Txa6, f4 27. Ld4, Pg3+ 28. Pxg3, fxg3 29. Df4, gxh2 30. Tf1, exf3 31. Dxf3, Tef8 32. Txd6, Lg4 33. Txf6, Lxf3 34. Txf7, Lxg2+ 35. Kxh2 en zwart gaf op (1-0).

Een schitterende prestatie van Timman!